

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

3

Kotara 4

Puku ya Morutiši

Kotara 4

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

Puku ya Morutiši

Ditebogo

Tšweletšo ya lenaneo le la go kopantšha Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo e dirilwe ke sehlopha sa Funda Wande ka tšhomišano le sehlopha sa ditsebi tša thuto ya motheo ya Kapa Bodikela, Kapa Bohlabela le Limpopo, dirutegi go tšwa diyunibesithing tša go fapafapana le barutiši dikolong.

Dipuku tše di kgonne go tšweletšwa ka lebaka la thekgo ya mašelang ya Allan Gray Orbis Foundation Endowment, FEM Education Foundation, Michael & Susan Dell Foundation le Zenex Foundation.

Diswantšho:

Ditebogo go Anja Stoeckigt ka seabe sa gagwe ka diswantšho tše di hwetšagalago

Khabara: Anja Stoeckigt

Diswantšho tše dingwe di filwe ke:

Patrick Latimer: letl. 29, 53, 54, 58, 70, 78, 89 le 101;

Jiggs Snaddon-Wood: letl. 31, 33, 35, 37, 42, 113, 115 le 133;

Creative House: letl. 41; Rassie Erasmus: ditlhaka mantšu.

Ditheto tša diswantšho:

Sehlopha sa diphatlalatši sa Funda Wande: diswantšho ka moka di tšerwe dikolong le diphapošing; Letlakala 30: Earle Wilton Richardson (*Employment of Negroes in Agriculture*); Shutterstock: Letlakala 31: Retan (go šila mabele), Alex Bogatyrev (sekotelo sa setampa), Blue Pig (sekotelo sa bogebo), Letlakala 43: Angela N Perryman (thekisi), Letlakala 47: NORTHERN IMAGERY (tiles in the Blue Mosque, Istanbul); Heat and control: Letlakala 31 (mabele a hlatswiwa); iStock: Letlakala 43: Gilmanshin (sehlwaseeme sa mabolo), poco_bw (tšhilo), Letlakala 45: Svatiana Lzarenka (lebotlelo la go phadima la galase), Letlakala 45: Iemur4eg (Diletšo tša setšo), Letlakala 49: AleZan_it (dikgomo tša letsopa), Letlakala 68: Photo Italia LLC (Pompeii), Letlakala 82: Gani Pradana Ongko Prastowo (thabamollo), Letlakala 55: kurosuke (tsunami), Letlakala 57: ArishaRay (bathuši ba pele ge go na le mollo), Cathy Withers-Clarke (mello ya sethokgweng), Letlakala 61: Wirestock (lehlwa), Letlakala 69: hxdbzyx (sehlopha sa go nyaka le go hlakodiša), Letlakala 81: PeopleImages (thwantšha menwana), Letlakala 91: ByronD (mašotša), Tewan (diboko tša siliki), Peter Loring (karikana ya ditonki), Letlakala 95: Joslave Noska (mpšaya hlakodišo), Letlakala 97: BrianAJackson (leeba la homin), Letlakala 115: Siempreverde22 (seširasefahlego sa meletlo ya Afrika), Vichai Phububphapan (seširasefahlego sa sefala sa Thai), Prostock-Studio (seširasefahlego sa malwetši a go fetela), Anna Stills (seširasefahlego sa oksitšene), romrodinka (seširasefahlego sa ngwana a phoofolo); Gallo: Letlakala 55: Rodger Shagam (maphoto go la Kapa), Esa Alexander (mello metsesetoropong), Letlakala 57: ER Lombard (ledimo go la Kapa), Letlakala 59: Nic Bothma (mafula), Letlakala 67: Papi Morake (Dr Imtiaz Sooliman le sehlopha sa gagwe), Mlungisi Louw (Gift of the Givers e fan aka thušo ya dijo), Brenton Geach (Gift of the Givers e fana ka kimologo go masetlapelo), Letlakala 77: Social Media (Mafula a ledimo la Eloise), Letlakala 127: Sowetan / Veli Nhlapo (Paxton Fielies), Letlakala 129: City Press / Leon Sadiki (Amanda Black), Letlakala 131: Oupa Bopape (Thapelo Molomo); Brooklyn Museum: Letlakala 45 (meeta ya bjala bja setšo); Letlakala 77: United States of America National Archives Catalog; Department of Homeland Security. U.S. Coast Guard (batšwasehlabelo ba ledimo la Katrina); WikiCommons: Letlakala 77: Trocaire (tshenyoga ya ledimo la Yolanda), Letlakala 91: George McCaa, U.S Bureau of Mines (ramoepo), 4018mdk09 (khanari), Letlakala 99: Regina Hart (thutla le oxpheka); Letlakala 77: Katsushika Housai (*The Great Wave off Kanagawa*); Letlakala 127: Paul Gauguin (*Tahitian Women on the Beach*).

Ditebogo tša go kgethega go b aba latelago: United Nations / United Nations Children's Emergency Fund, International Federation of Red Cross le Red Crescent, Médecins Sans Frontières le Gift of the Givers Foundation ka tšhomišo ya leswao go letlakala 65; Anti-Persoonmijnen Ontmijnende Product Ontwikkeling (APOPO) ka tšhomišo ya diswantšho tša HeroRATs go letlakala 93; Funda Njenja Township Dog Training Initiative ka tšhomišo ya leswao la bona le diswantšho go letlakala 101; Angel Paws Therapy Dogs ka tšhomišo ya bona le diswantšho go letlakala 103.

Diswantšho tše dingwe ka bokopana di šomišitšwe ka boleng bja maemo a godimo ke Freepik, Rawpixel le Pexels.

www.fundawande.org

ISBN: 978-1-998960-44-6

Version 1: 2023

Motho mang le mang o dumeletšwe go abelana (go kopolla le go phatlalatša sedirišwa se ka tshepedišo goba sebopego sefe) goba go amantšha (go hlakantšha, go fetola le go tšwetša pele ka morero wo mongwe le mongwe), ge fela a ka leboga mošomo wa rena ka tsela ye: Funda Wande, Sepedi Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo, Puku ya Morutiši, Mphato 3, Kotara 4, CC BY 4.0

O seke wa tlatša ka mantšu goba polelo yeo e ka ganetšago ba bangwe seo laesense e se dumeletšego.

Tshedimošo ya go tlaleletša o ka e humana mo: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Diteng

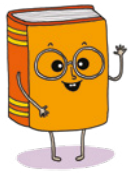
Diswantšho le dikhutsofatšo	iv
Lenaneo leo le kopantšwego la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo	1
Lenaneo la nako la beke, Kotara 4	1
Diteng tša Kotara 4	2
Lenaneo la Tekolo, Kotara	4
Go ithuta ga go kopantšhwa – Tsela ya Funda Wande	5
Go ruta Leleme la Gae	6
Go Theeletša le go Bolela	6
Ditlhaka	7
Mongwalo	8
Nako ya go šetša Go Bala le go Ngwala	10
Dithuto tša go Bala	10
Dithuto tša go Ngwala	18
Go ruta Mabokgoni a Bophelo	21
Tsebo ya go Thoma	21
Bokgabo bja Boitlhamamelo	23
Thuto ya Boitšhidullo	24
Beke 1 Ditšweletšwa le ditshepetšo	26
Beke 2 Ditšweletšwa le ditshepetšo	38
Beke 3 Masetlapelo	50
Beke 4 Masetlapelo	62
Beke 5 Masetlapelo	74
Beke 6 Diphoofolo tša go thuša	86
Beke 7 Diphoofolo tša go thuša	98
Beke 8 Diphoofolo tša go thuša	110
Beke 9 Phaphoši ya rena e na le talente	122
Beke 10 Tiišetšo le Poeletšo	136
Tekolo Kotara 4	138
Leleme la Gae: Go itokišetša tekolo ya go se kgaotše le tekolo ya semmušo Kotara 4	138
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Go Theeletša le go Bolela	140
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Ditlhaka	141
Ruburiki le lenaneo la tekolo la Go Bala le Kwešišo	142
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Mongwalo	143
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Go Ngwala	144
Letlakala la meputso la Kotara 4 la Leleme la Gae	145
Mabokgoni a Bophelo: Go itokišetša Tekolo ya go se kgaotše le Tekolo ya semmušo Kotara 4	146
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Tsebo ya go Thoma le BLTP	148
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Bokgabo bja go Bonwa	149
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Bokgabo bja go Diragatša	150
Ruburiki le lenaneo la tekolo ya Thuto ya Boitšhidullo	151
Letlakala la meputso la Kotara 4 la Mabokgoni a Bophelo	152

Diswantšho le dikhutsofatšo

Leleme la Gae

Go Balela Godimo
goba Bomolomo

Go Bala

Ditlhaka

Go Ngwala

Go Bala ka Go Hlahlwa
ka Sehlophana

Mongwalo le Go
Šoma o Nnoši

Mabokgoni a Bophelo

Tsebo ya Go Thoma,
Botho, Leago le
Thutaphelo

Bokgabo bja
Boitlhamelo

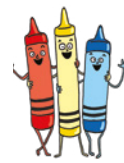

Thuto ya Boitšhidullo

Diswantšho tšeo di šomišitšwego ka gare ga Puku ya Morutwana

Ngwala

Khalara
goba o thale

Ripa

Puku ya Morutiši – PM

Puku ya Mošomo ya Morutwana – PMM

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana – GBHS

Botho, Leago le Thutaphelo – BLTP

Tsebo ya Go Thoma – TT

Leleme la Gae – LG

Go Bala Mmogo – GBM

Go Šoma o Nnoši – GŠN

Dipuku tša mošomo tša Rainbow:

Dipuku tša DBE

Lenaneo le le kopantšwego la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

*Laetša letlakala la PMM

Nako ka letšatši	Mošupologo	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
10 mets	Nako ya taolo: Rejisitara/ khalentara/ matšatši a matswalo/ ditsebišo				
1 iri 30 mets	POLOKO YA DIPALO				
1 iri 35 mets	POLOKO YA LITHERESI				
15 mets	Bomolomo: Ditaba	Bomolomo: Go Theeletša le go Bolela	Bomolomo: Go Theeletša le go Bolela	Bomolomo: Go Theeletša le go Bolela	Bomolomo: Tshekaseko ya beke
PHETOGO: betla phentshele, ntšha dipuku, efa mešomo					
10 mets	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka A. TNI B. Piletšo
10 mets	*Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo
PHETOGO: Dikošana tša ditiro/koša					
15 mets	Go Bala: Morutiši o Balela Godimo	Go Bala Mmogo: Kwešišo	Go Bala Mmogo: Tlotlontšu	Go Bala Mmogo: A. Polelo B. Go itlwaetša Thelelo*	Go bala: Tshekaseko ya go Šoma o Nnoši
15 mets	EFAL	*Go Ngwala: Kwešišo	*Go Ngwala: Tlotlontšu	*Go Ngwala: Polelo	*Go Ngwala o Nnoši
PHETOGO: Otlologa o šikinyege. Dihlopha di ya mmeteng go dira GBHS					
15 mets	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS
15 mets	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS
(30 mets tshepedišano le GBHS)	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši
45 mets	POLOKO YA SEISEMANE LELEME LA TLALELETŠO				
1 iri 25 mets	POLOKO YA MABOKGONI A BOPHELO				
30 mets	*Tsebo ya go Thoma	*Tsebo ya go Thoma	*Tsebo ya go Thoma	Tekolo ya Tsebo ya go Thoma: Tshekaseko ya Kgopolo	Puku ya Mošomo ya DBE Letlakala la Mabokgoni a Bophelo Letlakala la Leleme la Gae
PHETOGO: Boitšhidullo bja go hema, efa barutwana didirišwa					
30 mets	Bokgabo bja go Bonwa Litheresi* ya go Bonwa	Bokgabo bja go Bonwa Go Diragatša	Bokgabo bja go Diragatša	Bokgabo bja go Diragatša	
PHETOGO: Fetola diaparo, eya ka ntle, ba fe didirišwa					
25 mets	Go lokišetša Thuto ya Boitšhidullo (30 mets)	Diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo

Diteng tša Kotara 4

Beke	Kgwekgwe	Kanegelo ya go Balelwa Godimo	Kanegelo ya go Balwa Mmogo	Go Šoma o Nnoši	Ditlhaka	
1	Ditshepetšo le ditšweleletšwa	Ditshepetšo le ditšweleletšwa	Maswika a mehlolo (nonwane le kanegelo ya nnete)	Teko ya bonolo	Poeletšo	
2	Ditshepetšo le ditšweleletšwa	Metlae le dithai	Maswika a mehlolo (nonwane le kanegelo ya nnete)	Ditshepetšo: dilo tša go dirwa ka letsopa	tshw, tšhw	
3	Masetlapelo	Na masetlapelo ke eng?	Ge ditaba di thunya	Dingwala tša kuranta ka boemo bja boso bjo šoro	mpsh, mpšh	
4	Masetlapelo	Mekgatlo ya go thuša	Ge ditaba di thunya	Kanegelo ya dikgaolo: Ledimo	ntsh, ntšh	
5	Masetlapelo	Diatla tša go thuša	Ge dithaba di thunya	Direto tša boemo bja boso	ntsw, ntšw	
6	Diphoofolo tša go rethuša	Sebata sa Lusikisiki(terama)	Sebata sa Lusikisiki (terama)	Diphoofolo tša go re thuša maemong a go fapana	nkgw, ntlh	
7	Diphoofolo tša go rethuša	Thutlwa le megolo (nonwane)	Serolorolo sa Lusikisiki (terama)	Direto tša diphoofolo	nthw, ntlw	
8	Diphoofolo tša go rethuša	Jabulani wa pokolo	Sebata sa Lusikisiki (terama)	Maseke wa phoofolo Ditaello	ntlhw, ntshw	
9	Phaphoši ya rena e na le talente!	Idols SA	Khonsata (kanegelo)	Mešongwana ya mafelelong a ngwaga	Poeletšo	
10	Tiišetšo					

Polelo le Kwešišo	Go Ngwala	Tsebo ya go Thoma le BLTP	Bokgabo bja Maithomelo: Bokgabo bja go Bonwa	Bokgabo bja Maithomelo: Bokgabo bja Go Diragatša	Thuto ya Boitšhidullo
Polelo seboledi; go bala go kwešiša, hlogotaba tlotlontšu	Kanegelo ya teko ya saentshe	Didirišwa le ditshepetšo Go tloga polaseng go ya tafoleng Teko ya teye	Diswantšho: batho ba diswantšho	Theeletša mmimo wa Afrika Borwa	Morutiši o kgetha mešongwana ye mene ya beke
Ithute moleko wa kwešišo	Teko ya saentshe	Didirišwa go tšwa lefaseng Go tšwa go santa go ya go galase	Dibjana tša pampiri	Diletšo tša Afrika Borwa le Afrika	
Diteko tše pedi ša kwešišo go akaretša tlotlontšu le polelo	Dikgopolo ka sengwalwa sa kuranta	Masetlapelo a tlhago le masetlapelo a go hlolwa ke batho Mello	Go reta bokgabo: ponego	Mafoko a boitšhikinyo magatongago fapana	
Diteko tšepedi tša kwešišo go akaretša tlotlontšu le polelo	Mmepe wa monagano wa wa Tsela ya Go Ngwala ditaba	Mekgatlo ya go thuša Go fa batho ba go hloka Tseba ka ga go hlakodiša	Thala seswantšho sa ponego	Araba seswantšho	
Diteko tše pedi tša kwešišo go akaretša tlotlontšu le polelo	Mohuta: Sengwalwa sa kuranta	Boemo bja boso bjo šoro Go fa madimo maina Polokego ka nako ya madimo	Diswantšho Lephoto le legolo	Merethetho ka mmele Araba kanegelo	
Diteko tše pedi ša kwešišo go akaretša tlotlontšu le polelo	Kakaretšo ya kanegelo (mathomo, diteng, mafetšo)	Diphoofolo tša go re thuša Mekgwa yeo diphoofolo di thušago ka gona Nyakišio ya tša thekenolotši ya diphoofolo	Go swantšha kanegelo	Terama ya boitlhamelo dipapadi	
Diteko tše pedi ša kwešišo go akaretša tlotlontšu le polelo	Beakanya kanegelo ya diphoofolo (mathomo, diteng, mafetšo) Tsela ya go ngwala	Mekgatlo ye mebedi ya diphoofolo – Funda Nenja le Angel Paws Network	Thala sebopego sa naga	Paesekopo ya mmadi	
Diteko tše pedi tša kwešišo go akaretša tlotlontšu le polelo	Ngwala kanegelo ka phoofolo (mathomo, diteng, mafetšo) Tsela ya go ngwala	Go hlokomela diphoofolo Ditokelo tša diphoofolo Dira phousetara	Ponagalo ya naga (tšwetšo pele)	Temana ya koša	
Sebopego sa kanegelo	Mohuta: Lengwalo la go leboga	Dintlha tša nnete le dikahlaahlo ka bathopi ba di Idols SA	Maikhutšo a selemo Seswantšho Dielemente tša bokgabo	Terama	

Lenaneo la Tekolo, Kotara 3

Beke 4	Labohlano	Go ngwala – sengwalwa sa kuranta	TIRIŠO	PM letl 84
Beke 6	Mošupologo–Labohlano	Go bala 1: Go balela godimo (go bala o nnoši ka nako ya go bala ga go hlwahlwa ka sehlopha)	TIRIŠO	PM matl 89, 91, 93, 95 & 97
	Laboraro	Tsebo ya go Thoma 1: Tseba ka ga phoofolo ya go thuša	PMM letl 121	PM letl 93
	Labone	Go Bala 2: Kwešišo (Diphoofolo di a kopana (2))	LAB matl 102 & 103	PM letl 94
	Mošupologo–Labobedi	Bokgabo bja go Bonwa: 1 Thala goba o pente seswantšho	TIRIŠO	PM matl 89 le 91
	Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 1: Raloka papadi	TIRIŠO	PM letl 97
Beke 7	Mošupologo	Go Theeletša le go Bolela 1: Kwešišo ya go theeletša (Thutlwa le megolo)	PMM letl 128	PM letl 100
	Labobedi	Ditlhaka 1: Medumo	PMM letl 132	PM letl 102
	Labobedi–Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 2: Mosepelo wa mmele, bokgoni bja mosepelo le go šomiša dikwi	TIRIŠO	PM matl 103, 105, 107 & 109
	Laboraro	Tsebo ya go Thoma 1: Bapetša mekgatlo ya diphoofolo	PMM letl 137	PM letl 105
	Labone–Labohlano	Bokgabo bja go Diragatša 1: Paesekopo ya Mmadi	TIRIŠO	PM matl 105 & 107
Beke 8	Mošupologo–Labohlano	Go Theeletša le go Bolela – Tiragatšo ya bomolomo (sereto)	BOMOLOMO	PM matl 112, 114, 116, 118 & 120
	Mošupologo	Mongwalo: Mothikitho	PMM letl 142	PM letl 112
	Labone	Ditlhaka 2: Piletšo	PMM letl 152	PM letl 118
	Labohlano	Go Ngwala 2: Kanegelo ya phoofolo	PUKU YA GO NGWALELA	PM letl 120

Thuto ye e kopantšwego – Tsela ya Funda Wandu

Lenaneo la Funda Wandu le kgokaganya Litheresi ya Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo. Le dira se ka go diriša dikgwegwe tša go swana le dipeakanyo tša dithuto tša go kgokagana le tirišo gape ya tlotlontšu e bohlokwa.

Ka lebaka la eng?

- Le kaonafatša le go oketša go teba ga dithuto ka bobedi.
- Le netefatša gore mabokgoni ka moka a ithutwa ka tsela ya maleba ya kgwegwe ya go sepelelana.
- Le tebiša diteng le kgopolo ya tsebo ya Mabokgoni a Bophelo setee.
- Le godiša, tebiša le go diriša gape tlotlontšu e bohlokwa.
- Kwešišo ya go teba ya dikgopolo le ka mo di amanago ka gona di kaonafatša kwešišo ya go bala le bokgoni ka moka bja thuto.
- Go ithuta ka moka go tebile, go kwagala kudu gape ke ga maleba kudu.

Bjang?

- Morutiši o nyakišiša kgwegwe ye e hlalošitšwego ka go kharikhulamo go netefatša gore go ithuta ga se ga go se tsenelele.
- O kwešiša dikgopolo tše bohlokwa tše di akareditšwego le dipelo goba morero wa kgwegwe.
- Kgwegwe e tsebišitšwe go thuto ya Mabokgoni a Bophelo, ka bomolomo goba ka sengwalwa sa go bala sa nnete.
- Dingwalwa tša go balelwa godimo, go bala mmogo le go bala o nnoši di kgokagantšhitšwe le kgwegwe, di filwe go itlwaetša go bala.
- Dithuto tša Mabokgoni a Bophelo gape di hlabolla dikgopolo tše difsa, tlotlontšu e mpsha go kamano ye.
- Mešongwana ya go bala le go ngwala go dithuto tša ka bobedi di diriša.

SAEKELE YA GO ITHUTA GO GO KGOKAGANTŠHITŠWEGO

- 1 Morutiši o tebiša tsebo ya gagwe ya kgwegwe ka go dira dinyakišišo. →
- 2 Morutiši o latela dipeakanyo tša thuto tše di dirilwego mabapi le kgwegwe. →
- 3 Ka go dikgopolo tše difsa tša Mabokgoni a Bophelo, bokgoni, le tlotlontšu ye e rutilwego. →
- 4 Ka Litheresi barutwana ba bala dingwalwa tše di kgokagantšhitšwego le kgwegwe. Mošomo ka moka wa polelo o theilwe go dingwalwa tše. →
- 5 Go dithuto ka bobedi dikgopolo tše bohlokwa le tlotlontšu di šomišitšwe gape le go tiišetšwa. →
- 6 Bokgoni go dithuto ka bobedi di a hlabollwa.

Go Ruta Leleme la Gae

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša bokgoni bja go theeletša
- Tšweletša bokgoni bja go bolela

Bjang?

Ditaba tša mafelelo a beke (**Mošupologo**) →
 Bokgoni bja go Theeletša le go Bolela (**Labobedi**) →
 Bokgoni bja go Theeletša le go Bolela (**Laboraro**) →
 Bokgoni bja go Theeletša le go Bolela (**Labone**) →
 Tshekaseko ya beke (**Labohlano**)

Nagana-Bobedi-Abelana

- Barutwana ba dula mmetseng (go a ratega gore go be bjalo)
- Morutiši o tšweletša bothata goba o hlaloša mošomo
- **Nagana:** Barutwana ba nagana ka setu (1 motsotso)
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago. Theeletša dikgopolo tša gagwe (5 metsotso)
- **Abelana:** Barutwana bao ba kgethilwego ba abelana dikgopolo tša bona le phaphoši (5 metsotso)
- **Araba:** Morutiši o laetša barutwana tsela ye botse ya go araba le go kgopela go hlalošetšwa ka tsela ya botho. Barutwana ba ithuta bokgoni bjo.

Diteng

Go beke 1–9 ka ntle ga go bolela ditaba le go araba dipotšišo tša maemo a godimo goba dikgopolo ka dingwalwa, barutwana ba tlo hlaloša tshepetšo, ba bolela metlae le dithai, ba ba le poledišano ka ditaba ba ba ba diragatša go kgopela thušo. Go beke 6–8 barutwana ba tla dira terama, ba bala, ba diragatša le go bala direto tša tekolo.

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša tsebo ya tswalano ya ditlhaka le medumo go lebeletšwe mantšu.
- Šomiša tsebo ye go kgomagantšha le go ripagantšha medumo ge o bala le ge o ngwala.
- Ithute go peleta mantšu a 10 beke ye nngwe le ye nngwe.
- Lemoga mantšu a go boeletšwa gantši ka thoko ka go bala ga go beelwa nako.

Kharikhulamo ya Ditlhaka Mphato 3

Go Kotara 3, boeletša medumo yeo e rutilwego go mephato ya go feta.

	Beke 1	Beke 2	Beke 3	Beke 4	Beke 5	Beke 6	Beke 7	Beke 8	Beke 9	Beke 10
Kotara 1	Poeletšo	ny; hl	kg; th	kh; tl	mm; nn	gw; sw	rw; lw	kw; hw	bj; ph	Poeletšo
Kotara 2	Poeletšo ya Kotara 1	mp; nt	th; kh; ngw; tsw	tšw; tlh	kgw; tšh	khw; tsh	tlw; thw	psh; pšh	mpš; nyw	Poeletšo
Kotara 3	Poeletšo	fs; fš	hlw; šw	nts; ntš	ntl; nkw	nth; nkg	ntlw	nngw; tlhw	Poeletšo	Poeletšo
Kotara 4	Poeletšo	tshw; tšhw	mpsh; mpšh	ntsh; ntšh	ntsw; ntšw	nkgw; ntlh	nthw; ntlw	ntlhw; ntshw	Poeletšo	Poeletšo

Bjang?**Go lemoga medumo ka pela (E dire matšatši a mabedi metsotso e 2)**

- Maikemišetšo ke go lemoga medumo ya maleba ka lebelo.
- Ka lebelo, laetša dikaratana tša mantšu ao a rutilwego (goba o a šupe lebotong goba letlapeng)
- Barutwana ka bonoši, ka dihlopha goba phaphoši ka moka ba bitša medumo.

Mantšu a go boeletšwa gantši (Ka nako ya GBHS)

- Beakanya lenaneo la mantšu a go tlwaelwa ao a hwetšwago ka morago ga puku ye.
- Ngwala mantšu a go **boeletša gantši** letlapeng goba go dikaratana tša mantšu.
- Ruta se bjalo ka **mantšu a go felela**.
- Bala gantši, mohlala, go dikarata tša mantšu. Oketša lebelo nako ye nngwe le ye nngwe. Fetola tatelano ka go fapafapana.

Mešomo ya PMM (tšatši ka tšatši)

- Matlakala a PMM a na le mešomo yeo o ka ithutago ditlhaka tšeo di rutilwego.
- Sepelasepela o thuše. Efa ditaello tše dingwe ka nako ya GBHS ge go hlokagala. Swaya mafoko a barutwana.
- Lekola dikarabo ka phaphošing.

Go bala ga go Beelwa Nako (Fetola matšatši)

- Arola barutwana ka bobedi. Morutwana yo mongwe le yo mongwe o na le sebaka sa go bala mantšu ka motsotso o 1.
- Morutiši o ba beela nako gomme a bolela a re 'Thoma' gomme nako ge e feta a re 'Ema'.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego.
- Ka morago morutiši o bala mantšu ka moka.
- Barutwana ba lekola mantšu le go balela mantšu a go balwa gabotse.
- Hlohla barutwana gore ba kaonafatše meputso ya bona.

Piletšo (Fetola matšatši)

- Piletšo e hlahloba bokgoni bja barutwana bja go peleta mantšu le go ngwala mafoko.
- Bitša lentšu goba lefoko gabotse ka go iketla. Boeletša gatee feela.
- Efa barutwana nako ya go ngwala, ka mongwalo o mobotse.
- Lekola o be o phošolle: Ngwala mantšu goba mafoko letlapeng gore barutwana ba swaye.
- Ge lentšu le se la peletwa gabotse, barutwana ba ngwala lentšu la maleba ka phentshele.

MONGWALO

15 mets

Ka lebaka la eng?

- Go Kotara 4, barutwana ba oketša lebelo la go ngwala mola ba netefatša gore ba ngwala gabotse le ka mongwalo wa go bonala.
- Mongwalo ka moka o swanetše go ba ka mothikitho.
- Barutwana ba tla ithuta go šomiša dipene kua pele mo kotareng.

Bjang?

- Go na le letlakala le tee la PMM la mongwalo la beke ka beke, leo le akaretšago thuto ya letšatši ka letšatši mo bekeng, le laeditšwe ka mebala ya go fapafapana.
- Barutwana ba tla latišiša mafoko ka pukung letšatši ka letšatši, ba hlokometše mokgwa wa go ngwala ditlhaka wa maleba le go šia sekgoba.
- Ba tla ngwala lefoko **gabedi** ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Gatee: Go ngwala ka pela efela o šetša go ngwala ka go bonagala ebile gabotse.

Gape: Oketša lebelo.

- **Go tloga go beke 6** hlohleletša barutwana go šomiša pene ka mongwalo.
- **Go mešomo ya tekolo ya mongwalo ya Beke 8, barutwana ba swanetše go šomiša phentshele.**

Go itokišetša thuto ya mongwalo

- Thala methaladi ye mene karolong ye nngwe ya letlapa. Se se ka dulela ruri (ka pente) goba se ka ba sa go nyaka go dulela ruri (lokela tšhoko ka gare ga meetse a swikiri).
- Barutwana ba hloka PMM, puku ya go ngwalela ya mongwalo, le phentshele yeo e loditšwego. Selo sa go phumola ga se nyakege!

Tshepetšo ya thuto

Laetša letlapeng

- Barutwana ba lebelela letlapeng go bona taetšo ka morutiši.
- Ngwala lentšu goba lefoko methalading ya letlapeng.
- Hlaloša goba o bolele dikarolo tša go gakantšha, mohlala, moo go thongwago gona, go kopanya, (bogodimo goba bokafase), ditlhakakgolo tša go se tlwaelege, bj. bj. Bontšha sekgoba magareng ga mantšu.
- Laetša o sa emiše tšhoko ge o ngwala ka thelelo.

Barutwana

- Ba ngwala **ba nnoši ka go PMM**, ba ngwala godimo ga lefoko la letšatši.
- Ba ngwala ba nnoši ka go **puku ya go ngwalela ya mongwalo**.
- Ba kopollela mafoko gabedi ka dipukung tše, ba oketša lebelo nako ye nngwe le ye nngwe.

Morutiši

Sepelasepela o fe barutwana dipoelo ka:

- Go swara phentshele le go e bea gabotse: go beakanya menwana ya go e swara gabotse, go thekga seatla letlakaleng, dula gabotse o sa inamišetše hlogo letlakaleng, sejabana se kgona go šikinyega.
- Mongwalo: go gatelela letlakaleng ka maleba, lefelo la go thoma le la go fetša, tlhamo ya ditlhaka, go se emiše phentshele; dikgokagano tše botse.

Dipuku di swanetše go lekolwa ka mehla go fa dipoelo.

Assessment and remediation
Funda Wande

Feedback on Cursive Handwriting

247

NAKO YA TSEPELELO GO GO BALA LE GO NGWALA

2 diiri
15 mets

DITHUTO TŠA GO BALA

Morutiši o balela godimo (Mošupologo) →**Go Bala Mmogo** + kwešišo, tlotlontšu le polelo**(Labobedi go fihla Labone)** →Tekolo ya go bala o nnoši (**Labohlano**)**Letšatši ka letšatši:** Go bala ka sehlopha le (dihlopha tše 2); Go Šoma o Nnoši**Morutiši o balela godimo (Mošupologo)**

Morutiši o balela kanegelo godimo go akaretša dikanegelo tša go theiwa go dingwalwa le dikanegelo tša go kgokaganywa le Mabokgoni a Bophelo.

- Dikanegelo tše di theilwego go dingwalwa di kgokagantšwe le sengwalwa sa Go Bala ka Bobedi goba le kgwekgwe.
- Dikanegelo tša Mabokgoni a Bophelo di tsebagatša kgwekgwe ye mpsha ka tsela ya maleba ya go anega.

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša bokgoni bja go theeletša le go ela šedi.
- Tsebagatša polelo ya go nona go oketša tlotlontšu ya barutwana ya bomolomo.
- Tsebagatša mehuta ya go fapafapana ya dingwalwa goba kgwekgwe ye mpsha ya Mabokgoni a Bophelo.

Bjang?**Pele ga go bala**

- Botšiša barutwana dipotšišo tše 2–3 go kgokaganya maitemogelo goba tsebo yeo ba nago le yona.
- Ba botše ka bohlokwa goba morero wa go theeletša.

Bala kanegelo

- Laetša ka ditiragatšo gore o goge šedi ya barutwana.
- Hlaloša mantšu ao ba sa a tsebego ka boripana ge o bala kanegelo ka ntle le go senya thelelo ya kanegelo.

Ka morago ga go bala

- Efa barutwana motsotso o 1–2 gore ba arabe ka go lokologa goba botšiša dipotšišo tša dikarabo tša boikgopolelo.
- Lekola kwešišo o ba theeletše ka go ba botšiša dipotšišo tše 2–3.

CAPS Reading Activities
Teacher Read Aloud**What is Teacher Read Aloud?**

33

Go Bala Mmogo (Labobedi)

Ka lebaka la eng?

- Tšweleletša bokgoni bja go bala le polelo ka thekgo ya morutiši go ya ka kamano ya go kwagala.
- Mabokgoni a akaretša: kwešišo, tšweleletšo ya tlotlontšu, go hlama lefoko le go bala ka thelelo.

Bjang?

Pele ga go bala

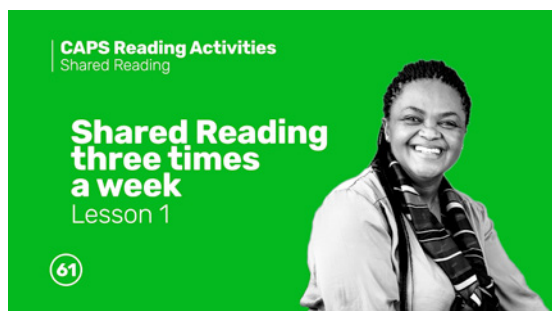
- Tlwaetša barutwana sengwalwa ka go šetša tsebo yeo ba šetšego ba na le yona, go bala hlogotaba le go lebelela seswantšho se 1–2. (**LE SE TŠEE METSOTSO YA GO FETA 2–3**).

Go Bala Mmogo

- Balela barutwana kanegelo. Barutwana ba a latela, ba tsena mo go kgonegago gomme ba šupa mantšu ka go di PMM tša bona ge o bala.
- Bala ka thelelo le ka tšweleletšo.
- Ka morago ga go bala ga mmalwa, ge barutwana ba thoma go bala ka mafolofolo, iša lentšu la gago fase. Ge barutwana ba kopana le mantšu a mathata, iša lentšu la gago godimo.
- Letšatši le lengwe le lengwe kgopela barutwana gore ba bale lentšu goba lefoko leo le se go gona kanegelong gore o kgone go bona ge eba ba bala ka nnete e se go go no gopola seo se badilwego.

Ka morago ga go bala

- **Go kgwekgwe ya 1 le 4**, barutwana ba tla ithuta mabokgoni a a go bala go dithuto tša go fapana: kwešišo/go bala ka kwešišo, koketšo ya tlotlontšu, mošomo wa polelo le thelelo.
- **Go kgwekgwe ya 2 le 3**, mabokgoni a a tla šetšwa ka botlalo go kwešišo ya go bala.

Polelo/thutapolelo

- **Go kgwekgwe ya 1 le 4**, mafoko a bohlokwa a laetšwa go sengwalwa sa go bala mmogo go swana le pele.
- **Go kgwekgwe ya 2 le 3** polelo e boeletšwa go melekwana ya kwešišo.

Ka lebaka la eng?

- Go tšweleletša mabokgoni a thutapolelo ka go laetša bohlokwa bja mantšu/ sehlopha sa mantšu lefokong.
- Kgokaganya dibopego tše dingwe tša polelo tša mehuta yeo e itšego ya go ngwala, mohlala, diteko, mmepe wa monagano, dingwalwa tša kuranta.
- Aga kwešišo ya sebopego sa maleba sa lefoko.
- Tšweleletša mafolofolo a barutwana a go ngwala.

Bjang?

Tsebagatša lefoko

- Ngwala lefoko le bohlokwa letlapeng. Bala le barutwana.
- Barutwana ba bontšha lefoko leo ka gare ga sengwalwa gomme ba le thalelela.

Funda Wandé
Go Bopa mafoko

Sepedi

Tlotlontšu

Mantšu a tlotlontšu/dikaratamantšu di hlaolwa go sengwalwa se sengwe le se sengwe sa go balwa mmogo. Barutwana ba tla kwa mantšu le go a bona gomme ba ithuta go a bala le go a ngwala. Mantšu a Seisemane a ka morago ke wona a go ya go Seisemane.

Ka lebaka la eng?

- Oketša tlotlontšu ya go bala.

Bjang?

Dikaratamantšu tša tlotlontšu

- Dira dikaratana tše hlano tša mantšu a beke goba kgwekgwe ye nngwe le ye nngwe.
- Ngwala mantšu a Seisemane ka morago ga karatalentšu ye nngwe le ye nngwe.
- Di bee Lebotong la Mantšu gomme le di bale letšatši ka letšatši.
- Šoma ka mantšu: šupa seripa seo se itšego sa sebopego sa lentšu (mohlala, palo ya dinoko, modumo wa mathomo, modumo wa mafelelo, bj.bj.)

Hwetša mantšu

- Bala kanegelo gape, goba karolo ya kanegelo le barutwana (seo se swanetšego go balwa se bontšhitšwe ka go PM) gore barutwana ba bale mmogo.
- Barutwana ba thala sediko goba ba thalelela mantšu a tlotlontšu sengwalweng.
- Ahlaahlang tlhalošo ya lentšu le lengwe le le lengwe.

Itlwaetše go bala le go ngwala mantšu

- Barutwana ba ka no ngwala mantšu bjalo ka karolo ya mešongwana ya PMM.
- Ba kopollela mantšu a tlotlontšu ka go Dipukuntšu tša bona.
- Go tlaleletša, ba ka šomiša dikaratamantšu bjalo ka ge go hlalošitšwe.

Tshelela go Seisemane

- Mantšu a tlotlontšu ao a lego ka Seisemane a ka ahlaahlwa le barutwana.

Go Itlwaetša thelelo

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša bokgoni bja go bala ka lebelo la maleba, ka go nepagala le ka tlhagišo.
- Thelelo ya Go Bala ka Bomolomo **ke tharollo ya go kwešiša**: Ge barutwana ba bala mantšu ka lebelo ka go nepagala, ba tla kgona go ela šedi go tlhalošo ya sengwalwa.
- Go boeletša go itlwaetša ga go bala go tšweletša thelelo.
- Go lekola nomoro ya mantšu ao morutwana a ka a balago temaneng ka motsotso o tee go fa morutiši kwešišo ya bokgoni bja go bala ga morutwana.

Tekanyetšo ya DBE ya Thelelo ya go Bala ka Sepedi

	80	Mafelelo a Mphato 3 Barutwana ka moka ba swanetše go ba ba kgona go bala bonnyane bja MANTŠU a 80 ka motsotso ka go nepagala ge ba bala temana.
	50	Mafelelo a Mphato 2 Barutwana ka moka ba swanetše go ba ba kgona go bala bonnyane bja MANTŠU a 50 ka motsotso ka go nepagala ge ba bala temana.
	40	Mafelelo a Mphato 1 Barutwana ka moka ba swanetše go tseba DITLHAKA-MEDUMO gabotse ba bitša medumo ya bonnyane bja ditlhaka tše 40 gabotse ka motsotso.

Go Bala o Nnoši (Letšatši ka letšatši ka nako ya GBHS)

Go bala o nnoši letšatši ka letšatši ke karolo ye bohlokwa ya lenaneo la Funda Wande la go tšweletša kwešišo ya go bala.

Ka letšatši, dingwalwa tša go ba legatong la maleba, tša go ba le tshedimošo di fiwa barutwana go phethagatša morero wo. Dingwalwa di balwa ka nako ya GBHS.

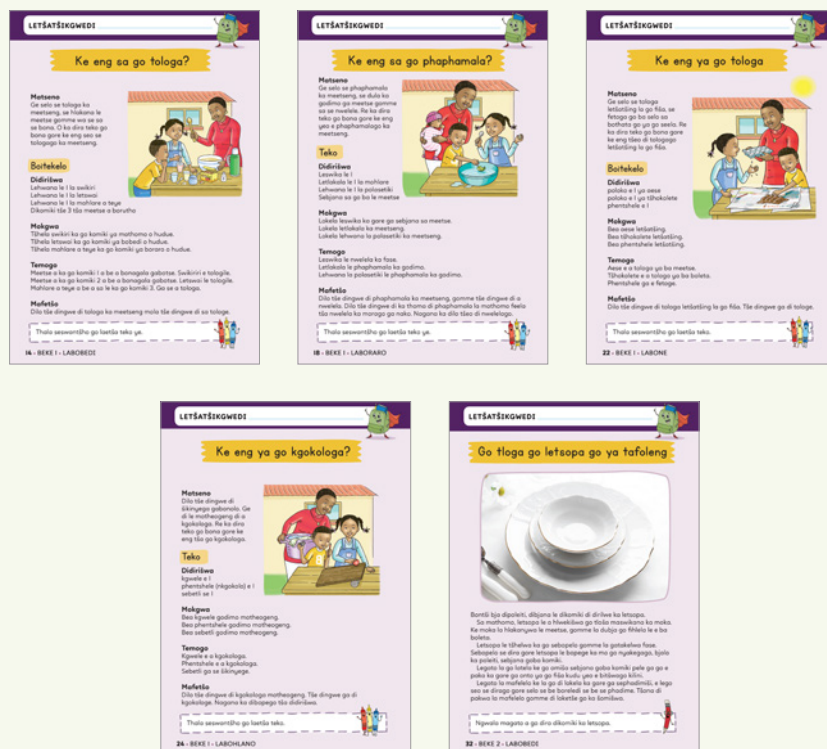
Ka lebaka la eng?

- Tšweletša go bala o nnoši go lokišetša barutwana go mephato ya ka godimo.
- Dira gore go be le go tikhouta ga tšatši ka tšatši le tlwaetšo ya go bala.
- Tšweletša tlhohleletšo ya go bala ka dingwalwa tša go kgahliša tša makgonthe.
- Tseneletša tsebo ya barutwana ya motheo, yeo e thušago gore ba kwešiše.

Bjang?

Dingwalwa tša go bala o Nnoši

- Beke ye nngwe le ye nngwe, go ba le dingwalwa tše hlano tše kopana go fa barutwana gore ba itlwaetše go tikhouta le go bala dingwalwa tše di sa tsebjego.
- Sengwalwa sa mathomo se ka mafoko ao a lebanego le go peleta mantšu goba ditlhaka tše di tsebegago tša beke. Barutwana ka moka, le bao ba nago le ditlhohlo, ba swanetše go bitša medumo ya ditlhaka gomme ba bale sengwalwa se.
- Dingwalwa tše di latelago tše nne di tseneletša goba go katološa tsebo yeo barutwana ba nago le yona le go ba tlwaetša go bala. Tšona di akaretša mehuta ya go fapafapana ya dingwalwa bjalo ka dingwalwa tša nnete, dikanegelo tša dikgaolo, dingwalwa tša dikuranta le direto. Di ka dihlago tša go kgahliša tše di laetšwago diswantšho go goga šedi ya barutwana le go ba hlohleletša gore ba nyake go di bala.
- Sengwalwa se sengwe le se sengwe se na le mošongwana wo mokopana goba dipotšišo go lekola kwešišo ya barutwana le go dumelela gore ba arabe sengwalwa.

Boeletša go hlaloša seo o swanetšego go se dira go go bala o Nnoši

- Boeletša go hlaloša gore go bala ka bonoši ke eng. O bala sengwalwa o nnoši, ka ntle le go balela mantšu godimo. O a tikhouta le go kwešiša ka moo o ka kgonago.
- *Boeletša go hlaloša tše o sa di dirego ge o bala o nnoši. Go bolela, go emelela, go felelwa ke tshepo.*
- Boeletša go hlaloša se o se dirago ge o kopana le lentšu leo o sa le kwešišego. Lebelela diripa tša lentšu, bitša ditlhaka, botšiša mogwera, akanya gore le ra go reng, gomme o le bale.
- *Hlaloša tše o di dirago ge o fetša go bala sengwalwa. Araba dipotšišo.*

Tshekaseko ka Labohlano le lengwe le le lengwe

- Ka Labohlano le lengwe le le lengwe, morutiši o **balela** barutwana dingwalwa tša beke tša go balwa ka bonoši, gwa latela barutwana ka dipukung tša bona.
- Ahlaahlang dingwalwa, arabang dipotšišo ka bomolomo gomme barutwana ba itshwaele mošomo wa bona.

Go Bala ka go Hlahlwa Ka Sehlopha (Letšatši le lengwe le le lengwe)

Ka lebaka la eng?

- Go fa thuto ya go fapana go dihlophana tše nnyane tša barutwana ba mabokgoni le dinyakwa tša go swana.
- Go šomiša dingwalwa tša boemo bjo bo lekanyeditšwego gore barutwana ba itemogege go bala ka katlego.
- Ke monyetla wa gore o lebelele tšwelopele le go ruta mabokgoni a go bala a maswa.

Bjang?

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Dihlopha

- Arola phaphoši ka dihlopha tše hlano tša bokgoni bja go swana.
- Bitša sehlopha se sengwe le se sengwe gore se šome le wena metsotso ye 15, gabedi ka beke. (Ge go se bonolo go dira se, fetša metsotso ye 30 le sehlopha se sengwe le le se sengwe gatee ka beke)
- Go **barutwana ba go se bale**, se se ra gore bona ba tla fetša nako ba ithuta tlhaka-medumo le go kgomaganya medumo go hlama mantšu a bonolo.) Ka ntle le tsebo ye, barutwana ba ka se kgone go tšwela pele ba kgona go bala).
- Go **babadi bao ba sa kgonego go bala dingwalwa tša legato la phaphoši**, nyaka goba ngwala dingwalwa tše bonolo, goba go adingwa kgoboketšo ya dingwalwa goba dipuku tša mphato wa 1 le 2 gore barutwana ba bale ka GBHS.
- Go **babadi bao ba kgonago go bala dingwalwa tša legato la phaphoši**, kgetha go
 - kgoboketšo ya dingwalwa goba dipadi tše di lekanyeditšwego tše di lego gona.
 - sengwalwa sa go balwa mmogo sa beke.
 - sengwalwa sa go balwa o nnoši
- Ye ke nako ya gago ya go kgethega ya go ba le sehlopha se sengwe le se sengwe. Lekola tšwelopele. Šomiša menyetla ya go ruta go tšweleletša mabokgoni a bona a go bala. **Hlokomela:** Go barutwana ba bangwe o ka boela go thuto ya motheo ya go ruta go bala go tloga mathomong.
- Lekola ge e le gore barutwana ba hloka thušo ya tlaleletšo gomme o ba beele nako ya go ba thuša.
- **Go mešongwana ya Legato la Fasana la go Bala, kgotla mo**
- **Go mešongwana ya Legato la Pele la go Bala ka Thelelo, kgotla mo**

Go Namela Llere la Go Bala

Mmadi wa ka pela ka thelelo

5

Naledi ya go bala

Ke kgona go Bala dingwalwa tše di telele

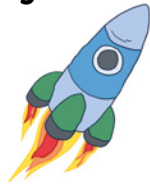
- Bala mafoko a 4 goba go feta
- Balela godimo goba fase
- Lemoga mantšu a go tšwelela gantši
- Bolela medumo ya mantšu a wo a sa tsebjego
- Bala ga bonolo, lemoga maswaodikga
- Araba dipotšišo tše bothata

Ke hloka

- Dilo tše ntši tša go bala.
- Itlwaetše go bala go GBHS le ka bonoši

4

Rokhete ya go bala

Ke kgona go Kwešiša se ke se balago

- Bolelela pele tlhalošo go tšwa leineng la kanegelo/diswantšhong
- Lemoga maswaodikga
- Bala ka go ka go tšweletša maikutlo
- Araba dipotšišo

Ke hloka

- Nthute, hle.
- Itlwaetša go bala go GBHS le ka bonoši

Mmadi wa ka pela

3

Letšatši la go bala

Ke kgona go Balela godimo

- Dira medumo ya mantšu
- Lemoga mantšu a go tšwelela gantši
- Balela godimo mafoko a 1–3 a ma kopana
- Bala ka lebelo le le botse

Ke hloka

- Nthuše go dira modumo.
- Mphe mantšu a bothata.
- Itlwaetša go bala go GBHS.

2

Nthšu ya go bala

Ke kgona go Lemoga ditlhaka

- Bala ditlhaka mantšung
- Bolela gore ke ditlhaka dife tšeo di swanago
- Efa maina a medumo-tlhaka
- Hwetša ditlhakakgolo

Ke hloka

- Nthute, hle.
- Lebelela le nna dialefabete.
- Itlwaetše ka GBHS.

Mmadi yo a tšwelelago

1

Nonyana ya go bala

Ke kgona go Kwa medumo mantšung

- Phaphatha dinoko
- Bala dinoko
- Bolela medumo ya go thoma
- Bolela medumo ya go fetša
- Bala medumo lentšung
- Ya go se tlwaelege ka ntle

Ke hloka

- Nthute, hle.
- Mphe mehlala.
- Itlwaetše GBHS.

DITHUTO TŠA GO NGWALA

Beke A: Go Ngwala o Nnoši (**Labohlano**) →

Beke B: Go Ngwala Mmogo/ditokišetšo tša go ngwala (**Labone**) →
Go Ngwala o Nnoši (**Labohlano**)

Go Ngwala o Nnoši

Ka lebaka la eng?

- Go thuša barutwana go ngwala dingwalwa tša nnete le go itlhagiša gabotse ka thelelo.

Bjang?

- Kopolla mošongwana wo letlapeng ka mo go laeditšwego ka gona letšatši ka letšatši.
- Barutwana ba ngwalela ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Thuto e tee

- Mo o bolelago ka tšeo di dirwago pele ga go ngwala (metsotso ye 2–3), tsebagatša mošomo.
- Barutwana ba ngwala feela ba šeditše mošomo wo ba swanetšego go o dira. Wo ke monyetla wa go se lapiše wa gore barutwana ba kaonafatše go ngwala ga bona ka boitshepho.
- Hlohleletša le go reta dikgopolo tše mpsha tša go kgahliša le tlotlontšu.
- Hlohleletša barutwana go ngwala mopeleto wa mantšu.
- Go swaya: Efa ditshwayatshwao** legatong la meputso. Se ke tlhohleletšo kudu go feta meputso. Araba o šeditše diteng: Mohlala: *Malome wa gago o kwagala e le motho wa go kgahliša goba Ke duma gore nkabe ke ile ka etela Durban.*

Dithuto tše pedi (**Beke B, Labone le Labohlano**)

- Ye ke thuto ya lenaneo leo le beakantšwego ya go ruta barutwana go ngwala ka tsela ya maleba go lebeletšwe mohuta wo o itšego wa sengwalwa.
- Go Kotara 4, mehuta ya dingwalwa ke: diteko, dingwalwa tša kuranta, dikanegelo le mangwalo a ditebogo.
- Mohuta o mongwe le o mongwe o lebantšhwe le sengwalwa sa go bala bjalo ka mohlala. Laetša ntlha ye:
 - Tšeo di bonagalago sengwalweng go swana le ditemana, hlogotaba, dihlogwana tša diteng le peakanyo ya sona.
- Go dithuto tša mathomo tše pedi tša go ngwala, go tlo ba le mošongwana wa ditokišetšo (mohlala, go ngwala mmogo goba go ngwala kgopolo ya monaganong, go ngwala sethalwa).
- Go thuto ya bobedi, barutwana ba tla ngwala sengwalwa sa bona la mafelelo. Ye ke karolo ya **tshepetšo ya go ngwala**.
- Moo go kgonegago, laela barutwana gore ba balele bagwera goba sehlopha tšeo ba di ngwadilego gore ba kgone go bona gore di a kwagala le go di rulaganya.

- Go swaya: Swaya dingwalwa tše tša go beakanywa gabotse.

- **Aba 50% ya meputso go diteng**

Lebelela: tatelano ya ya go ngwala, e se go go hlalatha ga dikgopolo, dikgopolo tša go fapoga go mohlala wa gago, kgetho ya go kgahliša ya mantšu (mahlaodi, mahlathi, mašala a go dira gore go ngwala go kgahliše le go fetiša), hlogo e tee temana ka temana le kwešišo ya mohuta wa sengwalwa.

- **Aba 50% ya meputso go polelo le mopeleto**

Lebelela mafoko e se go dikafoko, dibopego tša mafoko tša maleba; maswaodikga a maleba; mopeleto wa maleba; go šomiša lebaka ka go se kgaotše; lebaka la maleba go mohuta wa sengwalwa; go fapafapanya botelele bja mafoko, kalo le peakanyo ya maleba.

Kwešišo ya go Ngwalwa

Go Kotara 4, barutwana ba itokišeditše melekwna ya go lekanyetšwa ya semmušo ya kwešišo yeo ba tlo go lebagana le yona go mephatong ya godingwana. Go nyakega gore ba bale melekwna ye ya kwešišo. Go nyaka gore ba bale letlakala le tee goba a mabedi a sengwalwa gomme go akaretšwa tlotlontšu, ditho tša polelo le mehuta ya go fapana ya dipotšišo.

Ka lebaka la eng?

- Go ruta barutwana go hwetša dikarabo sengwalweng (seo se ra gore, go se gopole seo o se badilego eupša go bea šedi go tshekaseko le sengwalwa)
- Go tsebiša barutwana ka **mehuta ya go fapana ya dipotšišo** tšeo ba ka lebanago le tšona go ditekolo tša semmušo goba tšeo di lekanyeditšwego, mohlala, tša sethalwa sa dikholomo, tša go kgetha karabo ya maleba go tše dingwe, mananeotekolo, go tlaleletša mantšu ao a tlogetšwego, mafoko ka botlalo, bj.bj.
- Go tsebiša barutwana mehuta ya **dipotšišo go ya ka boima**, gore ba kgone go bona tswalano magareng ga potšišo, mohuta wa karabo wo o nyakegago, le moo karabo e ka hwetšwago gona. Barutwana ba swanetše go laetša ge e le gore potšišo ke ya **Nyaka o Hwetše** (e hwetšwa go sengwalwa), **Bala o Nagane** (go tšea sephetho) goba dipotšišo **ka bowena** (kakanyo ya gago).

Bjang?

Bala dipotšišo tša tekatlhaologanyo

- Hlaloša tšeo di nyakegago ge o araba mehuta ya go fapana ya dipotšišo: **Hlaloša feela mehuta ya dipotšišo tša beke yeo**, mohlala.
 - **Feleletša tafola:** laetša tshedimošo ya go tšwa sengwalweng ka go diriša tafola.
 - **Dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba:** bala dikarabo tšeo di lego gona ka moka gomme o swaye/thale sediko go ya maleba.
 - **Nnete goba Maaka:** bala lefoko o ngwale gore ke nnete (N) goba maaka (M).
 - **Go tlatša sekgoba:** kgetha mantšu a se makae go feleletša lefoko.
 - **Lefoko leo le feletšego:** araba potšišo o šomiša lefoko la go felela ka maswaodikga a maleba.
 - **Tatelano ya ditiragalo:** ngwala ditiragalo go ya ka tatelano ya tšona.
- Gopotša barutwana ka mehuta ya dipotšišo yeo e nyakegago.
 - **Nyaka o Hwetše** – e molaleng: karabo e gona sengwalweng.
 - **Bala o nagane** – ke kakanyo: karabo e gona sengwalweng efela go hlokega gore morutwana a nagane ka yona a be a ngwale ka mantšu a gagwe.
 - **Ka bowena** – kgopolo ya gago: Karabo ga e gona sengwalweng efela e ka hlogong.

Mošomo wa go Ngwalwa

- Barutwana ba feleletša mešomo ya kwešišo ya go ngwalwa ka go PMM.
- Ge nako e dumela, swaya mošomo le phaphoši, o hlaloša gore ke ka lebaka la eng dikarabo tšeo di itšego e le tša maleba goba ke ka lebaka la eng dikarabao tša go fapafapana di loketše dipotšišo tšeo di itšego.

Go Ruta Mabokgoni a Bophelo

Mošupologo le Labobedi:

Tsebo ya Go Thoma/ BLTP; Bokgabo bja Go Bonwa, Thuto ya Boitšhidullo →

Laboraro & Labone:

Tsebo ya Go Thoma/BLTP; Bokgabo bja Go Diragatša; Thuto ya Boitšhidullo →

Labohlano: Tshekaseko ya kgwekgwe, Thuto ya Boitšhidullo

TSEBO YA GO THOMA

Bala dithuto tša go ithuta

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša mabokgoni a go ithutela go bala go tla go a šomiša ge o bala dingwalwa tša nnete.
- Tšweletša tsebo ya sebopego sa dingwalwa tša nnete le ditlabele tša go beakanya go swana le sethalwa/ tafola.
- Tšweletša mabokgoni a go fetišetša tsebo.

Bjang?

Tsebo ya Pele

- Go bala mmogo, bala leina la sengwalwa o tšebiše barutwana ka hlogotaba.
- Hwetša gore ba tseba eng ka hlogotaba (ka go bolela).

Tsebo ye mpsha

- Laetša sebopego sa sengwalwa, mohlala, tafola, taekeramo ya Venn, teko, taekeramo ya go ba le maina, papetšo, ditemana tša go ba le dihlogotaba, diswantšho tša go ba le maina bj.bj.
- Balela barutwana sengwalwa, o hlaloša mantšu a maswa ka tsela yeo a šomišitšwego ka gona.

Go Ngwala

- Bala mošomo wa go sepelelana le sengwalwa.
- Barutwana ba tlatša mošomo ka go PMM.

Thuto ya TNI

Ka lebaka la eng?

- Thuša barutwana go aga tsebo ka go kopanya tsebo ye mpsha le seo ba šetšego ba se tseba.
- Ba rute go hlama dipotšišo tša bona le go lebelela dikarabo.
- Ba tlwaetše go ngwala.
- Hlohleletša barutwana go nagana ka seo ba ithutilego sona.

Bjang?

Kopolla tšhate ya TNI mo letlapeng (Beke A Mošupologo)

Šomiša tšhate ka go PMM bjalo ka ge go bontšhitšwe ka mo fase. Lemoga gore mehlala ke ya tshedimošo ya morutiši feela.

Seo re se Tsebago (Mošupologo wa mathomo wa kgwekgwe ye mpsha)		Ngwala seo barutwana ba se tsebago. Barutwana ba kgetha ntlha e tee ba e kopollela ka go ditšhate tša bona ka go PMM.
Seo re Nyakago go se tseba pele (Mošupologo le Labone)		Ngwala dipotšišo tša barutwana mo. Ba kgetha ntlha e tee ba e kopollela ka go ditšhate tša bona.
Seo re Ithutilego sona (Labone la mathomo le la bobedi)		Feleletša ka nako ya go fa pego ka Labone. Barutwana ba ngwala ntlha e tee.

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Barutwana ba nnoši ba nagana ka seo ba šetšego ba se tseba ka hlogotaba.
- **Ka bobedi:** Barutwana ba ahlaahla seo ba se tsebago mmogo.
- **Abelana:** Barutwana ba bangwe ba botša phaphoši (efa barutwana ka moka sebaka mokotareng). Morutiši o ngwala dikgopolo tše dingwe ka go tšhate ya TNI letlapeng.

Go Ngwala

- Botšiša barutwana seo ba ithutilego sona ka hlogotaba. Hlohleletša barutwana ka moka go hlama dipotšišo. Ngwala tše dingwe tša dipotšišo go Mothaladi wa 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go mothaladi o mongwe le o mongwe gomme ba se ngwalollela ka go ditšhate tša bona tša TNI, goba ba ngwala dikgopolo tša bona.

Nagantšhiša seo barutwana ba ithutilego sona (Beke A le B Labone)

- Boela morago go tšhate ya TNI ya Mošupologo.
- Botšiša dipotšišo:
 - Na re ithutile eng mo bekeng ye?
 - Na re hweditše seo re bego re nyaka go se tseba?
 - Na o nyaka go hwetša eng beke yeo e tlogo? (Labone la mathomo feela)
- Thuša barutwana go ngwala dikarabo ka go tšhate.

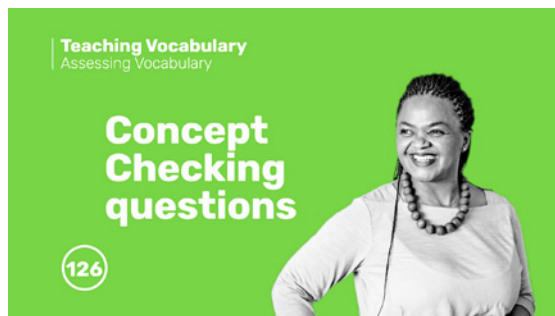
Menwana ya mogogorupa fase/menwana ya mogogorupa godimo (gape di bitšwa Dipotšišo tša go lekola kgopolo)

Ka lebaka la eng?

- Go tseneletša tsebo ya barutwana ya dikgopolokgolo.
- Go lekola kwešišo ya barutwana ya dikgopolokgolo.

Mošomo

- Kgetha dikgopolokgolo tše tharo tšeo di nyalelanago le hlogotaba gomme o di ngwale go dikaratamantšu.
- Emiša dikaratamantšu o kgopele barutwana gore ba di bale. Bolela dilo tše tharo tša go nyalelana le kgopolo.

- Kgopela barutwana gore ba iše menwana ya mogogorupa godimo ge e le gore tšeo di bolelwago ke dinnete le go iša menwana ya mogogorupa fase ge e le gore ke maaka.
- Boeletša dikgopolo tše dingwe ka moka.

Tshelela go Seisemane

Ka lebaka la eng?

- Go lokišetša barutwana go bala dipuku tša bona ka Seisemane ka go Mphato 4.
- Go tšweletša litheresi ya barutwana dithutong tša bona ka Seisemane.

Mošongwana

- Emiša dikaratamantšu ka moka tšeo di šomišitšwego ka nako ya go iša menwana ya mogogorupa godimo/menwana ya mogogorupa fase.
- Botšiša barutwana gore ba tseba mantšu ka Seisemane; ba thuše go šomiša mantšu mafokong.
- Ngwala mantšu go dikaratamantšu gomme o a bee lebotong la mantšu a EFAL.
- Barutwana ba kopollela ka go dipukuntšu tša bona goba ka go dipuku tša tlotlontšu.

Mošongwana/Thutwana ya Tshepetšo

Ka lebaka la eng?

Tsebo ya pele

- Tswalano ya go Bala go ya go go lthuta sengwalwa.

Tsebo ye mpsha

- Tšweletša tsebo ya tshepetšo yeo e tswalanago le tsebo ya go Thoma, mohlala, go hlaola dilo, go lekola, go dira teko, le tše dingwe.
- Go tšweletša tsebo ya kakaretšo, tsebo ya teko le tsebo yeo e itšego ya go tsenelela ka hlogotaba.
- Tšweletša bokgoni bja go fetiša tsebo.

BOKGABO BJA BOITLHAMELO

Ka lebaka la eng?

- Go ithuta mekgwa ya go fapafapana ya go lebelela lefase.
- Go fa sebaka sa menyetla ya go ithuta le go tšweletša dikgopolo ka sebele le ka ditaetšo.
- Go nošetša boitlhamelo le boikgopolelo.

Bjang?

- Go na le letlakala ka go PMM la Bokgabo bja go Bonwa bekeng ye nngwe le ye nngwe ya bobedi. Tše di fetotšwa ka go ruta tlotlontšu ya Bokgabo bja go Bonwa le dikgopolo le kgahlego ya Bokgabo (kalari ya Bokgabo).
- Mešomo ya Bokgabo bja go Bonwa e dirwa ka dithuto tše tharo. Morutiši o swanetše go fa barutwana pampiri, dikherayone, pente, le tše dingwe.
- Laetša mošomo wa go felela ka phaphošing.
- Kgoboketša dilo tše di ka šomišwago gape le tše di tlo go šomišwa go dira Bokgabo bja 3D.
- Bokgabo bja go Bonwa – tšweletša bokgoni bja go swana le mothladi, mmala. phopholetšego, bjaloobjalo. Seswantšho, sethalwa, le kgoboketšo ya diswantšho.
- Go Bokgabo bja go Diragatša, ke kgopolo ye botse gore phaphoši e be le kgoboketšo ya didirišwa tša go swana le dikhafo, mengatse, le dimaekherofouno tša go diragatša.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Mošupologo

Itokiše

- Kgetha mešongwana ya go fapana ye mene ka go letlakala 25 mo bekeng.
- Lokiša didirišwa tša mešongwana.
- Arola phaphoši ka dihlopha tše nne mo bekeng.

Tsebagatša diteišene tša mešomo

- Bontšha ditlabakelo o be o hlaloše mešongwana ya beke.
- Barutwana ba diragatša mešongwana.

Mošomo wa Phaphoši ka moka

- Ralokang papadi, bjalo ka ya go fošetšana kgwele, go dikologa le swarane ka diatla, go iphihla le nyakana, bj.bj.

Labobedi–Labohlano

Itokiše

- Kitima ka dinalantlhana bjalo ka modimotsane/ kiba fase bjalo ka lekgema/ thelela bjalo ka lepidibidi.
- Latela ditaelo tša ka: Sepelang ka mathoko, eya ka letsogong la ngele, eya ka letsogong la go ja, tsorama, tabogela godimo.
- Phaphathang diatla ka modumo goba go gata fase ka mošito, etiša barutwana ba go fapana pele.

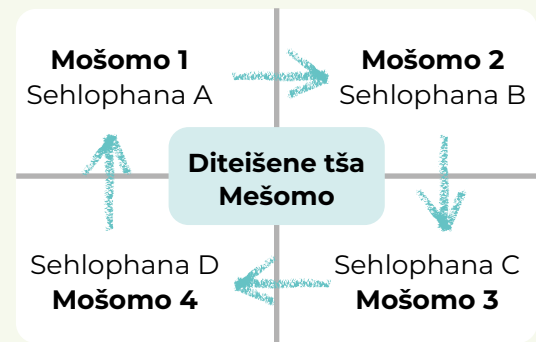

Diteišeni tša mešongwana

- Dihlopha di dikologa seteišeni sa mešongwana, ba dira mošomo o tee ka letšatši, Labobedi–Labohlano. Lebelela letlakala 25 la dikakanyo tša mešongwana.
- Morutiši o ya go sehlopha se sengwe le se sengwe a lebelela mošomo wa sona le go se eletša.

Khutšang

- Hemelang godimo.
- Le eme goba le dutše fase le otlollotše ditho tša go fapana tša mmele.
- Tiišang le go lokolla mešifa, go thoma ka menwana ya maoto go ba go namelela hlogong.

Mešomo ya diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo ya Kotara 4

Kgetha mešomo ye mene ka beke, šedi e le go mabokgoni a go fapana.

Le ge le se na letangwana la go rutha, ruta barutwana mabokgoni a go rutha ka gore polokego go meetse e bohlokwa kudu go bana.

1 Go sepetša mmele

- Latela ditaelo tša go bonwa (seatla/ ditšhupetšo tša mmele, diswantšho) go sepela, go kitima, go taboga, go tlola, go namela bj.bj.
- Barutwana ba sepela ka sediko ba swarane ka diatla. Ba fapantšha bogolo bja didiko le dinomoro tša didiko le phetogo ya boitšhkinyo.

2 Temogo ya tshepetšo ya mešifa

- Go ekišetša merithi: morutwana o tee ke moriti wa morutwana o mongwe gomme ba ekiša boitšhikinyo.
- Thenisi: ka phatla, bokantle bja seatla le bolei.
- Khirikhethe: go peta, go paola, go kitima lepatlelong le go swara wikhete.

3 Morethetho

- Tatelano ya morethetho le ge go se na le diletšo.

4 Tirišano: Tšiminasetiki le go rutha

- Tšiminasetiki: go tokologela pele le morago.
- Go rutha: go thelela, go phaphamala, go raga, go kgafa meetse ka phata le go dira ditiro ka matsogo.

5 Go itlwaetša sekgoba: Papadi ya ditšhitišo le go rutha

- Papadi ya ditšhitišo.
- Boitšhidullo bja go rutha ka boitshepho go fenya letšhogo la meetse bjalo ka go lokela mahlo le ditsebe ka meetseng, boitšhidullo bja go hema.

6 Tekanyetšo: Go šikinyega le tšiminasetiki

- Go tokaetša dilo ka leoto le tee goba a mabedi le go toaketša mekotlana ya dinawa le didirišwa tše dingwe hlogong goba ka diatleng.
- Tšiminasetiki: Ditiro tša go ikokotlela bjalo ka go ema ka seatla, ka hlogo, go ema bjalo ka letlapakgerere.

7 Mahlakore

- Go rutha: go ragaraga ka maoto ka moka, ditiro tša matsogo.

8 Mahlakore

- Dithaloko tša meetse: go tšea dikgato tše kgolo, mabelo, bj.bj.
- Dithaloko tša maoto a mararo
- Go swara mosela wa terakone
- Sete ya thenise
- Khirikhethe ye nnyane

KAKARETŠO YA BEKE 1

Ditšweletšwa le tshepetšo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka mareo a mahlale a *ditšweletšwa* le tshepetšo le ka tsela yeo di ka šomišwago go bophelo bja tšatši ka tšatši
- Hlaloša tshepetšo ya go dira ditšweletšwa tša mafela le go dira galase
- Diragatša le go rekhota teko
- Hlaloša magato a teko ka tatelano
- Bala nonwane le kanegelo ya nnete ka ga malahle
- Bala o nnoši diteko tše bonolo tšeo o ka di dirago ka gae
- Ithute ka diswantšho tša dibopego tše ntši
- Laetša dibopego tša polelo ya tebanyi le ya go se lebanye.
- Dira sedirišwa sa 3D pampiring

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (Seisemane ka morago)

Litheresi	malahle	leswika	muši	moepo	bokagodimo
	coal	rock	smoke	metse	surface

Mabokgoni a Bophelo	setšweletšwa	tshepetšo	teko
	product	process	experiment

Mafoko

"Na re tlo apea nama ya rena bjang? gwa botšiša Salani.
Salani a re, "Ga bjale re tlo ya le bobuti ba rena."

DIDIRIŠWA

- Puku ya go Ngwalela mešongwana ya polelo, dikarabo tša go Bala o Nnoši
- Ditlabakelo tša Bokgabo bja go Ngwala
- Go dira teko: mekotlana ye mebedi ya mahlare a teye, dikomiki tše 2 tša galase ya go bonagala, ketlele ya go bediša meetse
- Ditlabakelo tšeo di nyakegago tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Go Ngwala o Nnoši: Tlotlontšu; Mafoko; Mongwalo (Labohlano); Diphetolo tša GŠN

Yeo e se go ya Semmušo: Go Bala mantšu ga go beelwa nako (Labohlano)

Ditšhepetšo le ditšweletšwa

Kanegelo ye ke tsebagatšo ya kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo a Ditšweletšwa le Tšhepetšo. Morutiši o e bala ka Mošupologo (lebelela PM letl 27).

Barutwana ba lebelela diswantšho ka go PMM letlakala 15 ge ba theeditše.

A re boleleng ka mantšu a mabedi a bohlokwa ao o ka bago o kile wa a kwa: **setšweletšwa** le **tšhepetšo**.

Setšweletšwa ke selo seo re ka se šomišago. Ke dilo tšeo di dirilwego ke batho go swana le dibapadišwa, dipuku le dijo.

Tšhepetšo ke ka tsela yeo selo se dirwago ka gona. Ke magato ao re a tšeago ge re dira setšweletšwa. Go paka khekhe ke tshepetšo.

Lehono re tlo lebelela selo seo re se jago- mafela goba mahea- gomme ra nagana **ditšweletša tša mafela le tshepetšo** ya go di dira.

La mathomo re thoma ka semela sa lefela.

Mafela gantši a bjälwa nakong ya seruthwane. Nakong ya selemo, mekgokgothi ya mabele e tšwelela mo dimeleng. Wona a na le dipeu goba dithoro tša mafela. Nakong ya lehlabula ge mafela a budule ba a a buna.

Mašemong a magolo, go na le metšhene ya go buna, yeo e ripago mekgokgothi ya mafela.

Mafela ao a bunnwego a išwa faporiking. La mathomo mafela a hlwekišwa gape le go hlatswiwa. Maswikana a manyane le ditšhila di hlokolwa dithorong.

Dithoro tše di dirwa ditšweletšwa tša go fapafapana.

Setampa se dirwa ka go kgatla dithoro lwaleng ka tšhilo gore e be ditshetlana.

Go dira **bupi**, dithoro di šilwa ka tšhilo lwaleng go fihlela di eba lerole la matlabotša.

Folouro ya mabele e dirwa ka go kgokološa bupi bjo e šetšego e le lerole gomme ba bo sefa ka disefo tše kgolo.

Go dira **phopokhone**, dithoro tša mafela di a hlwekišwa gomme tša omišwa go fihla ge batho ba kgona go di apea ka makhureng a go fiša goba ka gare ga maekhoroweibe.

Go dira **dikhonefolekisi**, ba inela dithoro tša mafela tša go hlweka ka gare ga meetse go fihlela di eba boleta le go ba o ka re ke motepa. Motšhene o fetoša sekamotepa se go ba dikgapetlana. Tšona di a apewa ka gare ga onto go fihlela di eba magogwana, pele ga ge di ka pakwa ka gare ga mapokisi gore di rekišwe.

Bontši bja dijo tšeo re di rekago ka mabenkeleng di fetile tshepetšong ge di dirwa. Na ke dijo dife tše dingwe tšeo di fetilego tshepetšong ge di dirwa?

MOŠUPOLOGO

GO THEELETWA LE GO BOLELA

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ka mafelelo a gago a beke le gore o ikwele bjang.
- **Abelana:**
 - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phaphoši

Ditaba

- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotara ye nngwe le ye nngwe
- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, mediro ye bohlokwa, bj.bj)

15 mets

DITLHAKA Feleletša phasele ya mantšu

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 8
10 mets

MONGWALO Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

LETL 7
10 mets

GO BALA Morutiši o balela godimo

Pele ga go bala

- Tsebagatša hlogotaba ya ditšweletšwa le ditshepetšo:
- Na o kile wa ya polaseng? Na o bone dimela dife? Go direga eng ka dimela ge ba fetša go di buna?
- Efa mohola wa go bala: Theeletša gore o kwe ka ga ditšweletšwa tšeo re di hwetšago dimeleng.

Balela barutwana sengwalwa

Ka morago ga go bala

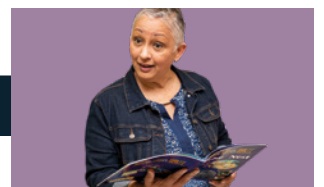
- Na tshepetšo ke eng?
- Na setšweletšwa ke eng?
- Na ditšweletšwa tše dingwe tša mafela ke dife?
- Na ke magato afe a mangwe a tshepetšo go tloga polaseng go fihla tafoleng?

PM
LETL 27
15 mets

SEISEMANE LELEME LA MATHOMO LA TLALELETŠO

- Ruta thuto ya go lenaneo la Seisemane Leleme la Mathomo la Tlaleletšo.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko
- Barutwana ba ngwala dikarabo tša dipotšišo ka dupukung tša bona tša go ngwalela.

LETL 9

30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Bala mafako

Rati o bapala kgwele ya maoto sekolong.

Lebogang o apea bogobe ka pitša ye kgolo kudu.

Diphoofolo di dula ka lešakeng.

Moruti wa rena o a re rapela ge re lwala.

Na diphoofolo di dula kae?

BEKE I - MOŠUPOLOGO - 9

TSEBO YA GO THOMA

Tsebagatša kgopolo

- Na o kile wa nagana gore go direga eng ka dijo pele o di reka ka mabenkeleng?

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka ditšweletša le ditshepetšo?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši

Ditšweletšwa le ditshepetšo

Go ngwala mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala tšeo barutwana ba di filego mothalading wa 1 wa tšhate ya KWL letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng ka go dula o bolokegile bekeng ye? Ngwala mothalading wa 2
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa mothalading o mongwe le o mongwe gomme ba se ngwalollela ka go ditšhate tša TNI.

LETL 10

30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Ditšweletšwa le ditshepetšo

Selo ke se Tšhatego

Selo ke Njaka go se tšhate

Selo ke Tšhatego

Bake 1

Bake 2

10 - BEKE I - MOŠUPOLOGO

BOKGABO BJA GO BONWA

Batho ba diswantšhong

- Seswantšho sa letlakala 12 se bitšwa Employment of Negroes in Agriculture. Se pentilwe ke monna wa MoAfrika-moAmerika yoo a bitšwago Earle Wilton Richardson ngwageng wa 1934.
- Seswantšho se laetša MaAfrika-maAmerika a mane ao a šomago go fula leokodi go la USA. O tee wa bona ke ngwana. O se pentile go laetša gore MaAfrika a mantši a be a swarwa gampe go la USA. MaAfrika a go fula leokodi a be a sa lefelwe gabotse le bana ba be ba gapeletšwa go šoma.

Ithute ka batho ba diswantšhong

- Diswantšho še ntši di na le batho mo go tšona. Ka nako ye nngwe dibopego di ba kgauswi le kgauswi gomme ka nako ye

Ntlo ya bokgabo

nngwe di ba kgauswi ka pele, mola tše dingwe di bonagala di le kgole.

- Dibopego tše gantši di ba maemong a go fapana, tše dingwe di dutše mola tše dingwe di emeletše

Re bitša segore ke tswalano magareng ga dibopego

Sekaseka seswantšho

- Lebeledišiša seswantšho ka go letlakala 12 ka go PMM. Na ke kamano efe yeo e lego gona magareng ga dibopego tša seswantšhong.
- Araba dipotšišo tša ka go PMM.

Kahlaahlo ya phaphoši

- Na o nagana gore dibopego tša ka pele seswantšhong di swanetše go ba tše kgolo goba tše nnyane go feta tša ka morago? Ke ka lebaka la eng?
- Na o be o ka bea kae sebopego se bohlokwa kudu seswantšhong?

LETL 11

30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Batho ba diswantšhong

Na batho ba dira eng?

1. Na o bona batho ba tshelela mo seswantšhong?

2. Na ka moka ba dira selo sa go swana?

3. Na o nagana gore batho ba ba a tshelela? Ke ka lebaka la eng?

4. Na o bona mesepele efe gape mo seswantšhong?

BEKE I - MOŠUPOLOGO - 11

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepetšo ya ditešene tša mošongwana wa Thuto ya Boitšhidullo go matlakala 24 le 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go hlaloša ditshepetšo

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka sedirišwa sa ka phaphošing. Na se dirilwe ka eng? Na se dirilwe bjang?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana:** E re barutwana ba bangwe ba fe pego.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

LETL 12

10 mets

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETŠATŠIKGWEI

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

	lametise	setimela
1	napana	
2	tšitšidisefa	
3	lafota	
4	tlolego	
5	dilesapho	
6	thorobo	
7	segala	

12 • BEKE I • LABOBEDI

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 7

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

Na ke eng sa go tologa ka meetseng?

Na ke eng sa go tologa ka meetseng?

GO BALA MMOGO

Kwešišo

LETL 2-6

15 mets

Pele ga go Bala

- Bala gomme le ahlaahle hlogo ya kanegelo.

Go bala mmogo

- Bala kanegelo le barutwana.
- Bala dipudula tša polelo
- Amanyane kanegelo le diswantšho ka dipotšišo le temogo.
- Ema gomme o hlaloše mantšu a maswa, mohlala, o šomiša diswantšho goba mahlalasetšagotee.
- Dumelela morutwana o tee go araba potšišo mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe.

Ka morago ga go bala

- Ahlaahla potšišo ya mafelelo ya gore malahle a loketše Lefase goba aowa.

Maswika a go makatša

Kgatšegile go la Afrika, basesi ba babedi e lego Saloni le bitwe ba ile ba tloga matsameng wa gabošana ba ya go nyaka mošomo. Batšwadi ba bona ba ile ba tloga, ka fasa ba ile ba se kgone go ba fapa. Mmogo bona a ile a ba fa mgato ya dikgomo, monkgwari le bopi.

Batšwadi bona ba ile ba sepele matšatši a mantši kudu. Bolego tlo banyane le tlo banyane ba ile ba sepele a bona fasa gomme ba gatlala malla. Ba ile ba aopa bogobe gomme ba robala kgauwai le malla goba ba tshela.

Ba ile ba sepele ka sethahangwe sa mahlare ya go fahlelana ba phatlala le mahlare wa kgomo. Ba ile ba fahlelana le kgomo ya go makatša. Mo lefelong le go ba se na le mahlare, ebele go tloga kudu. Go ba go na le maswikano a maso a gatlane fasa.

Na basesi ba babedi ba tšene eng go ba swara leeto la bona?

2 • BEKE I

MONGWALO

Kwešišo

LETL 13

15 mets

Dipotšišo

- Hlaloša dipotšišo tšeo barutwana ba ka se di kwešišego.

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PM.

Lekola o swaye.

LETŠATŠIKGWEI

Kwešišo

Bala Maswika a mahlala (matlakala 2-4)

1. Dira sešišo go tloga ya nngwe e kaone ya kanegelo.

- Basesi ba lefelong
- Batho ma dinaga-magee ba nyaka malla
- Ntswane ka go kutlola ya malahle
- Re dikamethwe ke tšhufufu.

2. Ngwala matšatši a mantši a.

- tloga
- basesi
- rekisa
- tšoa

3. Ke ka lebaka la eng malahle a na le mahlala?

4. Ke ka lebaka la eng go tšuma malahle go se gwa lekola Lefase?

BEKE I • LABOBEDI • 13

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Ke eng sa go tologa?*

LETL 14
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Ke eng sa go tologa?

Matseno
Ge tšeo se tologa ka meatseng, se hloka le meatseng gomme wa se se bone. O ka dira tšeo go bone gore ke eng seo se tologa ka meatseng.

Boitekelo
Didiriwa
Lehwa le 1 la swiki.
Lehwa le 1 la letswi.
Lehwa le 1 la mohlare a tšeo.
Dikoma tše 3 tše meatseng a bonutšo.

Hagwa
Tšeo swiki ka go komki ya mathomo a hudue.
Tšeo letswi ka go komki ya bobedi a hudue.
Tšeo mohlare a tšeo ka go komki ya boraro a hudue.

Tenaga
Meatseng a ka go komki 1 a be a bonagala gabotse. Swiki e tologile.
Meatseng a ka go komki 2 a be a bonagala gabotse. Letswi e tologile.
Mohlare a tšeo a be a ka go komki 3. Go se a tologa.

Mafetlo
Dio tše dingwe di tologa ka meatseng mola tše dingwe di se tologa.

Thuto seswantšho go tšeo tšeo go.

14 • BEKE I • LABOBEDI

TSEBO YA GO THOMA

Bala o ahlaahle

- Hlaloša didiriwa tša diswantšhong tšeo di šomišwago go tšweletša lefela.
- Gopotša barutwana ka sengwalwa seo ba se theeditšego ka ditšweletšwa le ditšhepetšo.
- Laetša tatelano ya tšweletšo ya mafela:
 1. Semela se a bjalwa.
 2. Mafela a a bunwa.

Go tloga polaseng go ya tafoleng

3. Mafela a hlwekišwa faporiking.
 4. Mafela a a šilwa.
 5. Mafela a a pakwa gomme a a rekišwa.
- Barutwana ba laetša ditšweletšwa tša mehutahuta tša go dirwa ka mafela le gore di šomišwa go dira eng.

Ngwala

- Tlatša mošongwana ka go PMM.

LETL 15
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Go tloga polaseng go ya tafoleng

Tšhepetšo
Bea tšhepetšo ka lenaneo la mabele.
Tšhepetšo naneo ya mabele.

Ditšweletšwa
Ngwala maina a ditšweletšwa tša mabele. Šomišo mantlha.

bagobe folura matšhaga dikhonefaleke

BEKE I • LABOBEDI • 15

BOKGABO BJA GO BONWA

Matseno

- Gopotša barutwana ka diswantšho tšeo ba di bonego tša puno (PMM letlakala 12).
- Ba laetše diswantšho tše dingwe tša tlaleletšo ša puno.
- Laetša magato a go fapana le tswalano magareng ga dibopego.

Mošongwana (pente le pampiri)

- Barutwana ba thala motholadi wa 2/3 wa go ya godimo letlakaleng. Ba penta

Penta seswantšho sa dibopego tše pedi

- leratadima ka godimo ga motholadi gomme ba penta tšhemo ka fase ga motholadi.
- Ka mo pele, ba penta dibopego tše 2 goba go feta di buna mabele. Ba swanetše go laetša tswalano magareng ga dibopego tšeo: magato a go fapafapana (*go inama go emelela, bj.bj.*), tšeo di lego ka pele di feta tšeo di lego ka morago.

Se bontšhe ge se omile

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mošongwana wa Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go hlaloša teko

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka teko ya teye yeo o ebonego maabane.
- **Bobedi:** Le mogwera wa gago, leka go gopola seo o se bonego, kgato ka kgato.
- **Abelana:** Bobedi ka botee bo diragatša seo ba se gopolago ka teko. Phaphoši e a tlaletša.

Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

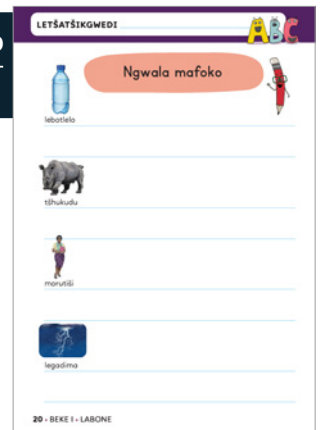
DITLHAKA

Ngwala mafoko

LETL 20

10 mets

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

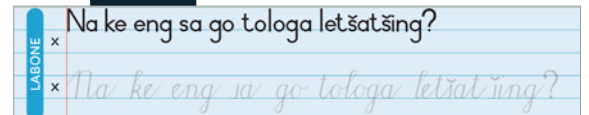
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 7

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

GO BALA MMOGO

Polelo

15 mets

Tsebagatša mafoko

- Bala mafoko letlapeng.
- Barutwana ba hwetša le go thalelela mafoko ka go sengwalwa go matlakala 2-7.

Šoma ka mafoko

- Laetša le go dikološetša maina ka moka lefokong. (*nama, Salani, bobuti*)
- Efa maina a maswaodikga ka moka (*ditsebjana, ditlhakagolo, fegelwana, leswao potšišo, khutlo*)

- Ithute mohola wa ditsebjana (*go laetša poleloseboledi*). Bontšha seboledi.
- Na ke mafoko afe a Salani ao e lego potšišo? Na o bona ka eng?
- Na mantšu a Salani a ka lebaka lefe? (*leo le tlogo*)

Poleloseboledi

- Laetša tsela ya go ngwala e tee ya dupudula a polelo ka poleloseboledi: "*Bona Maswika a, Salani!*" gwa rialo Bitiwe.

"Na re tlo apea bjang nama ya rena?" gwa botšiša Bitiwe.

Salani a re, "Nako ye re tlo ya le bobuti ba rena."

GO NGWALA

Polelo

LETL 21

15 mets

Ngwala

- Tlaletša letlakala ka go PMM.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Ke eng sa go tologa?*
- Barutwana ba ngwala dikarabo tša dipotšišo ka dipukung tša go ngwalela.

LETL 22
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Ke eng ya go tologa

Matseno
Gae se se tloga
letlontleng la go fika, se
fetoge go ba se se
bofhofo go go se se. Re
ka dire tšeo go bema gone
ke eng tšeo di tlogaga
letlontleng la go fika.

Boitkelo
Ditšela
poloko e i go oese
phentshele e i

Mokgwa
Bae oese letlontleng
Bae tšokolele letlontleng
Bae phentshele letlontleng

Temogo
Ase e a tologa ya ba mentsa
Tšokolele e a tologa ya ba boletla
Phentshele go e fetoge

Mafetiso
Dito tše dingwe di tloga letlontleng la go fika. Tše dingwe go di tloga.

22 - BEKE I - LABONE

TSEBO YA GO THOMA

Dijo tša tlhago le tša go sepetšwa

30 mets

Matseno

- Hlaloša gore dijo tšeo di sepeditšwego **kudu** di na le ditswaki tšeo di tšhetšwego bjalo ka letswai, swikiri goba makhura gore di be le tatso ye kaone, di na le dikhemikhale gore di se senyege ka pela, le mebala gore di bonagale di goga šedi e le ruri, bj.bj. Ditswaki tšeo di tšeditšwego ga se tša re lokela.
- Laetša diswantšho goba mehlala ya metepa ya bupi le disirele tša difihlolo tša mebalabala kudu.

Ahlaahla

- Botšiša dipotšišo:
 1. Na mohola wa go khuša dijo ke eng?
 2. Na ke dijo dife tšeo e lego ša phepo? Tša tlhago goba tša go khušwa?

Dihlopha

- Barutwana ba ahlaahla dipotšišo ka dihlopha.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Sekaseka dikoša

30 mets

Tsebagatšo

- Gopotša barutwana ka dikoša tšeo ba di theeleditšego ka Laboraro.
- Letša dikoša gape.

Mošomo wa Sehlopha

- Ka dihlopha, barutwana ba ahlaahla:
 - morethetho(lebelo) wa koša ye nngwe le ye nngwe
 - Phapantšho (godimo, boleta bja koša ye nngwe le ye nngwe
 - Moropa (boleng bja molodi, meropa ya yona, go ba bose, bj.bj. bja koša ye nngwe le ye nngwe)

Phaphoši

- Hlaloša ka tsela yeo dikoša tše ntši tša Afrika Borwa di nago le morethetho wa go swana (lebelo), phapantšho (lešata goba boleta) moropa (boleng bja molodi) e lego seo se dirago gore di kgethege.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mošongwana wa Thuto ya Boitšhidullo go matlakala 24 le 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekaseko ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o ithutile eng bekeng ye seo se go kgahlilego? Na o na le dipotšišo ka seo o ithutilego sona?
- **Ka Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago
- **Abelana** le phaphoši.

DITLHAKA Piletšo

LETL 23

10 mets

- Latela tshepetšo ya Piletšo go letlakala 8.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Mantšu: ipshina le tatemogolo

Mafoko:

1. Mma o bea dijo ka gare ga setšidifatši gore di se bole.
2. Gautrain ke setimela sa lebelo sa go bolokega.
3. Rakgadi ke lephodisa la go kgwahla kudu.

BEKE 1 - LABOHLANO - 23

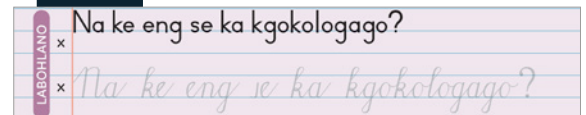

MONGWALO Mafoko a mothikitho

LETL 7

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša mongwalo go matlakala 8 le 9.

GO BALA Tshekaseko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Balela phaphoši godimo sengwalwa sa beke ye sa GŠN go letlakala 27, 32, 36, 40 le 42. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Sengwala se sengwe le se sengwe se hlaloša teko ye bonolo. Na ke teko efe yeo o ka e dirago gae? Ke ka lebaka la eng?

Go swaya

- Tšea gomme o ngwale ditlhaka tša mathomo tša leina la gago goba o fe tshwayotshwayo tša kakaretšo go dikarabo tša barutwana.

GO NGWALA O NNOŠI Taodišo ka teko

15 mets

- Ngwala ka teko yeo o e bonego bekeng ye (teko ya teye).
- Hlaloša seo se diregilego kgato ka kgato.
- **Lebelela:** Tatelano ya maleba, dikgato ka moka tšeo di laeditšwego, kwešišo ya morero wa teko.

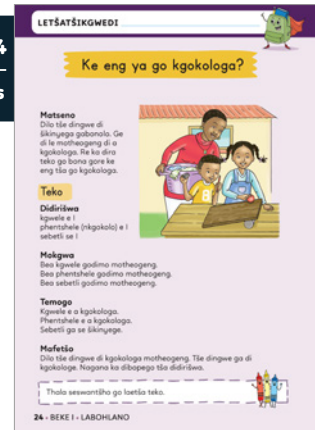
Teko yeo ke e bonego/ badilego ka yona
Ke bone/ badile ka teko ya ...
Mo tekong ye o ... magato)

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Na ke eng ya go kgokologa?*
- Barutwana ba ngwala dikarabotša dipotšišo ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

LETL 24
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mešomo wa DBE

Go lekola le go fa ditshwayatshwao

- Lebelelang matlakala a Puku ya Mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša go matlakala a Puku ya Mošomo ya DBE

- Puku ya Mošomo 2 ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala la go šomela 49, Dimela – tšeo re di hwetšago go tšona le letlakala 34 le 35.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae – letlakala 30.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go matlakala 24 le 25.

25 mets

TSHEKASEKO YA BEKE

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le dithotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlogo.

Ke beetše nako bekeng ye e tlogo:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoele tšeo di hlokegago.
- **go ruta morutwana a nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlogo go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 2

Ditšweletšwa le tshepetšo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Itlwaetša go ngwala molekwana wa kwešišo.
- Kwešiša teko ya go šomiša mebala ye meswa ya go fapafapana.
- Bala ka ditšweletšwa le ditshepetšo tša go amana le letsopa.
- Laetša le go fa maina a diswantšho tša go laetša didirišwa tša go tšwa go Lefase.
- Kwešiša tšhepetšo ya go dira galase.
- Theeletša, ba araba le go hlaba metlae le dithai Laetša dinyakwa tša poleloseboledi. Ngwala tshepetšo ya taodišoya/ teko ye kopana.
- Šoma ka tokotoko ya pampiri go dira selo.
- Nyakišiša ka mehuta ya go fapafapana ya diletšo tša setšo tša Afrika Borwa.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (Seisemane ka morago)

Litheresi	malahle	leswika	muši	moepo	bokagodimo
	coal	rock	smoke	metse	surface

Mabokgoni a Bophelo	setšweletšwa	tshepetšo	teko
	product	process	experiment

Lefoko

"Na re tla apea nama ya rena bjang? gwa bošiša Salani.
Bitiwe a re, "Nakong ye re tlo ya le bobuti ba rena"

DIDIRIŠWA

- Dipuku tša barutwana tša go gwalela
- Didirišwa tša bokgabo: dikuranta, sekgomaretši – e ka ba sekgomaretši sa kota se se meetse goba tokotoko yeo e dirilwego ka folouro le meetse, pente
- Ditlabakelo tšeo di kgethilwego tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Mongwalo

Yeo e se go ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo ka go Ngwala (teko), Dinako tša go itlwaetša thelelo, mešongwana ya Tsebo ya go Thoma

Metlae le dithai tša bana

1. Thai! Kgomo yešo sebelete segana ke e lebelela.
2. Thai! Maja a duma.
3. Thai! Ba ntšhomiša ke otile.
4. Thai! Se bolela se le ka ntlong, sa tšwela ntle se a hlola.
5. Thai! Ka se gata le sona sa nkgata.
6. Thai! Mahlophaasanya.
7. Thai! Kgokolwana ya badimo meetse o tšea kae.
8. Thai! Bana ba tate ba apere dikepisi tša go swana.

Dikarabo

1. Mahlo
2. Kolobe
3. Nalete
4. Leleme
5. Meetse
6. Pula
7. Legapu
8. Mahlokwa a mankgwari

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠ LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera ditaba tša gago. Arabanang gabotse.
- **Abelana:**
 - Barutwana ba se bakae ba abelana ditaba le phaphoši
 - Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotara ye nngwe le ye nngwe
 - Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.
- **Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo** (ba tle le eng, mediro ye bohlokwa, bj.bj.)

DITLHAKA

Nayaka mantšu

LETL 26

10 mets

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 25

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM

LETL 39

15 mets

Pele ga go bala

- Na motlae ke eng? (kanegelo ye kopana yeo e dirago gore o sege)
- Na thai ke eng? (ke nyepo yeo e dirago gore o nagane: e ka segiša goba ya se segiše)
- Efa mohola wa go theeletša: Theeletša metlae ye le dithai gomme re tla bolediša ka ye nngwe le ye nngwe.

Balela barutwana motlae goba thai ye nngwe

Ka morago ga go bala

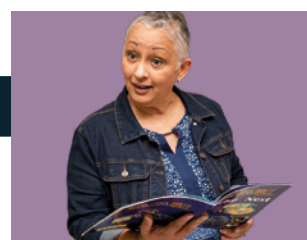
- Botšiša: Na ke motlae ofe wo o bego o segiša kudu? Ke ka lebaka la eng?
- Na ke thai efe yeo e bego e kgahliša kudu? Ke ka lebaka la eng?

SEISEMANE LELEME LA MATHOMO LA TLALELETŠO

- Ruta thuto go lenaneo la Seisemane Leleme la Mathomo la Tlaleletšo.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA GA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 27
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Bala mafoko

Malose o rata go ja bogobe ka maswi a lebesa.

Mma o re reketeše khekhe ya dikherote.

Phikoko ke nanyana ye botse kudu, efela nama ya yona ga e jewe.

Dintšhi di rata kudu lefelo la go se hlweke.

Ke mang a rataga go ja bogobe ka maswi a lebesa?

BEKE 2 • MOŠUPOLOGO • 27

TSEBO YA GO THOMA

Didirišwa tša go tšwa go Lefase

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka dilo tšeo re di šomišago tšeo di tšwago go Lefase.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera dikgopolo ša gago, mohlala, letsopa, santa, maswika, gauta, bj.bj.
- **Abelana** le phaphoši.

Bala o ahlaahle

- Botšiša: Na ke eng yeo re e šomišago letšatši le lengwe le le lengwe yeo e tšwago go Lefase.

Dira

- Khalara diswantšho.

LETL 28
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Dilo tše bohlokwa tša go tšwa Lefaseng

Bala sengwalwa. Khalara diswantšho.

Lefase le re fa dilo tše bohlokwa go swana le maswika, mabu, tšhapi le meetse. Ditšobolele tše di re thutša ka mekgwa ye meetši.

Maswika o mangwe o šomišwa go aga meago. A mangwe a ka pšhwa go dira samete le ditšho.

Mabu wa go swana le letšaga o ka šomišwa go faroma ditena, ditšhale, le alapala. Santa e ka šomišwa go aga le go dira galase. Dimelo di haka mabu go gale.

Dimetale di hwetšwa ka gare ga maswika le ka fase ga mabu. Dimetale tše dingwe go swana le gauta le silibara di šomišwa go dira alangulengane le tšhalele ya tšhapi. Dimetale tše dingwe tše go swana le tšhapi le kopo di šomišwa go dira didirišwa tše re di nyakaga.

Meetse o bohlokwa kudu. A hwetšwa maswiking, matšheng le dirakeng. Re o šomišwa ka gare, o fihla matšhoane le go neditše dimelo.

28 • BEKE 2 • MOŠUPOLOGO

BOKGABO BJA GO BONWA

Lokiša

- Botša barutwana go tla le sebjana sa polasetiki go tšwa ka gae.
- Lokišetša sehlopha se sengwe le se sengwe sebjana sa sekgomaretši – e ka ba sa sekgomaretši sa kota se se meetse goba tokotoko yeo e dirilwego ka folouro le meetse (*dikelo tša go lekana tša folouru e hlakantšwe le meetsego fihlela di eba boreledi*)
- Gagola kuranta ka diripana tša 2 cm.
- Khupetša mafelo a go šomela ka kuranta.

Dibjana tša tokotoko ya pampiri

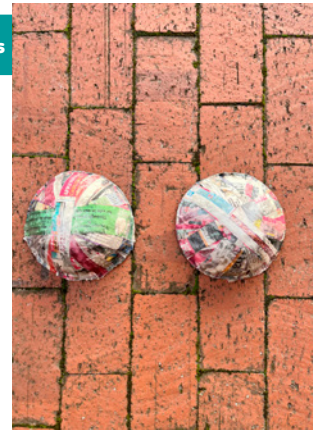
Nakong ya thuto:

- Laetša barutwana dibjana le dikomiki tšeo di dirilwego ka didirišwa tša go fapanfapana.
- Hlaloša gore go dira dilo ša go swana le dibjana le dikomiki go bonolo ge o šomiša sehopelo.
- Ena diripana tša pampiri ka gare ga sekgomaretši gomme o khupetše sebjana se sennyane
- Hlatlaganya dillaga tšeo e ka bago tše 5.

E tlogele e ome

- Barutwana ba tla feleletša bosasa.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tsebagatšo

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mošongwana wa Thuto ya Boitšhidullogo go letlakala 24 le 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go ahlaahla kanegelo

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka metlae le dithai tšeo o di kwelego maabane.
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago metlae goba thai yeo o e ratilego kudukudu. Bolela gore ke ka lebaka la eng.
- **Ab:** Abelana le phaphoši

Mantšibua

- Nagana ka motlae goba thai yeo o ka e botšago phaphoši

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

- Laetša temogo ya medumo yeo e rutilwego ka lebelo.
- Barutwana ba felelet ša mošomo mka gare ga PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

LETL 29

10 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

1. aana	5. omiki
2. ene	6. anelwa
3. eu	7. hlo
4. dina	8. ieta

BEKE 2 - LABOBEDI - 29

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 25

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LABOBEDI

Letsopa le boreledi.

Letsopa le boreledi.

GO BALA MMOGO

Kwešišo

Go bala mmogo

- Balela barutwana sengwalwa sa kwešišo ka go PMM.

Dipotšišo

- Bala dipotšišo tša kwešišo letlakaleng la mathomo. Hlaloša dipotšišo tšeo barutwana ba ka se di kwešišego.

LETL 30

15 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Teko ya mebala e meswa

Matsama

O ka dira mebalala ye meswa ya go penta ka go hlakanya mebalala. O ka laetša se ka go dira teko.

Didirwa

- penta ye talaranta
- penta ye khubedu
- dipontšhe tše 3 tše go penta - e tše ya mmala o mongwe le o mongwe
- parontšhe e 1 ya go penta ya go hlakanya
- jete ya 1 ya meswa o go hlakanya dipontšhe tše go penta
- poloti e 1 ya kgole

Mokgwa

1. Tšea leratho la penta ye talaranta. Tšea leratho la penta ye khubedu. Di hlakanya. Penta e fetogile ya phaphoši.
2. Tšea leratho la penta ye talaranta. Tšea leratho la penta ye serolwana. Di hlakanya. Penta e fetogile ya tšea.
3. Tšea leratho la penta ye khubedu. Tšea leratho la penta ye serolwana. Di hlakanya mmogo. Penta e a fetogile ya bala ya mmala wa namune.

Mafetšo

Ge o hlakanya mebalala, o ba le mebalala ye meswa.

30 • BEKE 2 - LABOBEDI

MONGWALO

Kwešišo

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

Lekola o swaye.

- Lebelela dipotšišo. Barutwana ba a itshwaela.

LETL 31

15 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Kwešišo

Bala Mebala e meswa (letlakala 30).

1. Swaga hlakanya ya mebalala kudu ya teko.
 - ☐ Tšea ya go laetša gore khubedu le serolwana di dira mmala wa namune.
 - ☐ Tšea ya go laetša gore go nyakega dipontšhe tše go penta go hlakanya mebalala.
 - ☐ Tšea ya go laetša gore go hlakanya mebalala go fa mebalala ye meswa.
 - ☐ Tšea ya go laetša gore o penta lijong seewantšhe.
2. Ngwala mebalala ye tšea ya go laetšwego ka gona sengwalwang.
3. Thalo sediko go palomoka ya didirwa

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----
4. Ke ka lebaka la eng go nyakega poloti go dira teko?
5. Swaga dhlakanya tšea di hlakalago seo o se hweditsago.
 - ☐ didirwa
 - ☐ mokgwa
 - ☐ mafetšo
6. Ke ka lebaka la eng mokgwa o na le dinomoro?

BEKE 2 - LABOBEDI - 31

GO BALA KA GO HLAHLWA GA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Go tloga go letsopa go ya tafoleng*

LETL 32
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Go tloga go letsopa go ya tafoleng

Boriti bja dipoleli, dijana le dikameli di dirile ka letsopa.
Se mathomo, letsopa le a hlwekile go tloa moswikana ka moka.
Ke moka la hlokomela le meeta, gomme la duja go filile le e bo
boletse.
Letsopa le tšhela ka go sebetsele gomme la gorkalewa fosa.
Sebetsele se dira gore letsopa le bojane ka mo go nyakega, bjo
ka poleli, sebjana goja kumki.
Legato la go tlolela le go amela sebjana goja kumki pele go e
paka ka gare go tlolela ka go fika kudu yno e tšhwa go kile.
Legato la mofetole le go di kilela ka gare go sephodima, e logo
seo se dirago gare seo se be boreledi se be se phodima. Tšona di
paka la mofetole gomme di kilela ka go kilela.

32 - BEKE 2 - LABOBEDI

TSEBO YA GO THOMA

Didirišwa go tšwa go Lefase

Bala o ahlaahle

- Lekola seo barutwana sa se tsebago ka ga didirišwa tša go tšwa go Lefase.
- Lebelela mošomo wa go sepelelana gomme o ahlaahle didirišwa tša go fapafapana.

Lebanya

- Feleletša mošongwana ka go PM.

LETL 33
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Dilo tše bahlakwa tša go tšwa lefaseng

Lebanyo ditšweletšwa le ditšhaba tša di dirile go tšwa ka tšona.

BEKE 2 - LABOBEDI - 33

BOKGABO BJA GO BONWA

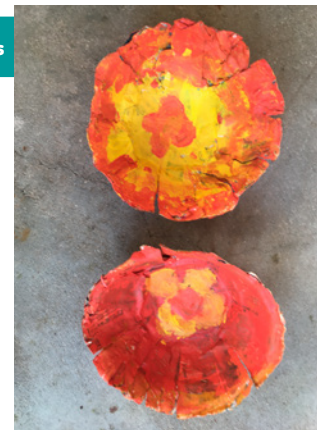
Dibjana tša tokotoko ya pampiri (e tšwela pele)

Mošongwana (kgabiša)

- Ntšha sebjana sa go oma ka gare ga sebopele.
- Seteletša merumo ka sekero.
- Penta ka gare le ka ntle ka mmala wa mathomo.
- Kgabiša ka moakanyetšo ka mebala ye mengwe.
- Phadimiša ge go kgonega.

Laetša o ahlaahle

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya seteišene sa mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Hlaba motlae goba thai

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana** ka motlae goba thai.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Aba:** Ke mang a ka ratago go abelana le phaphoši? Re tla kwa go tšwela pele bosasa.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Ngwala mafoko a mahlano ka mantšu a ka mapokisaneng

LETL 34
10 mets

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETŠATSIKWEDE

Ngwala mafoko

Ngwala mafoko a mahlano a šomiša mantšu a ka mapokisaneng. O ka šomiša lentšu le tee goba go feta go lefoko. Ngwala mantšu ao a šomišitšego ka phantshele ga mofa.

tšhwane	tšhwane	tšhwane
tšhwane	tšhwane	tšhwane
1		
2		
3		
4		
5		

34 • BEKE 2 • LABORARO

MONGWALO

Mafoko (mothikitho)

LETL 25
10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LABORARO

×

×

Ditena di boima.

Ditena di boima.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le tekolo ya polelo

15 mets

Bala

- Bala dikaratamantšu tša beke ya go feta:

malahle	leswika	muši	moepo	bokagodimo
---------	---------	------	-------	------------

Lekola

- Barutwana ba lekola mešongwana ya tlotlontšu ka go PMM le go swaya.
- Ngwala mafoko a go ba le maswaodikga letlapeng.
- Barutwana ba lekola maswaodikga a bona.

LETŠATSIKWEDE

Tlotlontšu

malahle	muši	leswika
meepo	muši	bokagodimo
Lentšu la tlotlontšu		

Tlotlontšu tafola.

Lentšu la tlotlontšu	Tlotlontšu
	salo sa tšhogo sa go ba boithuto kudu. Sa khupetša bogodimo lya lefase.
	salo se sešo seo se khupetša bogodimo lya lefase.

LETŠATSIKWEDE

Polelo

Bomolamo: Bala mafoko.

"Na re tlo apea dja tša rena bjang?" gwa botšiša Salani.

Salani a re: "Na re tlo apea dja tša rena bjang?"

• Na ke mang a bolelago lefokong le lengwe le le lengwe?

• Tlotlontšu mantšu ao a bolelago ke sebedi.

• Tlotlontšu sebedi go maswaodikga ka moka. Na le lengwe le le lengwe le bitšwa eng?

Ngwala lefoko go laetša gore motho yo mongwe le yo mongwe o boletše eng. Šomiša maswao a polelo le maswaodikga a mangwe.

MONGWALO

Tshelela go Seisemane

LETL 35
15 mets

Tlotlontšu

Bolela gore o ka bitša bjang dikaratamantšu ka Seisemane.

Malahle	maswika	muši	moepo	bokagodimo
---------	---------	------	-------	------------

Mafoko

- Ahlaahla tsela ya go laetša lefokokgolo ka Seisemane.
- Hlokomela poleloseboledi le segalo ka Seisemane.
- "Na re tlo apea nama ya rena bjang?" gwa botšiša Salani.

Ngwala

- Feleletša mošomo ka go PMM.
- Lekola le go swaya dikarabo bjalo ka phaphoši.

LETŠATSIKWEDE

Tlotlontšu le Polelo

Tlotlontšu tafola.

Lentšu la tlotlontšu	Lefoko la go šomiša lentšu	Lentšu la Seisemane
Malahle a ka goba mela ya go feta.		cool
Labogo le na le leswika le legato go lona.		rock
Ka bona muši maling.		smoke
Tate o šomiša moepo.		mine
Go na le meepo a mantšu ka bogodimo ga lefase.		surface

Se maswao a polelo.

Na re tlo apea bjang dja tša rena? gwa botšiša Salani. Go re na le dikgong tšea di lekanaga.

Ngwala lefoko ka Seisemane o šomiša maswaodikga a malebo.

Na re tlo apea bjang dja tša rena? gwa botšiša Salani.

BEKE 2 • LABORARO • 35

GO BALA KA GO HLAHLWA GA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Go tloga go letsopa go ya go pitša ya bjala?*

LETL 36
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Go tloga go santa go ya go galase

Bala o ahlaahle

- Bala tshepetšo ya go dira galase ka go PMM letlakala 38.
- Ahlaahla mekgwa ya go fapafapana yeo e šomišwago go dira galase.
- Efa maina a ditšweletšwa tša go fapafapana tša galase.

Ngwala

- Araba dipotšišo tša ka go PMM letlakala 38.

LETL 37
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diletšo tša Afrika Borwa

Lokiša

- Pele ga thuto: Kgoboketša diletšo tše dingwe le tše dingwe tša mmetso wa Afrika tšeo o ka di hwetšago GOBA hwetša diswantšho le dikgatišo tša diletšo. Mohlala, <https://thumbs.dreamstime.com/z/african-traditional-musical-instruments-vector-contour-set-music-billboard-66278624.jpg>

Phapoši

- Botšiša barutwana gore ba tseba maina a diletšo dife.
- Na ke dife tšeo di šomišwago go mmetso wa Afrika? (*mohl. diletšo tša go letšwa ka go betha diphatana: meropa/tšembe, tšhela, diletšo tša bora: dipela, marimpa; diletšo tša go budulela moya: phalafala, metsiana ya mahlaka, bj.bj*)
- Barutwana ba raloka diletšo goba ba theeletša dikgatišo. Ahlaahla medumo ya go fapafapana – ya godimo, ye bogale, ye boleta, ya melodi ya go kwala gabotsana, bj.bj.

30 mets

THUT YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Hlaba motlae goba thai

15 mets

Go abelana ka bobedi

- Boeletša mošomo wa maabane gomme barutwana ba bantši ba hlabe metlae le dithai.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Šomiša mantšu go feleletša mafoko

- Dirang temogo ya ka ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 38

10 mets

LETŠATŠIKWEDI

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

letsha tšhwene tšhwalelo
tšhweu tšhuma tšhwela

1. Mpho ya tate e wetše ka gare ga letsha.
2. Matame a kgopela gare a mo foleletše.
3. Bana ba mare fase.
4. Koko a e dula ka leweng.
5. Koko a motlakala.
6. Makoti a apere raka ye.

38 • BEKE 2 • LABONE

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 25

10 mets

LABONE

Phutu e bose.

Phutu e bose.

GO BALA

Go itlwaetša thelelo

Go bala ka bobedi

- Barutwana ba šielana go bala sengwalwa.
- Bea nako ya go bala (1 motsotso o 1 ka o tee ka o tee).
- Ngwala nomoro ya methaladi yeo e badilwego.
- Boeletša

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana
- Barutwana ba dikološetša mantšu ao ba a badilego ka go fošagala.
- Ba hlohleletše go itlwaetša go bala dingwalwa ka gae.

LETL 39

15 mets

LETŠATŠIKWEDI

Tlwaetšo ya thelelo

Bala se gobe: Na o badile mantšu a makae?

Bošego ba ile bja fihla gomme ba tlogela go robala. Ba be ba šetše ka dikong tše pedi fela tša go gatlša molla.
"Na re tlo apoa dipa tša rena bjang?" gwa botšiša Bitiwe. "Ga re na le dikong tše di lekanego."
A re gatlše molla o monnyane gore re rutherle sebakanyana," gwa rialo Salani. Ba ile ba kgobokanya maswika a mangwe a mehlašo a maso gomme ba dira sediko se se nyane. Bitiwe o ile a beša dikong tša mafelelo gare. Salani o ile a gatlša molla.

	1	2
Palo ya mantšu ao ke a badilego		
Palo ya mantšu ao ke sego ka o tšeba		

39 • BEKE 2 • LABONE

GO NGWALA MMOGO

Go gatiša teko

Lokiša

- O tlo hloka jeke ya go bontšha sa ka gare yeo e tletšego meetse, lehwana le teye le swikiri.

Ahlaahla

- Na o ithutile goba go bala ka diteko dife mo kotareng ye? (Seo se tologago/phaphamalago/kgokologago? Teko ka teye).

Go gatiša teko

- Dira teko e mpsha: Tšhela mahwana a se makae a swikiri ka meetseng gomme o hudue. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona.
- O na le barutwana, ngwala ka fase ga dihlogo ša maleba. Ngwala dibokantšu goba mantšu a se makae, e se go mafoko.

15 mets

Potšišo
Sedirišwa
Mokgwa
Tebelelo
Sephetho

GO BALA KA GO HLAHLWA GA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Go tloga go letsopa go ya go dithaele

LETL 40
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekaseko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI

- Thuša barutwana go feleletša methaladi ye mebedi ya mafelelo.

Monwana wa mogogorupa godimo/ monwana wa mogogorupa fase

- Emiša karatamantšu ya maleme a mabedi ya lentšu le lengwe le le lengwe, gomme o botšiše dipotšišo.

Tshepetšo

1. Ka tsela yeo selo se dirwago ka gona
2. Selo seo o se rekago
3. Go buna mafela goba korong

Setšweletšwa

1. Galase, mafela, dikomiki tša letsopa
2. Selo seo re ka se šomišago
3. Ka tsela yeo selo se dirwago ka gona

Teko

1. Go apea teye
2. Mehlare ye mentšige e kgobokane gotee e dira sethokgwa
3. Teko yeo e beakantšwego ka hloko go nyakišiša selo se sengwe

Tshelela go Seisemane: tshepetšo, setšweletšwa, teko

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diletšo tša mmetso tša Afrika(e tšwela pele)

Itokiše

- Go hudupanya le go otlolla mokokotlo go fihlela o ikwa o iketlile.

Mošomo wa sehlopha

- Ge e le gore go na le diletšo tšeo di lego gona, a nke barutwana ba šielane ka go iteka ka tšona.
- Ge go se na le diletšo, letša diletšo tša mmetso wa Afrika gomme barutwana ba ekiše morethetho wa tšona ka go phaphatha diatla tša bona goba diphatana.

Mafetšo

- Barutwana ba binela seletšo sa mmetso wa Afrika ka go lokologa.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka selo se seswa seo o ithutilego sona bekeng ye. Na o ikwa ka tsela ye nngwe ka didirišwa tše dingwe? Na o lemogile selo seo o bego o sa se lemoge peleng?
- **Ka bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši.

DITLHAKA

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

LETL 41

10 mets

- Latela tshepetšo ya Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako go letlakala 8.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

LETŠATSIKOWEDI

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala matsotso o tee.

tšhwa	tšhwane	tšhwela	tšhwantšho	tšhwane
tšhwanelo	tšhwanelo	tšhwano	tšhwela	mpšhe
tabaga	sesaga	tšhwela	tšhwela	mpšhela
dinamane	sekatlelo	leto	lelela	lengwalo
mpšhela	badumadi	bolela	lewalo	ditshe
Hapa	dipudi	mošomi	ngamile	sekolang
dimpša	phaphoši	dikotse	hwelilego	senotšelo
phikolaga	setšhaba	mapogo	meetse	šwaphela
dinaka	leleme	kerela	ngakilo	lelela
ngwalela	ntšwaneng	ntšhoma	ngama	mpšhanya

Maputso wa godimo, mantšu a: _____

BEKE 2 • LABOHLANO • 41

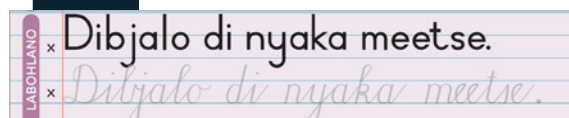
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 25

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša mongwalo go matlakala 8 le 9.

GO NGWALA

Tshekaseko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- **Balela** phaphoši dingwalwa tša beke ye tša Go Šoma o Nnoši go letlakala 27, 32, 36, 40 le 42. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Efa dikarabo go dingwalwa tša Mošupologo le Labone, gomme barutwana ba itshwaela.

Ahlaahla dingwalwa

- Na ke sengwalwa sefe seo se go kgahlilego kudukudu? Ke ka lebaka la eng?
- Na go na le dilo tše mpsha tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a maswa?

Go swaya

- Ngwala ditlhaka tša mathomo tša leina feela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA

Go gatiša teko

15 mets

- Lebelela sengwalwa sa go Bala o Nnoši go tloga go Beke 1.
- Ithute maswaodikga ge o ngwala teko.
- Barutwana ba šomiša tshedimošo ya go bala mmogo go ngwala teko ya bona ka tsela ya maleba, ka mafoko go dikarolo tše tharo tša mafelelo.

Go swaya

- **Lebelela:** Tsela ya maleba ya go ngwala, hlogotaba e thaleletšwe, maswaodikga a maleba, mafoko a go kwagala a dikarolo tša tharo tša mafelelo, mantšu a go tšwelela gantši a ngwadilwe ka mopeleto wa maleba.

Teko
Potšišo: Na swikiri e a tologa ka meetseng?
Sedirišwa:
Mokgwa:
Tebelelo:
Sephetho:

GO BALA KA GO HLAHLWA GA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Go tloga go letsopa go ya go dibapadišwa*

LETL 42
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya
mešomo ya DBE

Go lekola le go fa dipoele

- Lebelelang matlakala a Puku ya Mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya Mošomo ya DBE

- Puku 2 ya mešongwana ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala 52, Go tloga go Letsopa go ya go Setena, matlakala 40/41.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae – letlakala 41.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša
mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

TEKOLO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlogo.

Ke beetše nako bekeng ye e tlogo:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaletšo**, goba go ba fa dipoele tšeo di hlokegago.
- **go ruta morutwana a nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlogo go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 3

Masetlapelo

Kgwekgwe ye e akaretša **dibeke tše tharo**. E na le sengwala se tee sa go bala mmogo sa dibeke tše tharo. Kgauswi le letlakala le lengwe le le lengwe la sengwalwa sa go bala mmogo go na le mošomo wa kwešišo. Mešomo ye tshela ya ya kwešišo e tla phethwa mo dibekeng tše tharo, e mebedi ka beke ka moo go hlalošitšwego mo pukutlhahlong ye. Go tla ba le diphapano tše nnyane go tšhupadipaka

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Kwešiša phapano magareng ga masetlapelo a tlhago le a go hlolwa ke batho.
- Ithuta ka masetlapelo ao a hlolwago ke mollo ka botlalo.
- Bala ka sengwalwa sa histori ka thabamollo ya Pompeii.
- Bala dingwalwa tša kuranta ka maemo a boso a go se tlwaelege.
- Ba le poledišano ka ditaba ka bobedi.
- Ngwala temana ka ditaba tšeo di ba kgahlišago.
- Feleletša diteko tše pedi tša kwešišo tšeo di akaretšago tlotlontšu le polelo.
- Ithuta ka ponego go tša bokgabo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (Seisemane ka morago)

Litheresi	go thuthupa	thaba-leraga	thabamollo	molora	kgolokgolo
	<i>explosion</i>	<i>mountain</i>	<i>lava</i>	<i>ash</i>	<i>enormous</i>
Mabokgoni a Bophelo	masetlapelo	masetlapelo a tlhago	masetlapelo a go hlolwa ke batho		
	<i>disaster</i>	<i>natural disaster</i>	<i>human disaster</i>		

DIDIRIŠWA

- Puku ya go ngwalela ya polelo, dikarabo tša go bala o nnoši le mongwalo
- Didirišwa tša bokgabo: pente, dikherayone, pampiri, rula le phentshele
- Didirišwa tšeo di hlokegago tša mešongwana yeo e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Go ngwala o nnoši (ditaba tša go thabiša), Kwešišo, Mongwalo, mafoko; dikarabo tša Go šoma o Nnoši.

Na masetlapelo ke eng?

Kanegelo ye ke matseno a kgwekgwe ya Masetlapelo ya Mabokgoni a Bophelo. Morutiši o e balela barutwana ka Mošupologo (lebelela PM letl 51). Barutwana ba lebelela diswantšho ka go PMM letlakala 63 ge morutiši a bala.

Masetlapelo ke dikotsi tšeo di diregago ka ponyo ya leihlo gomme di ka hlola tshenyo ye kgolo kudu gomme tša gobatša batho, diphoofolo le tikologo.

Masetlapelo a mangwe a bitšwa masetlapelo a tlhago ka gore a hlolwa ke dilo tša tllago go swana le boemo bja boso goba tšhikinyego ya legogo la Lefase.

Masetlapelo ao a hlolwago ke boemo bja boso a akaretša mafula, komelelo le moya o montši wo o tlišago pula e ntši le phefo, gomme wa hlola tshenyo ye kgolo. Mello ya hlaga ka sethokgweng yona ka nako ye nngwe e hlolwa ke magadima.

Mehlala ye mengwe ya masetlapelo a tlhago a go hlolwa ke mosepelo wa legogo la Lefase ke ditšhikinyego tša lefase, ditsunami le dithabamollo. Ge go eba le tšhikinyego ya lefase, naga e a šikinyega gomme ya hlola tshenyo go meago. Tsunami ke lephotho le legolo leo le hlolwago ke tšhikinyego ya lefase ya ka fase ga lewatle. Meetse a hlola tshenyo ge a fihla nageng. Re tla ithuta tše ntši ka dthabamello bekeng ye.

Masetlapelo a mangwe a hlolwa ke batho. Mello e mentši e hlolwa ke batho bao ba sa hlocomelego mankgwari goba dikerese. Masetlapelo a mangwe a tlhago a hlolwa ke batho. Boramahlale ba dumela gore phetogo ya tlelaemete e hlotše masetlapelo a go swana le komelelo le mafula.

Masetlapelo a ka ama batho ka ditsela tša go fapafapana. A ka senya magae, meago, ditsela gomme a dira gore go se be bonolo gore batho ba ye moo ba nyakago go ya gona goba go hwetša lefelo leo le bolokegilego moo ba ka dulago go lona. A ka hlolela batho le diphoofolo dikgobalo le mahu.

Masetlapelo a ka ama gape le tikologo, a hlola tshenyo go dimela le diphoofolo. Mafula a ka gogola naga, dimela le diphoofolo, mola mello e ka senya dithokgwa le diphoofolo tšeo di dulago moo.

Le ge masetlapelo a tlhago a tšhoša ebile a hlola tshenyo ye kgolo, go bohlokwa go gopola gore go na le batho le mekgatlo yeo e thušago bao ba amilwego ke ditiragalo tše. Bathuši ba ba bitšwa gore ke “bahlakodiši ba pele” gomme ba akaretša ditimamollo, maphodisa, ba thušo ya tšhoganetšo ya kalafo le mekgatlo ya thušo. Ba thuša gore batho ba bolokege le go netefatša gore ba kaonafale ka morago ga masetlapelo.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Hlaloša

- Go na le ditaba tša lapa, tša setšhaba, tša Afrika Borwa le tša lefase. Re ithuta ka ditaba ka dikuranta, thelebišene, inthanete le go batho ba bangwe.

Nagana-Bobedi-Abelana

- Nagana:** Nagana ka ditaba tše dingwe le tše dingwe tšeo o di kwelego mafelelong a beke ye.

- Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- Abelana:** Barutwana ba se bakae ba abelana ditaba le phaphoši.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, ditiragalo tše bohlokwa, bj.bj)

- Ka Go Bala o Nnoši ga beke ye re tlo bala **sengwalwa sa kuranta**. Efela se ga se yona mothopo o tee wa ditaba. Leka go theeletša ditaba thelebišeneng goba seyaalemoyeng bosasa.

DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

LETL 57

10 mets

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

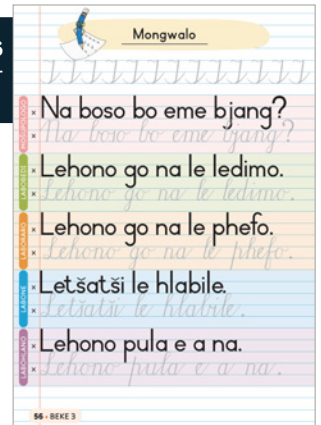
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 56

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM
LETL 51

15 mets

Pele ga go bala

- Tsebagatša hlogotaba ya masetlapelo. Na o a tseba gore masetlapelo ke eng? Na o kile wa kwa ka masetlapelo?
- Efa mohola wa go theeletša: Theeletša go tseba ka ga masetlapelo a go fapafapana.

Balela barutwana sengwalwa.

Ka morago ga go bala

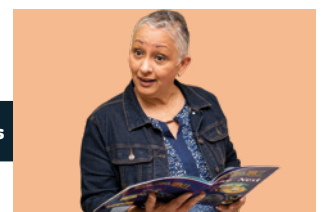
- Na masetlapelo a direga neng?
- Na o tseba masetlapelo a tlhago afe?
- Na o tseba masetlapelo a go hlolwa ke batho afe?
- Na masetlapelo a hlola mehuta efe ya tshenyo?
- Na go a swanela gore re tšhošwe ke masetlapelo?

SEISEMANE LELEME LA MATHOMO LA TLALELETŠO

- Ruta thuto go lenaneo la Seisemane Leleme la Mathomo la Tlaleletšo.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 58
30 mets

LETŠATŠIKGWEZI

Bala mafoko

Tate o nametše sefahane ga eya Kapa ka Mokibelo.

Bana ba sekola ba ile lewatle ka pese ye talalerata.

Basodi ba gaMatlala ba bina mmino wa setšo ka bothakga bja bogolo.

Re ipshina ka lerato leo mma le tate ba re bontšhago lona ka gae.

Na tate o nametše eng ga eya Kapa ka Mokibelo?

58 • BEKE 3 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Tsebagatša kgopolo

- Na o kile wa ba ka gare ga ledimo le lebe kudu? Na o ile wa ikwa bjang?

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka masetlapelo?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši

Masetlapelo

Go ngwala mmogo: Tšhate ya TNI (PMM letlakala 59)

- Ngwala tšeo barutwana ba di filego mothalading wa 1 wa tšhate ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng ka masetlapelo bekeng ye? Ngwala se mothalading wa 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa mothalading o mongwe le o mongwe gomme ba se ngwalollela go ditšhate tša bona tša TNI.

LETL 59
30 mets

LETŠATŠIKGWEZI

Masetlapelo a tšhago

Seo ke se Tšhago

Seo ke Nyakago go se tšhago

Seo ke Ekhutlago sone

Bale 3

Bale 4

Bale 5

BEKE 3 • MOŠUPOLOGO • 59

BOKGABO BJA GO BONWA

Ponego

- Hlaloša gore le ge diswantšho di thalwa letlakaleng la papetla, bophelo bja nnete ga se 2D efela ke 3D.
- Borabokgabo ba dira gore diswantšho tša papetla di bonagale o ka re ke tša nnete le gona tša 3D ka go šomiša dilo tša go swana le ponego.

Lebelela diswantšho ka šedi

- Na o lemoga eng ka mehlare?

Go ithuta ka ponego

- Na o lemoga eng ka meago?
- Na o lemoga eng ka tsela?
- Kgopela barutwana gore ba di šupe bokagodimo le ntlha ya go nyamela ya diswantšho.

Kahlaahlo ya phaphoši

- Na o nagana gore dilo tšeo di lego kgauswi le bogodimo di bonagala di le kgolekgole?

Feleletša mešongwana ka go PMM.

LETL 60
30 mets

LETŠATŠIKGWEZI

Pono

Lebelela seswantšho gomme o arabe dipotšho o botše mogwera wa gago dikarabo.

1 Na o lemoga eng ka mehlare?

2 Na o lemoga eng ka meago?

3 Na o lemoga eng ka tsela?

Šomiša mantšu go fa seswantšho maina.

trungomane ntlha ya go tšhala mohlare wa kgauwe

60 • BEKE 3 • MOŠUPOLOGO

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela lenaneo la tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Dipoledišano ka ga ditaba

15 mets

Hlaloša

- Ahlaahla kgopolo ya **poledišano** go abelana ka ditaba. Ge go na le poledišano batho ba šielana go bolela, gomme ba theeletša ditaba le dikgopolo tša yo mongwe le yo mongwe.
- Šedi ya lehono e tlo ba go šielana sebaka.

Nagana-Bobedi-Abelana

- Nagana:** Na o kwele ditaba dife tša kakaretšo maabane?
- Ka bobedi:** Eba le poledišano le mogwera wa gago ka ditaba tše dingwe le tše dingwe tšeo o di kwelego maabane. Yo mongwe le yo mongwe o na le sebaka sa go bolela le go theeletša. Theeletša ka tlhokomelo.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Ka gae

- Lebelela goba o botšiše ka ditaba tša lehono go lokišetša thuto ya bosasa.

DITLHAKA

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

LETL 61
10 mets

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETŠATŠIKGWEI

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

1	uot	tau
2	ehmpš	
3	tenale	
4	hlwale	
5	swima	
6	khesethe	
7	šomatša	
8	tuselo	

BEKE 3 • LABOBEDI • 61

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 56
10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

LABOBEDI

x Lehono go na le ledimo.

x *Lehono go na le ledimo.*

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le kwešišo

LETL 44-49
15 mets

O tla bala kanegelo ka moka pele, pele ga ge o šoma ka letlakala ka le tee ka le tee. Lemoga gore kanegelo e tšwela pele letlakaleng le lengwe le le lengwe la bobedi.

Pele ga go bala

- Bala gomme ka boripana o hlaloše hlogotaba. Bolela ka **dithaba**. Hlaloša gore lentšu le **thuthupa** le ra go reng.

Go bala mmogo

- Bala **sengwalwa ka moka** le barutwana. Di lebanye le diswantšho.
- Ema o hlaloše mantšu a maswa goba thuto yeo e itšego, mohlala, o šomiša diswantšho goba lehlahošetšagotsee.

Ka morago ga go bala

- Le barutwana, akaretšang gore sengwalwa se se bolelago ka eng.

Ge dithaba di thuthupa

Toropo ya bogologolo ya Pompeii

Kgalakgale ga be go na le toropo ye mnyane go la tšhali-yeo e bago e bitšwa Pompeii. E be e le morago ga e bago o le kgolagale le dithaba. Toropo ye e be e agišwe kgutswi le thaba ye tšhali ye bontse. Mo toropong ye thaba bo be bo phela go oswa le le fani bo phelago ka gona mošantšing a lehošo, borho bo bogolo bo be bo boma, boma bo robaka mola dimpa tlano di be di gabošo. Go be go na le ditha tše kgolo, ditha tše mnyane, mmoraka, lefelo la ditha di ditha.

Ka letšatši le lengwe borho bo Pompeii bo be bo lemoga mudi o mpušutlwa we o bago o tšhanga godimo ga thaba. Bo be bo kwele le modimo o gin-dumo. Go be bo tšhala gore go be go be go diraga eng, eupša bo be bo tšhala pele ka mophelo o boma kgolo ka mahleng. Bo be bo sa tšhale gore masetlapelo a kgutswi le go tšhala!

44 • BEKE 3

GO NGWALA

Tlotlontšu

LETL 44 & 46
15 mets

Tsebagatša mantšu a tlotlontšu

- Bala dikaratamantšu. Mantšu ka moka a tšwa go letlakala 1 le 2 a sengwalwa (letlakala 44 le 46).

Go nyaka lentšu

- Bala matlakala a mabedi a mathomo a sengwalwa gape le phaphoši.
- Ge o bala, barutwana ba lemoga mantšu a

tlotlontšu sengwalweng sa ka go PMM. Ba thalelela goba go dikološetša lentšu le lengwe le le lengwe le leswa. Mantšu a mangwe a tlo tšwelela gantši.

Ngwala

- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka Dipukuntšung tša bona.

Laetša dikaratamantšu tša tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

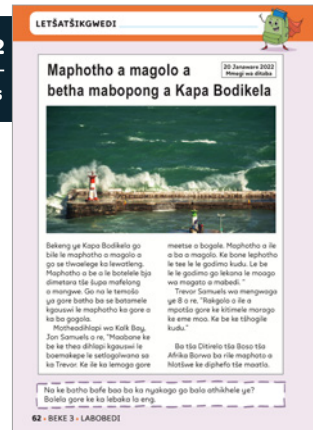
Go thuthupa thaba masetlapelo molora leraga la thabamollo kgolokgolo

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Maphotho a magolo a betha mabopong a Kapa Bodikela*

LETL 62
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Masetlapelo a tlhago le a hlohlwa ke batho

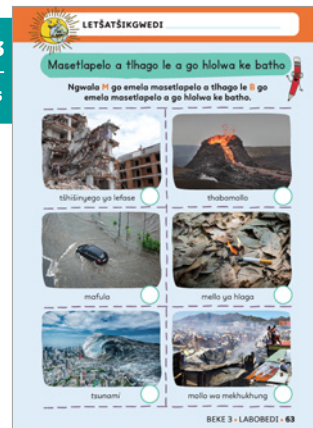
Ahlaahla

- Na masetlapelo ke eng?
- Na masetlapelo a hlohlwa ke eng goba ke mang?
- Ngwala masetlapelo ao barutwana ba a tsebago.
- Barutwana ba swanetše go laetša phapano magareng ga masetlapelo ao a hlohlwago ke go se šetše le ao a tsebjago e le 'ditiro tša Modimo' goba ao go se go yo a a hlotšego.

Bala o dire

- Bala letlakala le phaphoši. Ahlaahla mantšu a masetlapelo a tlhago le masetlapelo a go hlohlwa ke batho.
- Barutwana ba lebelela diswantšho ka tlhokomelo gome ba feleletša mošongwana ka go PMM.

LETL 63
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Ahlaahla

- Barutwana ba ahlaahla diswantšho tšeo ba di lebeletšego maabane.
- Sekaseka tlotlontšu yeo ba ithutilego yona – bogodimo ntlha ya go timelela, ponego

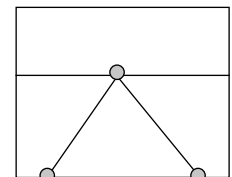
Mošongwana

- Efa morutwana yo mongwe le yo mongwe pampiri ya A3, rula le phentshele.
- Phethola letlakala ka ponagalo ya bophara – morumo o motelele o otlologela go la ngele go ya go la go ja.
- Ba laele gore ba thale mothaladi wa go rapama letlakaleng tekano ya 2/3 ya go ya bogodimo bja letlakala – wona o tla ba magomo.

Ponego

30 mets

- Swaya mothaladi ka phensele moo ba nyakago gore ntlha ya go timelela ya bona e be gona.
- Swaya dintlha tše pedi fase ga letlakaleng, tekano ya 1/4 go tloga khutlong.
- Šomiša rula go kopananya dintlha tše go ya go ntlha ya go timelela go magomo go thula tsela.
- Thalelela mathoko a diswantšho tša mehlare goba meago ka thoko ga tsela. Thoma ka meago/mehlare ye mennyane yeo e lego kgauswi le bogomaponong gomme o feleletše ka ye megolo kgauswi le bofase bja letlakala.
- Mafelelong, šomiša rula go thala mothaladi wa go rapama go tloga go ntlha ya go timelela go ya go bofase bja letlakala. Se e ka tla ya ma maswao mo tseleng.

Bea seswantšho gabotse go fihla beke yeo e tlogo ge o tlo se feleletša.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Hlaloša

- Tšwela pele ka kgopolo ya poledišano. Boledišanang ka go araba seboledi. Se se ka ra go araba ka seo se boletšwego goba go botšiša moo o se go wa kwešiša, mohlala: Bjale o ra gore ...?

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o kwele goba o badile ka ditaba dife maabane?

Poledišano ka ga ditaba (e tšwela pele)

15 mets

- **Ka bobedi:** Eba le poledišano le mogwera wa gago ka ditaba tšeo o di kwelego maabane. Ge e le sebaka sa gago sa go theeletša, botšiša potšišo gore o kwešiše
- **Abelana** le phaphoši.

Ka gae

- Go thuto ya bosasa, lebelela goba o botšiše ka ditaba tša lehono.
- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go swana ka morumokwano

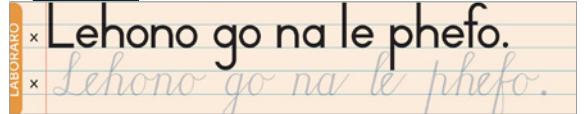
- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

GO BALA

Kwešišo: Toropo ya bogologolo ya Pompeii

Bala

- Boeletša tlotlontšu ya beke ye ka go emišetša dikaratamantšu godimo.
- Bala letlakala 44 (letlakala 1 la sengwalwa) gape le barutwana.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelalana le yona ka go letlakala 45.
- Hlaloša: O hloka feela go lebelela letlakala le tee la go bala gore o arabe dipotšišo tše.
- Bala o hlaloše dipotšišo dife goba dife tšeo o naganago gore barutwana ba ka se di kwešiše.

MONGWALO

Kwešišo: Toropo ya bogologolo ya Pompeii

Ngwala

- Feleletša letlakala ka go PMM la mošongwana 45 wa go ngwalwa.

Lekola o swaye

- Lebelelang dikarabo.
- Barutwana ba a itshwaela goba ba fetolana ka dipuku.
- Boeetša mohola wa makopanyi le gore a šomišwa bjang.

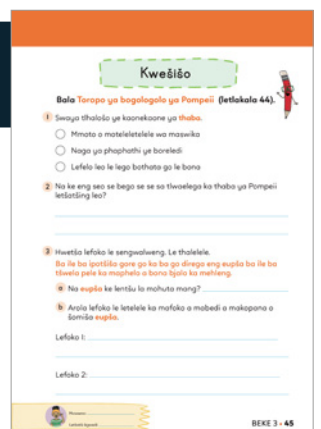
LETL
44-45

15 mets

LETL 45

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Diphefo tše maatla di tšutla Cape Town*

LETL 65
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Mollo!

Ahlaahla

- Balela barutwana le go bala le bona sengwalwa sa mello.
- Ahlaahla diswantšho le dikgopolo ka mello ye mebedi ya mehuta ya go fapana.

Araba dipotšišo

- Barutwana ba feleletša mošongwana ka go PMM letlakala 66.

LETL 66
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dikoša tša boso

Itokiše

- Lokoša lentšu ka go šomiša mekgwa ya go fapana – go bobola, go momaganya dipounama, go opela modumo o tee o butše dipounama.

Lokoša

- Ahlaahla dikoša ka boso- e ka ba dikoša tša setšo goba tše dingwe tše ba ithutilego tšona.
- Kgethang koša e tee gomme le e opeleng bjalo ka phaphoši. Šetšang phapantšho – go opela ka boleta/ godimo go lebanya mantšu.

Dihlopha

- Barutwana ba šoma ka dihlopha tša ba 6.
- Akanya: Na o ka šomiša bjang lentšu la gago go laetša boso bja go fapana go swana le pula, phefo, magadima, bj.bj.
- Dihlopha di kgetha koša e tee ya boso gomme ba itokiša le go itlwaetša yona gore ba tle ba e opele bosasa.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Hlaloša

- Tšwela pele ka kgopolo ya poledišano. Bolela ka go ba seboledi. Hlaloša gore o akaretša kanegelo ya ditaba gore o botše motho yo mongwe. Ga o bolele ditiragalo ka moka.

Nagana-Bobedi-Abelana

- Nagana:** Na o kwele goba o badile ka ditaba dife maabane?

Dipoledišano ka ga ditaba (e tšwela pele)

- Ka bobedi:** Eba le poledišano le mogwera wa gago ka ditaba tšeo o di kwelego maabane. Leka go ala ditaba tša gago ka tsela ye kopana ya go kgahliša.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

15 mets

DITLHAKA

Ngwala mafoko

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 67

10 mets

LETŠATŠIKGWEDI

Ngwala mafoko

mphe

mphe

ting

moletšadi

BEKE 3 • LABONE • 67

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

LETL 56

10 mets

LABONE

Letšatši le hlabile.

Letšatši le hlabile.

GO BALA

Kwešišo: Masetlapelo

Tshelela go Seisemane

- Šomiša dikaratamantšu go boeletša mantšu a tlotlontšu a beke.
- Phethola dikaratamantšu gomme o tsebagatše mantšu a Seisemane.

Bala

- Bala letlakala 50 gape.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelelana le yona ka go letlakala 51.
- Bala o hlaloša dipotšišo dife goba dife tšeo o naganago gore barutwana ba ka se di kwešiše.

LETL 46 & 47

10 mets

Masetlapelo

Letšatši leo le letlaga boqeki ba Pompei ba be ba paka borotho, batho ba reka eja gomme batho ba bangwe ba be ba se le matlong ge ka pepene go kwagile madumo a mogolo kudu. E ba o le re ke mothuthupo gomme o be o tšwela thabeng. Dikgabo tše kgutla tša malla le moya o moya o magala a ba o borotho gošena ge thaba. Molana o mokoto o moya wa wela toropo wa thaba letšatši go hlaba gomme toropo ya tšaba ke leswane. Bjale swela se go fika se sekhubedi se le se thoma go ehlisa fosa ka mothokong o thaba go leba toropeng.

Go be go na le **thabamalla**. Thaba e be e **thuthupile**. Swela se go fika se sekhubedi seo se tšwaga thabeng se be se bithisa **leraga la thabamalla**.

Leraga la thabamalla le le la thega ka lebaka go tšwa thabeng. Swela se go fika se le se sa thupetša ditiro ka moka. Batho ba moka le diphoofolo ba moka tša toropo. Se se hlogile ka panyo ya lehlisa moya go baka go se na le sebaka sa go ka tšhabe.

46 • BEKE 3

GO NGWALA

Kwešišo: Masetlapelo

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM ka go letlakala 47.

Lekola o swaye

- Lebelela dikarabo tša barutwana.
- Barutwana ba a itshwaela goba ba fetolana ka dipuku.

LETL 47

15 mets

Kwešišo

Bala Masetlapelo (letlakala 46).

1) Na ke lentso lefe la

- Swela se go fika se sekhubedi sa go tšwa ka gore ga thabamalla.
- Lerale le le pušulu lea le dirwaga ke malla.
- Lerale lea le šomišwaga ge thaba e thuthupile.

2) Efa matšaba o mabedi oo o bolelaga gore ke ka lebaka la eng batho ba se ba kgona go tšhabe.

3) Hwetša mantšu a sengwalang gomme o a tholele.

- Swela se go fika se le se hlogile ditiro ka moka.
- Thaba sedika go **ledidi**.
- Ngwala lefaka ka lebaka leo le se hloga o ka se se sa tša diraga.

4) Na o naganago gore ye ke hloga ye bote? Hlaloša gore ke ka lebaka la eng.

BEKE 3 • 47

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Dipula tše maatla go la Mpumalanga le Gauteng*

LETL 68
30 mets

TSEBO YA GO THOMA Tshekaseko ya kgopolo le BLTP

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 59)

- Thuša barutwana go feleletša mothladi wa mafelelo wa Beke 3.

Ahlaahla

- Bjalo ka phaphoši, ahlaahlang ka moo batho bao ba lobago metse ya bona/dithoto tša bona ka lebaka la masetlapelo a tlhago ba ka bago ba ikwa ka gona. Ngwala mantšu ao a hlalošago maikutlo a.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dikoša ša boso (e tšwela pele)

30 mets

Diragatša

- Ka dihlopha, barutwana ba diragatša dikoša tša boso tša bona ba šomiša diphetogopphetogo tša go fapana (lentšu la godimo/le boleta, lebelo/ go nanya.

Tekolo

- Reta sehlopha se sengwe le se sengwe.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullogo ya letlakala 24 le 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kakaretšo ya beke

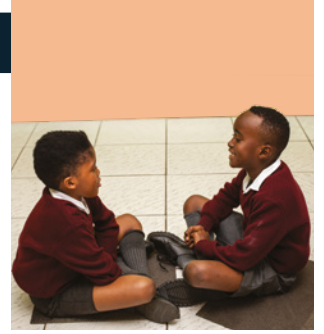
15 mets

Hlaloša

- Ditaba e ka ba tše mpe goba tše botse eupša go bohlokwa go tseba gore go direga eng lefaseng. Go bose kudu go theeletša ditaba tše bose gomme wa anegela ba bangwe.

Nagana-Bobedi-Abelana

- Nagana:** Na ditaba tše o di kwelego mo bekeng di dirile gore o ikwe bjang?
- Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- Abelana** le phaphoši.

DITLHAKA

Piletšo

LETL 69

10 mets

- Latela tshepetšo ya Piletšo go letlakala 8.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Mantšu: **pšhatlegile** le **tšhepetšo**

Mafoko:

- Bašemane ba pshikološa kgwele ya maoto.
- Motlakase ke tlhobaboroko nageng ya rena.
- Seso o ntheketše dieta tše botse kudu.

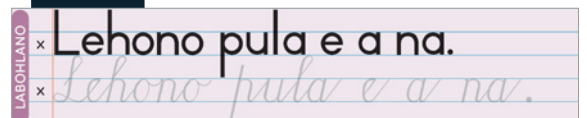
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 56

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo ka go matlakala 8 le 9.

GO BALA

Tekolo ya mošomo wa go šoma o nnoši

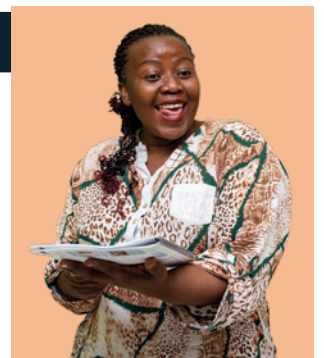
15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela phaphoši sengwalwa sa beke ye sa Go šoma o Nnoši godimo go letlakala 58, 62, 68, le 70. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Na o lemogile eng ka dingwalwa ka moka? (*dingwalwa tša kuranta*)
- Na di fapana le dingwalwa tše dingwe? Hlaloša (*hlogotaba ye kgolo, tshedimošo ka gare ga dikholomo, bj.bj.*)

Go swaya

- Tšea gomme o ngwale ditlhaka tša mathomo tša leina la gago goba o fe ditswayatshwao tša kakaretšo ka dikarabo tša barutwana.

GO NGWALA O NNOŠI

Go ngwala ka ditaba

15 mets

Mošomo

- Ngwala ka ditaba tša go kgahliša kudu tše o di kwelego bekeng ye. E ka ba tše mogwera a go boditšego tšona, tše o di bonego thelebišeneng, goba selo seo se diragetšego setšhabeng sa geno.
- Šomiša dithomamafoko letlapeng.
- Ngwala temana e tee.
- Lebelela** mafoko ao a kwagalago a hlakilego le dikakanyo tše o di thekgilwego.

Ditaba tša go kgahliša tše o ke di kwelego mo bekeng di be di le ka ga Di be di kgahliša ka gore ...

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Lehlwa le tswalela ditsela tša Kapa Bohlabela*

LET 70
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mešomo ya DBE

Go lekola le go fa dithwayatshwao

- Lebelelang matlakala a DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba ba a feleletša.

Feleletša mešongwana go matlakala a DBE

- Puku ya Mošomo ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala la Mošomo 53 Masetlapelo: Mafula le seo re swanetšego go se dira go letlakala 42 le 43.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae – letlakala 43.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

TEKOLO YA BEKE YA MORUTIŠI

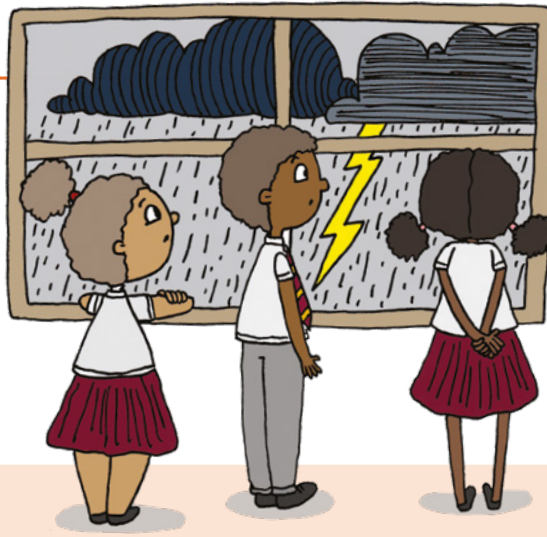
Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa dithwayatshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlogo.

Ke beetše nako bekeng ye e tlogo:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- **go ruta morutwana a nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlogo go netefatša gore ke itokišitše e bile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Masetlapelo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka mekgatlo ya boditšhabatšhaba ya thušo.
- Lemoga gore batho ba hloka thušp efe ka morago ga masetlapelo.
- Nyakišiša ka bahlakodiši nakong ya tšhoganetšo.
- Bala kgaolo ya kanegelo ka ga ledimo.
- Thala mmepe wa mogopolo wa go hlaloša hlogotaba ye mpsha ya ditaba tša kakaretšo.
- Bolela ka dingwalwa tša kuranta le ka go thuša batho.
- Feleletša diteko tše pedi tša kwešišo tšeo di akaretšago tlotlontšu le polelo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (English on the back)

Litheresi	bogare	legogo	bofase bja makema	lefase	llaga
	core	crust	magma	surface	layers

Mabokgoni a bophelo	masetlapelo	masetlapelo a tlhago	masetlapelo a go hlolwa ke batho
	disaster	natural disaster	human disaster

DIDIRIŠWA

- Dipuku tša barutwana ša go ngwalela
- Didirišwa tša bokgabo: pente, dipasetele goba dikhokhi
- Ditlabakelo tšeo di nyakegago tša tšeo di kgethilwego tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Mongwalo

Yeo e se go ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, mešongwana ya Tsebo ya Go Thoma

Mekgatlo ya go thuša

Barutwana ba ka lebelela maswao ka go letlakala 74 la PMM ge o bala.

Ge masetlapelo a hlaga, batho ba bantši ba ba gona go thuša bao ba amegilego, e ka ba ka go lahlegelwa ke magae le dithoto tša bona goba ba gobetše. Maphodisa, ba ditirelo tša tšhoganetšo le mekgatlo ya sedumedi gantši ke bona ba mathomo ba fihlago lefelong la kotsi. Batho ba ba bitšwa gore ke bahlakodiši ba pele. Bao ba latelago go hlakodiša ke ba mekgatlo yeo e šomago ka tša kimollo ya masetlapelo.

Theeletša ka tlhokomelo tshedimošo ye e bolelago ka mekgatlo ya thušo yeo e ka bago ye mene.

Red Cross le Red Crescent ke sehlopha seo se thušago batho dinakong tša ntwale masetlapelo a tlhago. Ga se ba sedumedi. Red Cross ke leina leo le šomišwago gantši dinageng tša SeKrisete. Red Crescent ke leina leo le šomišwago gantši dinageng tša SeMoseleme.

Bona ba fa batšwasehlabelelo thušo ya tša tša kalafo, dijo, meetse le magae. Gape ba thuša batho dinakong tša ntwale. Ka nako ya khutšo ge go na le ntwale, ba ruta ka thušo ya pele.

Ngwageng wa 1921 go ile gwa hlongwa South African Red Cross Society.

United Nations Children's Fund (UNICEF) e thuša le go thekga bana le malapa ao a amilwego ke masetlapelo ka mono Afrika Borwa le lefase ka bophara.

Bona ba fa malapa ao a amilwego ke masetlapelo ditlabakelo tša tšhoganetšo go swana le meetse a go hlweka, dijo, magae le mekotlana ya tša tlhwekišo ya maphelo. Nakong ya mafula, UNICEF e ka abela batho bao amegilego dipilisi tša go hlwekiša meetse, dibjana tša bobolokelo bja meetse le didirišwa tša go hlwekiša meetse go thibela phetetšo ya malwetši a go hlolwa ke meetse. Mošomo wa bona o mogolo ke go šireletša ditokelo tša bana le go bona gore ba a hlakomelwa.

Gift of the Givers ke mekgatlo wa tša kimollo wa Afrika Borwa wo o šomago go thuša batho bao ba lego mathateng lefaseng ka bophara. Wona o thomilwe ngwageng wa 1992 ke Dr Imtiaz Sooliman, yo e lego ngaka ya tša kalafo.

Gift of the Givers e šoma kae goba kae moo go nago le tlhoko. Baithaopi ba romelwa mafelong a go fapafapana moo go lego masetlapelo a mehuta ya go fapafapana. Baithaopi ba bangwe ba thuša ka go hlakodiša, ba bangwe ba fa dijo, ba bangwe ba aga mafelo ao a senyegilego.

Doctors without Borders (bao ba tsebjago gape ka Médecins Sans Frontières) ba romela dingaka, baoki le bašomi ba bangwe ba tša kalafo mafelong ka moka a go angwa ke masetlapelo lefaseng ka bophara go ya go alafa batho bao ba gobetšego. Bašomi ba tša kalafo ka moka ke baithaopi gomme ga ba lefelwe go dira mošomo woo. Ba bea dikliniki tša go sepela go thuša batho bao ba sa kgonego go ya sepetlele. Ba dira le disetšeri ka kliniking gore batho ba kgone go hwetša kalafo ka tšhoganetšo.

Ba šoma le ba ditirelo tša tšhoganetšo tša selegae go fa thušo ya tša kalafo ya tšhoganetšo.

Gift of the Givers
FOUNDATION

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Dingwalwa tša kuranta

15 mets

Etle le kuranta ka phaphošing

- Laetša barutwana dikanegelo tša go fapafapana le diswantšho.
- Kgetha sengwalwa sa go kgahliša sa maleba. Ripa letlakala la sona.
- Se balele godimo. Ge e le Seisemane, leka go se fetolela go Sepedi.

Nagana-Bobed-Abela

- **Nagana:** Na o ile wa kwa ka ditaba tša kakaretšo mafelelong a beke?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago ka ditaba tša gago.
- **Abelana:** Barutwana ba se bakae ba abelana ditaba le phaphoši ditaba.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Kgopela barutwana go leka go tla le sengwalwa sa kuranta (sa go ripša) sekolong bosasa. Ge se le ka Seisemane kgopela motho yo mogolo a go fetolele sona go Sepedi.

DITLHAKA

Nyaka mantšu

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša mošomo ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 72

10 mets

LETŠATSIKOWEDI

Nyaka mantšu

Letšatši: letaba, tšhepo, tšhepo, tšhepo
tšhepo, tšhepo, tšhepo, tšhepo

a	b	t	s	h	e	l	a	d	f
l	e	t	s	h	e	l	a	n	a
m	t	s	h	e	l	a	n	a	
t	s	h	e	m	o	t	t	t	t
s	h	e	g	h	i	s	s	e	
h	u	p	j	k	l	h	h	h	t
i	p	i	m	n	o	e	o	u	s
p	a	s	p	r	a	p	g	m	h
i	s	a	t	w	m	a	e	e	e

72 • BEKE 4 • MOŠUPOLOGO

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 71

10 mets

Mongwalo

aaaaaaaaaaaa

- Ke nna mooki.
Ke nna mooki.
- Ke mootledi wa sefofane.
Ke mootledi wa sefofane.
- Ke nyaka go ba morutiši.
Ke nyaka go ba morutiši.
- Ke nna ngaka.
Ke nna ngaka.
- Ke nna ramoepo.
Ke nna ramoepo.

BEKE 4 • 71

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM
LETL 63

15 mets

Pele ga go bala

- Ge go na le masetlapelo, batho ba hloka thušo. Na o nagana gore ke mang a thušago? E ka ba lapa la borena, baagišani, kereke, maphodisa, mašole goba mohlomongwe mekgatlo ya go thuša.
- Lehono le tlo kwa ka mekgatlo ya go fapafapana yeo e fago thušo lefaseng ka bophara.

- Efa mohola wa go bala: A re theeletšeng re ithute ka moo mekgatlo ya go fapafapana e ka thušago ka gona.

Balela barutwana sengwalwa

Ka morago ga go bala

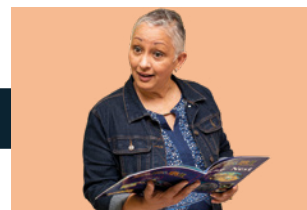
- Na ke ka lebaka la eng re hloka mekgatlo ya go thuša batho ge go na le masetlapelo?

SEISEMANE LELEME LA MATHOMO LA TLALELETŠO

- Ruta thuto go lenaneo la Seisemane Leleme la Mathomo la Tlaleletšo.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 73
30 mets

LETŠATŠIKGWEDI

Bala mafoko

Mooki o hlabisa molwetši ka lemao gore a fole.

Moipone o gobetše leoto mesong ge a kitimela sekolong.

Matame o boifa kudu ge e le bošega bja leswiwi.

Ke ka lebaka la eng o tšholla maswi tafoleng?

Ke mang yiu a hlabisa molwetši ka lemao?

BEKE 4 • MOŠUPOLOGO • 73

TSEBO YA GO THOMA Mekgatlo ya go thuša

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka mekgatlo ya thušo yeo o kwelego ka yona maabane.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago ka seo o se gopolago ka mekgatlo ye.
- **Abelana** le phapoši.

Feleletša mošongwana

- Ngwala dintlha tše tharo ka mokgatlo wo mongwe le wo mongwe wa thušo.

LETL 74
30 mets

LETŠATŠIKGWEDI

Mekgatlo ya go thuša

Ge masetlapo a tšhaga le a go hlabisa ka bartha a hloga, bartha ba hloga thušo. Seditšhaba le ditekatekeng goitšhele tšhaga tše mothomane tše go thušo. Thušo ya go latela e ka tšhaga go mekgatlo ya boitšhidullothušo. Bartha ba latela le latela ka bophane ka tše thušo bartha ba ba lahlagetšwego ke moagae a bona goba ba ba gobetšwego ka lebaka la masetlapo.

Ngwala dintlha tše 3 ka mekgatlo ya go kinella.

Red Cross le Red Crescent UNICEF

Gift of the Givers Gift of the Givers

Doctors without Borders (Mafatšha Sana Frontières MSF)

74 • BEKE 4 • LABOBEDE

BOKGABO BJA GO BONWA Ponogo

Lokiša

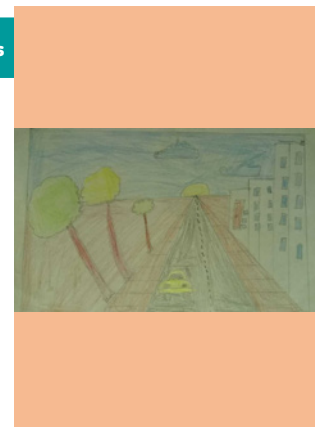
- Bolela ka sethalwa seo le se dirilego bekeng ya go feta.
- Sekaseka mantšu a: bogomaponono, ntlha ya go timelela, ukamela ye nngwe, bogolo.

Mošongwana

- Thoma go khalara seswantšho sa gago ka pente.
- Penta leratadima ka godimo ga bogomaponono. Ga go na bothatha le ge o ka penta godimo ga methaladi ya phentshele.
- Penta meago goba mehlare ka thoko ga tsela. Thoma ka yeo e lego kgauswiuswi le bogomaponono. Yeo e lego fase letlakaleng e ka no ukamela ye nngwe yeo e šetšego o e pentile.
- Penta methaladi le tsela.

Di bee gabotse le tlo feleletše bosasa

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO Matseno

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Sengwalwa sa kuranta

15 mets

Botšiša gore ke mang a tllilego le kuranta. Go eya le ka karabo, dira gore se e be mošongwana wa phaphoši ka moka goba wa bobedi.

- **Mošongwana wa bobedi:** Botšiša mogwera ga sengwalwa seo o tllilego le sona **goba ...**
- **Mošongwana wa phaphoši:** Ke mang a ka ratago go botšiša phaphoši ka sengwalwa sa gagwe?
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 75

10 mets

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

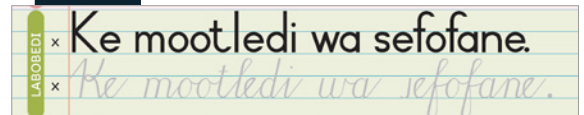
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 71

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le thelelo

LETL 48 & 50

15 mets

Tlotlontšu

- Boeletša tlotlontšu ya beke ya go feta.
- Šomiša dikaratamantšu go tsebagatša mantšu a maswa a tlotlontšu go tloga go letlakala 48 le 50.

Thelelo

- Barutwana ka bobedi ba balela letlakala 48 le 50 godimo.

GO NGWALA

Tlotlontšu

LETL 48 & 50

15 mets

Go nyaka mantšu

- Balela phaphoši kanegelo go letlakala 48 le 50 gape.
- Ge o bala, barutwana ba hwetša mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwa sa PMM. Ba a thalelela goba go dikološetša lentšu le lengwe le le lengwe le leswa. Mantšu a mangwe a tšwelela go feta gatee

Ngwala

- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka go dipukuntšu tša bona.

**Go thuthupa
thaba
masetlapelo
molora
leraga la thabamollo
kgolokgolo**

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Ledimo: Kgaolo 1*

Ledimo: Kgaolo I

1

Tsweleng ya Kwaletso, bagwagana ba banna bo ba ba duta dirlong tša go ba kgapetse, le kgapetse. Mmino a banna le ba e le kgapetse. Mmino le Pitsa. Le sekolong bo ba ba tsena ka diphaphaleng le tee.

Gantši bo ba ba raleka ka janteng gabo Gogo. Mmogo o go ba a banna ka go kgamphathutswa ya janteng. O ba a neta go banna bo ba ba mo mathapagane, gomo ba banna bo ba banywaga bo ba ba tsela go banna bo banna ba ba badikelele.

Ka leratšhi le kgalele ka e le hwetša setšhabetšhe se seeso sa khomphutha. O ba e ba ba magagaga ka janteng.

A le ageng neta go ba raleka ka se, a go reletso Gogo. Banna ba ile ba tsenatsa tsela le kgamphathutswa magagaga mmogo. Pitsa le e tsela tšhoka le mohlakole ka tsela. Mmino e le le hwetša metšhaba le kgalele le ditsela.

Ka go re go neta, bagwagana ba banna ba ile ba dira maelato. Mmino le go ba a ba go diphaphaleng, ditšhipi le jusi.

Ka go re go neta, bagwagana ba banna ba ile ba dira maelato. Mmino le go ba a ba go diphaphaleng, ditšhipi le jusi.

Lebatšhi lona ya karekare. Na a nagaana go ba go dira eng go ba kare?

2

76 • BEKE 4 • LABOREDI

Go fa batho ba go hloka

- Sekaseka seo barutwana ba se tsebago ka mekgatlo ya thušo.
- Bala o be o balele barutwana tshedimošo ka Gift of the Givers. Ela diswantšho šedi.

- Feleletša mošongwana wa PMM – ngwala temana ye kopana ka mantšu a gago.

[illegible]

Ponego (e tšwela pele)

- Tlatša dinyakwa ka moka – maru, dinonyana, difofane, bj.bj. leratadimeng.
- Dikoloi, batho bjbj. tseleng.
- Bjang, mehlare, mabala ge go na le sekgoba ka mathoko a meago.

30 mets

Matseno

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go thušana

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** ka tsela yeo barutwana ba ka thušago ka gona nakong ya masetlapelo.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago dikgopolo tša gago.
- **Abelana:** dikgopolo le phaphoši (mohlala, barutwana ba ka thuša go hlokomela digotlane, ba nyaka didirišwa tše bohlokwa, ba ya go nyaka thušo, ba thuša go hlwekiša, ba aga meago, bj.bj.)
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA

Ngwala mafoko

LETL 78

10 mets

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETSATSIKWEDE

Ngwala mafoko

Ngwala mafoko a mahlano a kamisa mantšu a ka mabonafaneng. O ka kamisa lentšu le tse goba go feta go letlaka. Ngwala mantšu oo a e komisitšego ka phetshale ya mmala.

tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi
tšhale	tšhemo	tšhapi

78 • BEKE 4 • LABORARO

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 71

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LABORARO

Ke nyaka go ba morutiši.

Ke nyaka go ba morutiši.

GO BALA

Kwešišo: Na go hlagile eng Pompeii?

LETL

48 & 49

15 mets

Bala

- Boeletša mantšu a tlotlontšu a beke ye ka go emiša dikaratamantšu.
- Bala letlakala 48 (letlakala 3 la sengwalwa) gape le barutwana.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelana le yona go letlakala 49.
- Bala le go hlaloša dipotšišo dife goba dife tšeo o naganago gore barutwana ba ka se di kwešiše.

Na go hlagile eng Pompeii?

Ka morago go bala ditlalo di le tše emiša go thuthupa. Go ba go ile kgwathi e le setu fela. Efa go go ba go letlaka fela ka taropo salamo e le ngwagiso. Pompeii e ba e khupeditswe ke melana le leraga la thabamalo.

Ka morago go nka ye telele, leraga la thabamalo le ile la fela gonne la fetaga leswika le le pududu. Mungwaga go dikanetse, taropo ya Pompeii e ba e nkgwaga ka fase go leswika le le pududu. Ka morago go nka, batho ba ile ba tšhala le gore go ile gona ba le taropo kgwaga le thaba.

Ka morago go mungwaga ye mantsi, batho ba histori ba ile ba hwetla thaba go nka kgwaga le thaba. Ba ile ba nka gonne gannganngwane ba hwetla taropo ka moka- taropo ya Pompeii. Ba ile ba tšhala ditlalo le dikanetse, leraga la thabamalo le hwetla thaba go nka kgwaga le thaba. Ba ile ba tšhala ditlalo le dikanetse, leraga la thabamalo le hwetla thaba go nka kgwaga le thaba.

48 • BEKE 3

GO NGWALA

Kwešišo: Na go hlagile eng Pompeii?

LETL 49

15 mets

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM letlakala 49.

Lekola o swaye

- Lebelela dikarabo.
- Barutwana ba a itshwaela goba ba fetolana dipuku.

Kwešišo

Bala Na go hlagile eng Pompeii? (letlakala 48).

Pompeii	leswika le lepuudu
Batho ba histori	leina la taropo
leraga la thabamalo la go fela	motho ya a thuthaga tše histori
phataga	ge thaba e thuthaga

2. Thalelela polelo yae e akantšaga letlakala gabotse.

- Pompeii e tšhala ka fase go mawika efa e ile ya utlwa.
- Pompeii e tšhala ka fase go mawika efa e ile ya utlwa.
- Ge leraga la thabamalo le fela le fetaga leswika le lepuudu.

3. Ngwala dipotšišo tše thara ka letlakala le:

Neng _____

Eng _____

Mong _____

BEKE 3 • 49

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Ledimo: Kgaalo 2*

LETL 79
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nyakišiša ka tlhakodišo

Bala o ahlaahle

- Balela barutwana dintlha tša ditaba.
- Hlaloša gore barutwana ba tla dira dinyakišišo ka motho yo a hlakodišitšwego go masetlapelo.
- Hlaloša tshepetšo ya go dira dinyakišišo.

Mošomo wa sehlopha

- Barutwana ba dira nyakišišo ka dihlopha.
- Se se ka nyakega gore se dirwe bjalo ka mošomo wa gae.

LETL 80
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go araba sematlafatši

Lokiša

- Laetša barutwana seswantšho sa batšwasehlabelo goba bahlakodiši ba masetlapelo a tlhago- di gona ka go PMM goba o ka ba laetša diswantšho tša go fapafapana, mohlala, <https://koreajoongangdaily.joins.com/2023/02/09/national/diplomacy/Korea-Turkey-Korea-Disaster-Relief-Team/20230209143926688.html>
- Botšiša gore ba nagana gore batho bao ba lego diswantšhong ba ikwa bjang.

Dira

- Efa ditiragalo tša go fapafapana mohlala, go nyaka ka gare ga thotobolo go nyaka bao ba phologilego, go leka go phaphamala ka gare ga meetse a mafula, go sepela ka gare ga phefo ye maatla, go kitima o tšhaba mollo, bj.bj.
- Barutwana ba ekišetša ditiro ge ba di fa.

Dihlopha

- Ka dihlopha tša ba babedi goba ba bararo, barutwana ba nagana ka tiragalo ye nnyane ya masetlapelo yeo ba ka e ekišetšago.
- Ba itlwaetša papadi kekišo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ahlaahla

Ahlaahla go thušana: Ga go hlokege gore o be le maitemogelo a masetlapelo gore o thuše motho yo mongwe. Mohlomongwe ba bangwe ba lena le ka thuša batswadi ba lena (ka mešomo ya ka gae), bomakgolo (la ba direla sela le sela, la ba yela mabenkeleng), mogwera wa sekolong (go mo hlallela dijo, go mo adima sa go ngwalela le sa go ngwala), boresi le

Go thušana

15 mets

bobuti (ka mošomo wa gae, go ba hlokomela).

- **Nagana:** ka nako yeo o thušitšego motho yo mongwe. Na o ikwele bjang?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši maitemogelo a gago.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA

Šomiša mantšu go feleletša mafoko

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 81
10 mets

LETŠATSIKWEDE

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

6

tshelana, tshuma, tshela, tshene, tshete

1. Mankopodi ke kgarebe ye tshelana.

2. Sekhwama sa Mma se na le _____.

3. Koko o rekile diapola tše _____.

4. _____ ke phoofolo ya go ba le makopo.

5. Sesi o _____ matlakala.

6. Go na le phapano gare ga letamo le _____.

BEKE 4 • LABONE • 81

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 71
10 mets

LABONE

Ke nna ngaka.

Ke nna ngaka.

GO BALA

Kwešišo: Ka gare ga Lefase

Go bala: Tshelela go Seisimane

- Šomiša dikaratamantšu go boeletša mantšu a tlotlontšu a beke ye.
- Fetola dikaratamantšu go tsebagatša mantšu a Seisimane.
- Bala letlakala 50.
- Lebelela kwešišo ya go sepelelana go letlakala 51.
- Bala o hlaloše dipotšišo tše dingwe le tše dingwe tše o naganago gore di ka fa barutwana bothata.

Go Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM wa go ngwala.

Lekola o swaye

- Lebelela dikarabo
- Barutwana ba a itshwayela goba ba fana dipuku.

LETL 51
15 mets

LEFASE

Ka gare ga Lefase

Go tloga ka nako ye Pongol, karantšho ba le ba thutisa bala ka ditshetšho. Thutšišo a ba kgona go tloga go thutšho a tše dingwe neng le gona kae. Bantšho ba gape ba thutšho gore ka ka lebaka le eng ditshetšho di dingwe. Go tloga a se se tšwetšho go tloga a se se tšwetšho go tloga a se se tšwetšho.

Lefase le tloga ka kgarebe ye lewaka. Bantšho tše tše Lefase ba bantšho lewaka. Ka mo gare go bantšho modu. Ka gare go modu, thutšho a tše gona kae. Go tloga ka nako ye Pongol, karantšho ba le ba thutisa bala ka ditshetšho. Thutšišo a ba kgona go tloga go thutšho a tše dingwe neng le gona kae. Bantšho ba gape ba thutšho gore ka ka lebaka le eng ditshetšho di dingwe. Go tloga a se se tšwetšho go tloga a se se tšwetšho go tloga a se se tšwetšho.

90 • BEKE 3

GO NGWALA MMOGO

Hlaloša

- Barutwana ba itokišetša bekeng ye go tla go ngwala dingwalwa tša kuranta tša bona bekeng yeo e tlogo. Lehono re tlo kgetha hlogo gomme ra ngwala mmepe wa monagano. Ba gopotše gore mmepe wa monagano o akaretša dintlhakgolo ebile ba ka hlama foreimi ya go ngwala.

Go ngwala mmogo

- Barutwana ba šišinya dikakanyo tša hlogo,

Mmepe wa monagano

mohlala, tiragalo ya sekolong goba setšhabeng (morutiši o moswa sekolong, kotsi, tiragalo ya dipapadi, mollo, bjalo bjalo)

- Ngwala dikakanyo letlapeng. Boutelang go kgetha hlogo.
- Tlatša tshedimošo ya eng, neng, kae go foreimi ka ditšhišinyo tša barutwana.
- Akanya hlogotaba ya go goga šedi. Boutelang ye kaonekaone gomme le ngwale.
- Botšiša barutwana gore ke dilo dife tša go kgahliša tšeo o ka di tlaleletšago. Kgetha ye kaone gomme o e ngwale fase.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- Go bala ka sehlopha: Dihlopha tše 2
- Go Šoma o Nnoši: *Ledimo: Kgaolo 3*

LETL 82
30 mets

TSEBO YA GO THOMA Tshekaseko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 59)

- Thuša barutwana go tlaletša methaladi ye mebedi ya mafelelo.

Ahlaahla

- Ahlaahla bokgoni bjo bo nyakegago go šoma go mekgatlo ya tlhakodišo (*botho, bogale, kgotlelelo, go ba le maatla, bj.bj.*)

Ka bobedi

- Barutwana ba botša mogwera ge e le gore ba nagana gore ba ka šomela mekgatlo ya tša tlhakodišo le gore ke ka lebaka la eng ba nyaka goba ba sa nyake.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go araba sematlafatši (e tšwela pele)

Itokiše

- Ela šedi ya go telefata le go koba mokokotlo.

Diaragatša

- Dihlopha ka moka di ekišetša tatelano ya bona ka go šielana.

Lekanyetša

- Hlohleletša go fa ditshwayatshwayo tše botse ka moragao ga tiragatšo ye nngwe le ye nngwe.
- Efa disthwayotshwayo ka tšhomišo ya sefahlego, ditiro le boitšhikinyo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO Diteišene tša mešongwana

- Latela lenaneo la diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kakaretšo ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka tsela yeo o ka thušago motho ka gona beke yeo e tlogo.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši dikgopolo tša gago.

DITLHAKA

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

LETL 41

10 mets

- Latela tshepetšo ya Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako go letlakala 8.
- Barutwana ba mošongwana ka dipukung tša bona tša.

LETŠATŠIKWEDI

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala matsotso o tee.

tšhwa	tšhwane	tšhwela	tšhwetšho	tšhwane
tšhwanela	tšhwanela	tšhwana	tšhela	mpšhe
taboga	sesapa	tšhwela	tšhwu	mpšhela
dinamune	sekatelo	leto	lelela	lengwalo
mpšhela	badumedi	bolela	leswelo	ditsebe
Hapa	dipudi	molemi	nyamile	sekalang
dimpša	phaphoši	dikotse	hwekilego	senotšelo
phikolaga	senhabe	mapogo	meete	šwšhela
dinaka	leleme	kenke	rašgolo	lešaba
ngwaletša	ntšwaneng	ntšomile	ngoma	mpšanyano

Maputso wa godimo, mantšu a: _____

BEKE 2 - LABOHLANO • 41

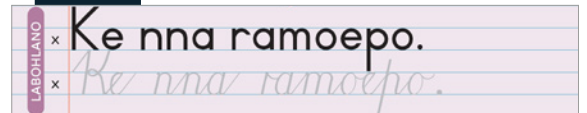
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 71

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO NGWALA

Tshekaseko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

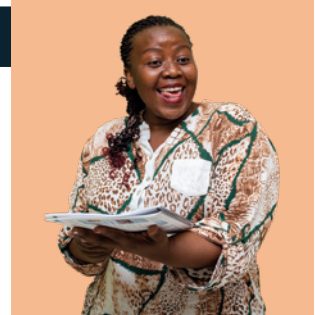
- Balela phaphoši sengwalwa sa beke ye sa Go Šoma o Nnoši godimo go letlakala 73, 76, 79, 82 le 83. Go latela barutwana ba latela ka dipukung tša bona.

Ahlaahla dingwalwa

- Ye ke kanegelo e tee ya dikgaolo tše nne.
- Na moanegwa wa gago wa mamoratwa ke mang?

Go swaya

- Tšea gomme o ngwale ditlha tša mathomo tša maina a gago feela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

15 mets

Mmepe wa monagano

- **Hlaloša:** Nagana ka hlogo yeo o ka ratago go ngwala sengwalwa sa kuranta ka yona.
- **Feleletša mmepe wa monagano** wa sengwalwa sa gago o šomiša sebopego seo se lego letlapeng.
- (Barutwana ba tla šomiša mmepe wo wa monagano go mošongwana wa Go Ngwala o Nnoši ka Labohlano la beke yeo e tlogo)
- **Lebelela:** dilo tša go kgahliša, hlogo ye kopana, dintla tšeo di tladitšwego, ditaba tša go kgahliša.

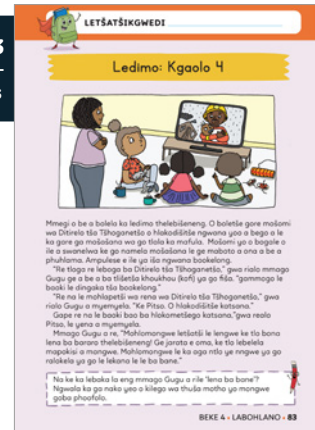
GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Ledimo: Kgaolo 4*

LETL 83
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya Puku ya Mošomo ya DBE

Go lekola le go fa ditshwayatshwao

- Lebelelang matlakala a DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša mešongwana go matlakala a DBE

- Puku ya Mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 2, Letlakala la go šomela 54, Mollo! letlakala 44 le 45.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae 1 – letlakala 47.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

TEKOLO YA BEKE YA MORUTIŠI

Beke ye ke:

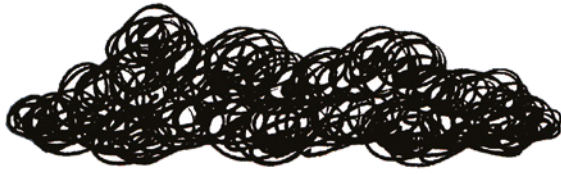
- **tšere diPMM** le dipuku tša go ngwalela go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go swaya mošomoka** ba ka lemoga mafelo ao a nyakago tlhokomelo goba barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo.
- **lebeletše morago go Kakaretšo ya Beke** ka ba ka lemoga thuto efe goba efe yeo ke sa kgonago go fetša.
- **lebeletše puku** ya ka ka ba ka lemoga barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya nako ya o tee ka o tee goba nako ya go bala le nna bekeng yeo e tlogo.

Ke beetše dilo tše nako bekeng yeo e tlogo:

- **go bona gore barutwana ba tla kae**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala,
- ge phaphoši e dira mešomo ye mengwe goba mesong.

Ke **lebeletše tšeo di latelago bekeng yeo e tlogo** go netefatša gore ke itokišitše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 5

Masetlapelo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka boemo bja boso bjo bošoro le masetlapelo a tlhago.
- Ithuta kudu ka madimo le gore a hlolwa ke eng.
- Bala direkto ka boso.
- Theeletša kanegelo ka go kgopela thušo.
- Diragatša go kgopela thušo.
- Ngwala sengwalwa sa kuranta.
- Ngwala meleko e mebedi ya kwešišo.
- Lebelela seswantšho sa kota sa go laetša lephotho le legolo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (English on the back)

Litheresi	lešoba	dikgabo	dilakalaka	thanele	tšhela
	vent	flames	fireworks	tunnel	pours

Mabokgoni a bophelo	masetlapelo	masetlapelo a tlhago	masetlapelo a go hlolwa ke batho
	disaster	natural disaster	human disaster

DIDIRIŠWA

- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela
- Didirišwa tša bokgabo: pente goba dikhokhi/dipasetele/ dikherayone
- Ditlabakelo tšeo di nyakegago tša Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Mongwalo

Yeo e se go ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, mešongwana ya TB

Ya semmušo: Go ngwala sengwalwa sa kuranta (Labohlano)

Diatla tša go thuša

Gugu, Maria le Pitso e be e le bagwera bao ba bego ba dula Mmileng wa Kwela. Go be go na le ledimo le legolo gomme ntlwana ya bona ya go ralokela e be e senyegile. Ba ile ba hwetša katsana ya go thapa ka fase ga khatepoto. Ba ile ba hlakodiša katsana gomme ba e iša ka ntlong. Morago ba ile ba bona diswantšho tša mešašana le magae a batho thelebišeneng ao a bego a sentšwe.

“Bana ba batho ruri,” gwa realo Maria. “Ba swanetše go ba ba lahlegetšwe ke diaparo tša bona ka moka le dithoto tša bona ledimong.”

Letšatši leo le latelago sekolong, morutiši o ile a bolela le barutwana. “Ledimong le le šoro bekeng ye, bana ba bantši ba lahlegetšwe ke dilo ka moka tšeo ba bego ba na le tšona. Ba tonywa ke phefo ebile ba swerwe ke tlala. Ge e le gore go na le seo o ka ba fago ka gae, dira bjalo ke tla di iša kerekeng ka Labohlano. Ba kgoboketša meneelo. Ke na le lepai la kgale leo nka neelago ka lona efela selo se sengwe le se sengwe le ge e ka ba se sennyane bjang goba bjang, se tla amogelwa ka gore bana ba ba lahlegetšwe ke dilo ka moka.”

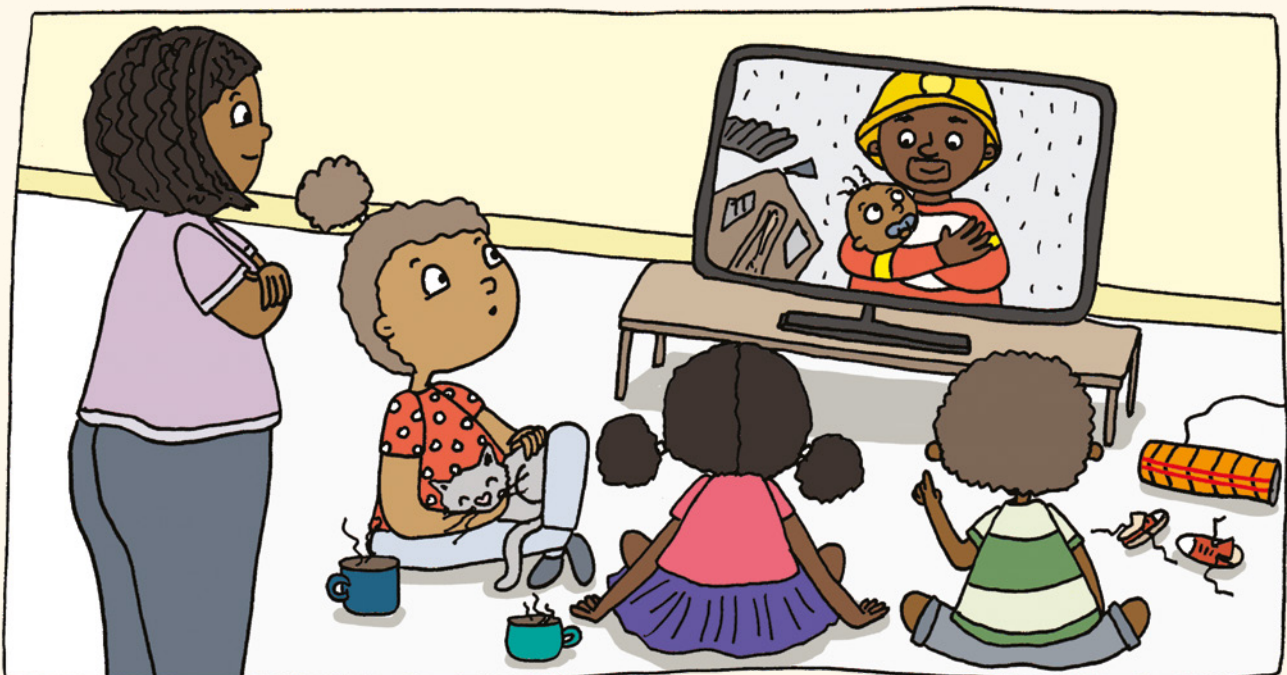
Gugu o ile a ya gae a boledišana le mmagwe. Ba ile ba nagana ka seo ba ka se neelago. “Ke nagana gore bana bao ba ka be ba swerwe ke tlala,” gwa realo Gugu. Mma o ile a mo fa tshitswana ya dinawa le pakana ya dikukwana tša di Marie gore a di iše sekolong ka Labohlano.

Pitso o ile a nagana ka seo a ka se neelago. O ile a gopola gore o na le borokgo bja kgale bja sekolo bjo bokopana bjo bo bego bo se sa mo lekana. O ile a kgopela mmagwe gore a neele ka bjona sekolong gomme yena a dumela.

Maria o be a filwe mokotla o moswa wa sekolo ka letšatši la gagwe la matswalo. “O reng o sa lebelele mokotla wa gago wa kgale?” gwa šišinya tatagwe. Maria o ile a o hwetša ka khatepotong. O ile a lokela ye nngwe ya diphentshele tša gagwe tše botsebotse ka mokotlaneng gomme a di iša sekolong letšatši leo le latelago.

Barutwana ba ile ba fa morutiši meneelo ya bona. O be a thabile kudu. “Ke a leboga ge le tlišitše dilo tše. Ka moka ga lena le na le botho kudu ge le naganela ba bangwe,” a realo. O ile a bea dilo ka moka ka gare ga khatapokisi. O ile a e ngwala ka ntle “*Lepokisi le la meneelo le tla ka lerato go tšwa go barutwana ka moka ba Mphato wa 3 ba Sekolo sa Maila Phoraemari*”.

Mathapameng ao barutwana ba ile ba mo thuša go lokela meneelo ka koloing ya gagwe. Ka moka ba be ba kgantšha gore ba thuša bana ba bangwe.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša lapa goba tša kakaretšo?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago ka ditaba tša gago. Botšiša dipotšišo ge o sa kwešiše ge go hlokega.
- **Abelana:** Barutwana ba se bakae ba abelana ditaba le phaphoši
- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, ditiragalo tše bohlokwa, bj.bj.)

DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 85

10 mets

BEKE 5 • MOŠUPOLOGO • 85

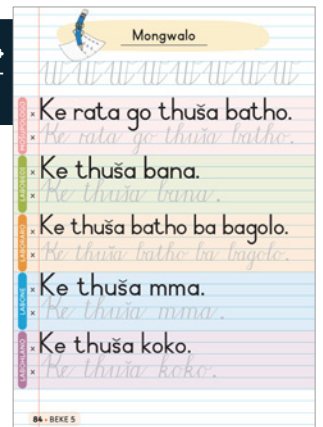
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 84

10 mets

BA • BEKE 5

GO BALA

Kanegelo ya morutiši ya go balelwa godimo

Pele ga go bala

- Beke ya go feta re ithutile ka mekgatlo ya tša kimollo. Efela yo mongwe le yo mongwe a ka thuša ka nako seemo sa tšhoganetšo.

Efa mohola wa go theeletša

- A re theeletšeng re kwe ka moo bagwera ba bararo kanegelong

ya rena ya dikgaolo ba thušitšego ka morago ba ledimo le lešoro.

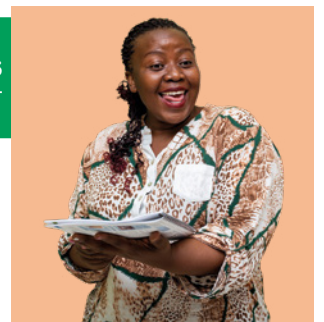
- Bala sengwala le barutwana.

Ka morago ga go bala

- Na o be o ka fa eng ngwana yo a bilego ka wetšwego ke masetlapelo? Ke ka lebaka la eng o kgetha seo?

PM
LETL 75

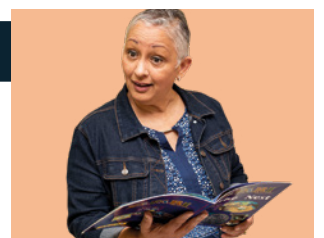
15 mets

EFAL

- Ruta thuto go tšwa go lenaneo la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 86
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Bala mafoko

Ketele ya gešo ya motlakase e swela thopa.

Re swanetše go hlopa diatla ka sesepe ge re fetša go ja.

Ke lebaga matšoba a mabotse ao le nthometshego wana.

Pheta ya ka ke ye botse, e na le ditaamane.

Ke ka lebaka la eng re swanetše go hlopa diatla ge re fetša go ja?

86 • BEKE 5 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Boemo bja boso bo befile!

Bala o ahlaahle

- Balela barutwana ka sengwalwa sa madimo.
- Ahlaahla tšeo ba di bonago diswantšhong.

Dira

- Barutwana ba tlatša mmepe ka go PMM letlakala 87.

LETL 87
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Tša boso di tšwele taolong!

Madimo a mangwe a thoma mawantšeng, gomme a ka sepele dikhotsemetse tše magaga pele ga go a ka fika nngwe. Re a bitša madimo a mulatšatšeng. Madimo a mulatšatšeng a tšwa diphele tše mawaga le pele ga go a fika. Pheta a ka tšwela mawaga ka mawaga gomme ya sengya le ditšhaka tše dintle. Pula ka naka ya nngwe e tšwa mawaga. Madimo a a na le mawaga a go fapana dikarolong tše go fapana tše tšwele.

Madimo a a thomaga lewantšeng la Atlantiki gomme a fika Amerika a bitšwa **sefufegadi** (hurricanes).

Madimo a a thomaga lewantšeng la India le Borneo ka Phosifi gomme a fika Australia, India le Afrika a bitšwa **disetšhane**.

Madimo a a thomaga lewantšeng la Labasa la Phosifi gomme a fika Asia a bitšwa **dihwafane**.

Nngwe ga wa 2015 mawantšeng fapana a bitšwa tšwele le go a fika Borneo, ka 10 Afrika Bore, ka 3 Zimbabwe, ka 2 e le mawaga nngwe ga wa 2015.

Phosifi fapana a mawaga lewantšeng nngwe ga wa 2015, mawaga lewantšeng ba ha ba fika Borneo le go a fika Borneo le go a fika Borneo.

87 • BEKE 5 • MOŠUPOLOGO

BOKGABO BJA GO BONWA

Lephoto le legolo

Ka ga seswantšho

- Ahlaahla seo barutwana ba se bonago seswantšhong.
- Botša barutwana gore se ke seswantšho sa kota sa go tšwa Japane. Se dirilwe ka borabokgabo ba bararo – mopeni yo a dirilego seswantšho sa mathomo – mmetli wa kota yoo a se kopolletšego go kota le mokhalari yoo a dirilego dikgatišo go sona.
- Seswantšho se ke sa tše dingwe tšeo di akaretšago Mt Fuji ka morago. Mo seswantšhong se, thabamollo e khupeditšwe ke foreimi ya lephotho la tsunami.

Mošongwana

- Barutwana ba araba dipotšišo ka go PMM letlakala 88.

LETL 88
30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Lephoto le Legolo

"Lephoto le Legolo" ka Matsenano Matseno

1. Na ka karolo efe ya seswantšho yoo o e lebelelago pele? Ka ka lebaka la eng?

2. Na o bona eng ka morago go seswantšho?

3. Na o bona eng ka fose ga lephotho? Na o nagana gore go tšo dirego eng ka diketšwana?

4. Na o lwa tjany ga o lebelela seswantšho?

88 • BEKE 5 • MOŠUPOLOGO

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go kgopela thušo

15 mets

Hlaloša

- Dira o ka re o kgopelela bana bao ba hlokago thušo meneelo.

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o ka reng kgobokanong ya sekolo?

- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago gore o ka reng.
- **Abelana:** Kgetha barutwana ba se bakae go abela phaphoši tšeo ba tlo go di bolela.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA

Hlahlamollang ditlhaka le ngwale mantšu gabotse

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 89

10 mets

BEKE 5 • LABOBEDI • 89

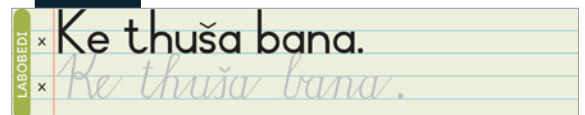
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 84

10 mets

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le thelelo

Tlotlontšu

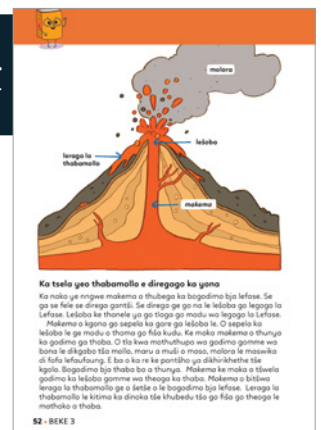
- Boeletša ka boripana mantšu a tlotlontšu a beke ya go feta.
- Šomiša dikaratamantšu go tsebagatša mantšu a maswa a tlotlontšu.
- Mantšu a tšwa go letlakala 52 le 54 a sengwalwa.

Thelelo

- Barutwana ba balela mogwera letlakala 52 le 54.

LETL 52 & 54

15 mets

52 - BEKE 3

GO NGWALA

Tlotlontšu

Tsebagatša mantšu a tlotlontšu

- Bala dikaratamantšu. Mantšu ka moka a tšwa go letlakala 5 le 6 la sengwalwa (PMM letlakala 52 le 54).

Go nyaka lentšu

- Balela phapoši letlakala 52 le 54.
- Ge o bala, barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwen sa PMM. Ba thalelela mantšu a maswa. Mantšu a mangwe a tlo tšwelela go feta gatee.

Ngwala

- Barutwana ba kopolla mantšu a tlotlontšu ka Dipukuntšung tša bona.

LETL 52 & 54

15 mets

Go thuthupa
thaba
masetlapelo
molora
leraga la thabamollo
kgolokgolo

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- Go bala ka sehlopha: Dihlopha tše 2
- Go Šoma o Nnoši: Sereto

LETŠATŠIKGWEDE

LETLE 90
30 mets

Sereto

Pula
Pula mabakla a sengu
Ya na gabotse,
botemi ba a thaba
Ya na bule,
botemi ba a ngama
Dimela di a ghele ka pula
Tša ba tša hwa ka pula,
Le ge go le tjalo
Re hloka pula.

Na mongodi wa sereto se ke mang?

90 • BEKE 5 • LABOBEDI

TSEBO YA GO THOMA

Go fa madimo a molatšatši maina

Bala o ahlaahle

- Sekaseka seo barutwana ba se tsebago ka madimo. Ba gopotše gore madimo a thoma kae – sedietsane se thoma ka lewatlang la Atlantiki, madimo a thoma lewatlang la India goba la South Pasifiki gomme dithaefune di thoma ka North Pasifiki.
- Bala o ahlaahle tafola ka go PMM letlakala 91.

Dira mošomo ka go PMM letlakala 91

- Feleletša sethalwa.
- Ngwala temana.

LETŠATŠIKGWEDE

LETLE 91
30 mets

Na madimo a molatšatši a hwetša bjang maina a ona?

Madimo a molatšatši ke a magale ake a tšego gore ledimo le lengwe le na le lena.

- Dingo di dumetšwana ka lenwana la maina ngwaga ka ngwaga.
- Maina a ke a boeletšane goba boeletšane.
- Lenwana le le tšego go dithaefune. Ledimo la morimo le thoma ka A, le boeletšane ka B, boeletšane.
- Sekhe se thoma ka June go le Senyagareng ka se Leboa gomme Senyagareng ka se Senyagareng.

Tšaleletša tafola.

Leina la ledimo	Ka mona efo ya sekhe?
Hurricane Katrina	
Agostose 2005	
Cyclone Elaine	
Januare 2002	
Typhoon Raka	
Setemere 2002	
Cyclone Dineo	
Januare 2016	
Typhoon Chanham	
Oketober 2005	
Hurricane Andrew	
Agostose 1992	
Cyclone Batsimal	
Januare 2002	
Cyclone Freddy	
Februare 2023	

Ngokhetha ka go saetlone ya molatšatši gae o bonago e go kgahla gomme o ngwale seo o ithutilego sona.

BEKE 5 • LABOBEDI • 91

BOKGABO BJA GO BONWA

Penta seswantšho sa masetlapelo

Lokiša

- Laetša barutwana diswantšho tša go fapafapana tša masetlapelo a tlhago. Šomiša diswantšho ka go PMM goba o lebelele tše dingwe.

Mošongwana

- Barutwana ba šomiša seo ba se ratago (pente, khokhi goba dikherayone) go hlama seswantšho sa go laetša masetlapelo a tlhago.
- Ba gopotše ka seo ba ithutilego ka sona ka go lokela dibopego seswantšhong, ka diponomagomo, ponego le tšhomišo ya mmala go dira ntla ya tsepelelo.

Laetša o ahlaahle

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ahlaahla ka go kgopela thušo

- Ka nako ye nngwe o hloka thušo ya motho yo mogolo. Na o ka kgopela thušo neng? (*ge o swerwe ke tlala, ge o gobetše, ge o tlaišwa, ge o tonywa ke phefo, bj.bj.*)
- Na o ka kgopela mang? (*batswadi, moloko, mogwera, moagišani, morutiši, moruti, bj.bj.*)

Tiragatšo: Go kgopela thušo

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- Nagana:** Dira o ka re o hloka thušo.
- Ka bobedi:** Diragatša go kgopela thušo: mogwera o tee ke motho yo mogolo gomme yo mongwe ke ngwana. Le tlo fetolana maeomo bosasa.
- Abelana:** E re bobedi bja barutwana bo diragatše ka phapošing.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka morumokwano wa go swana

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 92

10 mets

LETŠATŠIKGWEDI

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana. Kgetha mantšu ka lepokisaneng.

litimela	kodumela	naka	phaka
latlwe	utlwe	patlwe	nakang
1. Meetsa o naka o etela ka lebelo le legolo. Go be go na le _____ mesong ge re tsoaga.	2. Patlwe ya tate re phela ka go tjola mero go le go gama diagamo. O hlokomela gore o se ke wa wela ka _____.	3. Kodumela moepathutse go go lehu mo le le tšwaga kgauwe. O se ke wa _____ go araba dipotšišo o so di kwešiše.	4. Bolewa bja goba rena bo latlwe ke bokoko le borakgole. Makotla wa ka wa dipuku o _____ ke mang?

92 - BEKE 5 - LABORARO

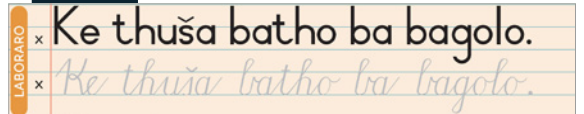

MONGWALO Mafoko a mothikitho

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

LETL 84

10 mets

GO BALA MMOGO

Kwešišo: Ka tsela yeo bolekeno e hlolegago ka gona

Bala

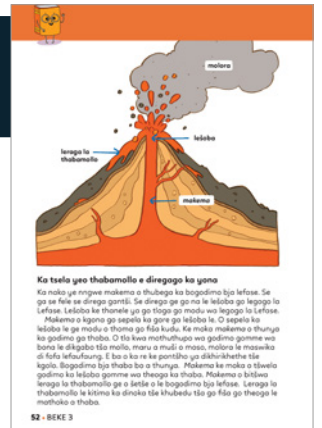
- Ithute mantšu a tlotlontšu a beke ye ka go emiša dikaratamantšu.
- Balela barutwana letlakala 52 (letlakala 5 la kanegelo) gape le barutwana.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo go letlakala 53.
- Bala le go hlaloša dipotšišo dife tšeo o naganago gore barutwana ba ka se di kwešiše.

LETL 52 & 53

15 mets

GO NGWALA

Kwešišo: Ka tsela yeo bolekeno e hlolegago ka gona

Ngwala

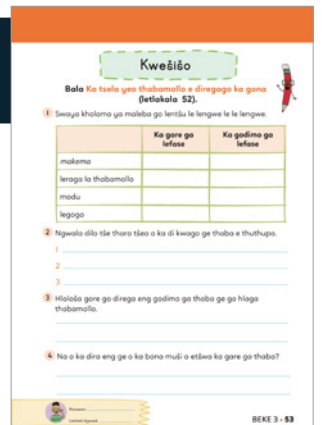
- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM.

Lekola o swaye

- Lebelela dikarabo tša barutwana.
- Barutwana ba itshwaela goba ba fetolana dipuku tša bona.

LETL 53

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Sereto

LETL 93
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Go bolokega!

Bala o ahlaahle

- Bala sengwalwa le lebelele diswantšho ka go PMM letlakala 94.
- Ahlaahla gore ke mehuta efe yeo e ka thušago ka nako ya tšhoganetšo.

Ngwala

- Morurwata o šoma le mogwera go ngwala dilo tšeo di ka dirago gore ba bolekege nakong ya ledimo.
- Ba abelana tšeo ba di ngwadilego le bobedi bjo bongwe.

LETL 94
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go dira medumo ka mmele

Lokiša

- Hlaloša gore re ka šomiša mebele ya rena go dira medumo – go thwantšha menwana, go phaphatha diatla, go tiba fase, go phaphatha, bj.bj.

Dira

- Laetša tatelano ye bonolo ya medumo ya mmele yeo barutwana ba ka e ekišago- go phaphatha diatla, go thumanya

matolo, go thwantšha menwana, go tsatsailela ka menwana ya maoto fase.

- Laetša mekgwa ye mengwe ya go se be bonolo gore barutwana ba e ekiše – go bethiša dintlhana tša menwana tsekeeng, go betha ka masobelong a seatla ka monwana o tee, go betha letolo le tee ka seatla se tee.
- Dira medumo ye mengwe le phaphoši.

Dihlopha

- Barutwana ba šoma ka dihlopha go dira medumo ka mmele ba ekiša boemo bja boso- mohlala, phefo, magadima, pula, bj.bj.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Diragatša: Go diragatša ka go kgopela thušo (e tšwela pele)

- Tšwela pele ka mošongwana wa go diragatša wa Laboraro (lebelela letlakala 80).

15 mets

DITLHAKA

Ngwala mafoko

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 95

10 mets

LETŠATSIKGWEDI

Ngwala mafoko

ntswalafalo

dibenyobenyane

ntshega

ntshimisa

BEKE 5 - LABONE - 95

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go matlakala 8 le 9.

LETL 84

10 mets

LABONE

Ke thuša mma.

Ke thuša mma.

GO BALA

Kwešišo: Dithabamollo tša go tšutla, tša go se tšutle le tša go hwelela

Tshelela go Seisemane

- Šomiša dikaratamantšu go boeletša tlotlontšu ya beke ye.
- Phethola dikaratamantšu gomme o bale mantšu a Seisemane.

Bala

- Bala letlakala 54 (letlakala 6 la sengwalwa) gape le barutwana.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelana le yona go letlakala 55.
- Bala le go hlaloša dipotšišo dife goba dife tšeo o naganago gore barutwana ba ka se di kwešiše.

LETL

54 & 55

15 mets

Dithabamollo tša go tšutla, tša go se tšutle le tša go hwelela

Dithabamollo tša go tšutla, tša go se tšutle le tša go hwelela. Dithabamollo ba kgona go bona ge eka thaba e ile ya thuthupa kgole. O kgona go bona mpa kgadima tša thaba ba thuthupa kgole. E tlogela makoti wa o bithagwa molete wa thabamollo. Ka nako ye mpa molete wa thabamollo o tloka ka mathelele dila letšho. Ge e ile gore thaba e sa fika, mathelele a ka letsheng le o a fika.

Thuthupa goba ya tšutla dila tša gore e tšuthu e sa kgole. Dithabamollo ba lebelela dila tša go swana le molete le multi tšeo di tšwaga go tšutha goba ge thaba e thoma go fika. Ka mohlase, Afrika Borwa go e na le dithabamollo tša go tšutla goba tšeo di hwelela. Dithabamollo tša reno ka moka di hwelela.

Ge go se na le thabamollo yeo e thuthupaga mpa kgole ya mkgole ya go feta gomme go se na le molete ka gore ge thaba, dithabamollo ba e a hwelela. Ge thabamollo e se ya ka ya thuthupa tabaka le letšele eka go se na le molete wa go fika ka gore, dithabamollo ba re ge e tšutle. E ka tša ya tšutla goba tšeo di tšwaga. Ge thabamollo e tšutle, e a tšutle.

54 - BEKE 3

GO NGWALA

Kwešišo: dithabamollo tša go tšutla, tša go se tšutle le tša go hwelela

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM.

Lekola o swaye

- Lebelela dikarabo tša barutwana.
- Barutwana ba itshwaela goba ba fetolana dipuku.

LETL 55

15 mets

Kwešišo

Bala Dithabamollo tša go tšutla, tša go se tšutle le tša go hwelela (letlakala 54).

1 Eka gona magareng ge dithabamollo tša go tšutle le tša go hwelela, o kgona kgole?

Dithabamollo tša go tšutla Dithabamollo tša go hwelela

2 Na go na le kgonagole ye kae ya gore Afrika Borwa go ka ba le thabamollo?

3 Thaba sedika go tšutla ya molete ya molete wa thabamollo. molete wa sebopego sa sebjana molete o mkgole seka ka gona go tšutha molete wa o sa tšaga fase

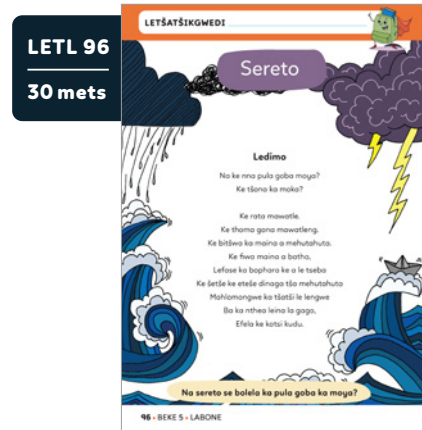
4 Bala letšho: Ka nako ye mpa molete wa go tšutha go thabamollo o tloka ka mathelele wa dila letšho. Thabamollo mpa go letšho.

BEKE 3 - 55

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Sereto

TSEBO YA GO THOMA

Tshekaseko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 59)

- Thuša barutwana go feleletša mothladi wa mafelelo.

Monwana wa mogorupa godimo/monwana wa mogorupa fase

- Emišetša karatamantšu tša maleme a mabedi godimo go lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

Masetlapelo

1. Selo seo batho ba se letelago ka lethabo.
2. Tiragalo ya ka pela ya go nyamiša.
3. Selo se sebotse.

Masetlapelo a tlhago

1. A hlolwa ke dilo tša tlhago bjalo ka phefo, goba mollo.
2. A hlolwa ke batho.
3. A hlolwa ke metšhene.

Masetlapelo a go hlolwa ke batho

1. A hlolwa ke dilo tša tlhago.
2. A hlolwa ke metšhene.
3. A hlolwa ke batho.

Tshelela go Seisemane: masetlapelo (*disaster*), masetlapelo a tlhago (*natural disaster*), masetlapelo a go hlolwa ke batho (*human disaster*)

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

tokiše

- Šikinya diatla le maoto, menwana le menwana ya maoto.
- Otlolla mešifa ya sefahlego – bolela modumo wa 'O' gomme o myemyele o bolele modumo wa 'E'.

Šomiša modumo go anega kanegelo

- Ka dihlopha, hlamang kanegelo ka pula ya sefako yeo o ka šomišago morethetho wa mmele – lebelela: <https://www.youtube.com/watch?v=BRPIfNz-TiE>
 - Phefo e thoma go tšutla – e tšutla kudu

Morethetho wa mmele (e tšwela pele)

- Marotholodi a pula a thoma go rotha – bethiša menwana ye 2 ya diatla tše pedi mmogo
- Phefo e tšutla kudukudu – dira modumo wa woo o tšwela pele le go phaphatha diatla
- Pula e na kudu-phaphatha diatla ka lebelo ebile godimo
- Magadima a a betha – taboga goba o tibe fase o phaphatha diatla
- Pula e thoma go na ka boleta-thwantšha menwana
- Phefo ga e a rorela- e tšutla gaboleta
- Diragaletša phaphoši kanegelo ya lena.

Khutšang

- Patlamang le dire o ka re le lebeletše maru a bilogana leratadimeng.
- Hema ka go nanya le kudu.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mošongwana wa Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kakaretšo ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka seo o tlo go se dira bekeng yeo e tlogo ge motho a ka go kgopela thušo. Gape gopola ka seo o ka nyakago go kgopela motho yo mogolo thušo ka sona.
- **Ka bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši.

DITLHAKA

Piletšo

10 mets

- Latela tshepetšo ya Piletšo go letlakala 8.
- Barutwana ba feleetša mošongwana ka dipukung tša bonatša go ngwalela.

Mantšu: **tšwelela** le **ntswakela**

Mafoko:

1. Ntwaki ke lekgarebe la go tšwelela sehlopheng sa baopedi.
2. Ke kgopela gore o ntšwele motse ka gore o seba ka batho.
3. Go sepela sethokgweng on nnoši ga se gwa bolokega.

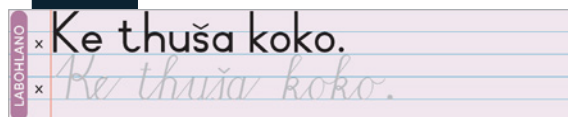
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 84

10 mets

- Ngwala mafoko afe goba afe a mabedi ka pukung ya gago ya go ngwalela.

GO BALA

Tshekaseko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela phaphoši direto tša beke ye tša Go Šoma o Nnoši godimo go letlakala 86, 90, 93, 96 le 98. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ahlaahla dingwalwa.
- Na ke sereto sefe seo se go kgahlilego kudu? Ke ka lebaka la eng?

Go swaya

- Ngwala ditlhaka tša mathomo tša maina a gago feela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala goba go araba dipotšišo.

TEKOLO 1 YA GO NGWALA

15 mets

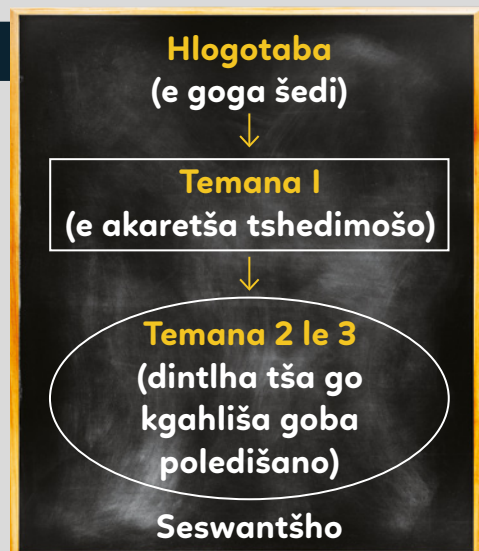
Sengwalwa sa kuranta

Mošomo

- O šomiša foreimi ya go ngwala ya letlapeng go go hlahla, ngwala sengwalwa sa kuranta go ya ka mmepe wa monagano wa gago.
- Ka morago ga moo o thale seswantšho sa go laetša sengwalwa sa gago.

Go swaya:

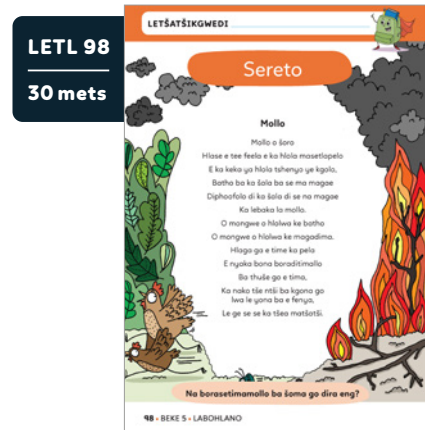
Lebelela letl 144
Meputso: 10

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Sereto*

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya Puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le go fa dipoele

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku 2 ya Mošomo ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala 57 la Tšhikinyego ya lefase, letlakala 50 le 51.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae – letlakala 53.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

TEKOLO YA BEKE YA MORUTIŠI

Beke ye ke:

- **tšere di PMM** le dipuku tša go ngwalela.
- **lekotše le go swaya mošomo** ka ba ka lemoga mafelo ao a nyakago tlhokomelo goba barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo.
- **lebeletše morago go Kakaretšo ya Beke** ka lemoga thuto efe goba efe yeo ke sa kgonago go e fetša.
- **lebeletše puku** ya ka ka ba ka lemogaa barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya nako ya o tee ka o tee goba nako ya go bala le nna nnoši bekeng yeo e tlogo.

Ke beetše dilo tše nako bekeng yeo e tlogo:

- **go bonagore barutwana ba tla kae**, goba go ba fa dipoele tšeo di hlokegago.
- **go ruta morutwana a nnoši**, mohlala, ge phaphoši e dira mešomo ye mengwe goba mesong.

Ke **lebeletše tšeo di latelago bekeng yeo e tlogo** go netefatša gore ke itokišitše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 6

Diphoofolo tša go thuša

Kgwekgwe ye e akaretša **dibeke tše tharo**. E na le sengwala se tee sa go bala mmogo sa dibeke tše tharo. Kgauswi le letlakala le lengwe le le lengwe la sengwalwa sa go bala mmogo go na le mošomo wa kwešišo. Mešomo ye tshela ya ya kwešišo e tla phethwa mo dibekeng tše tharo, e mebedi ka beke ka moo go hlalošitšwego mo pukutlhahlong ye. Go tla ba le diphapano tše nnyane go tšhupadipaka.

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bala le go kwešiša papadi.
- Kwešiša gore diphoofolo di thušana le batho.
- Dira dinyakišišo ka phoofolo ya go thuša.
- Bala ka bonoši ka diphoofolo tša go thuša batho ka mekgwa ya go se tlwaelege.
- Dira papadi ya go bala ka dihlophana tše nnyane.
- Ngwala kakaretšo ya papadi.
- Feleletša diteko tše pedi tša kwešišo, tseo di akaretšago tlotlontšu le ditho tša polelo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (Seisemane ka morago)

Litheresi	tshesane	botho	lebopo	patlama	ngwako wa polaseng
	<i>bony (or thin)</i>	<i>friendly</i>	<i>beach</i>	<i>lying (as in lying down)</i>	<i>farmhouse</i>
Mabokgoni a Bophelo	dijo	diaparo	dinamelwa		
	<i>food</i>	<i>clothing</i>	<i>transport</i>		

DITLABAKELO

- Dipuku tša Polelo tša go ngwala, dikarabo tša go bala ka bonoši le mongwalo.
- Dipene tša mongwalo (go tloga beke ye go ya pele, ka ntle ga ge go na le tekolo).
- Ditlabakelo tša Bokgabo: pente, dikherayone, matlakala.
- Didirišwa tša go nyakega tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo.

TEKOLO

Yeo e sego ya Semmušo: Go ngwala ka bonoši (kakaretšo ya papadi); Kwešišo, Mongwalo; Dikarabo tša GŠN

Tekolo ya Mešongwana ya Semmušo

Mošupologo–Labohlano	Go Bala 1: Go bala o Nnoši (bomolomo)*	BOMOLOMO	PM let 89, 91, 93, 95 & 97
Laboraro	Tsebo ya go Thoma 1: Nyakišiša ka phoofolo ya go thuša	PMM letl 121	PM letl 93
Labone	Go Bala 2: Kwešišo	PMM letl 102 le 103	PM letl 94
Mošupologo–Labone	Bokgabo bja go Bonwa: Thala goba o pente	TIRAGATŠO	PM letl 89 le 91
Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo: Raloka papadi	TIRAGATŠO	PM letl 97

* Sehlopha se tee ka letšatši moo go lekolwago go balela godimo ka molomo.

Sebata sa Lusikisiki

Kgalekgale go be go na le molemi yo a bego a dula le mosadi wa gagwe polaseng ye nnyane kua Kapa Bohlabela. Molemi yo le mosadi wa gagwe, ba be ba se ba loka, eupša go se loke ga mosadi e be e le ga go fetelela. Ke manyami go bolela gore ba be ba se na le taba le diphoofole tša bona polaseng Ba be ba fetša nako ya bona e ntši ba enwa madila.

Ba be ba na le mpša ye botho, kgomo, pudi le dikgogo. Efela molemi le mosadi wa gagwe ba be lapišitšwe ke go hlokomela diphoofole tše. Molemi a re go mosadi wa gagwe, "Re swanetše go sepediša diphoofole tše tša go tšofala ka gore ga di na le mohola. Re ka di ja goba ra di rekiša mmarakeng bosasa gore re hwetša tšelete"

Mpša le Kgomo di be di na le ditsebe tše bogale gomme di be di kwele molemi ge a boledišana le mosadi wa gagwe. Di be di nyamile kudu. Di ile tša bitša diphoofole tše dingwe gomme tša di botša ka seo molemi a se boletšego. Kgomo ya re: "Ke nagana gore ka moka ga rena re swanetše go tšhaba, gomme re thome bophelo bjo boswa lefelong le lengwe mmogo, kgolekgole le polasa". Ka moka diphoofole di ile tša dumelelana.

Diphoofole di ile tša letela ge leswiswi le swara gomme tša tloga polaseng di sa dire lešata. Mpša e be e di etile pele. Diphoofole di be di nyaka go ya lewatleng gore di dule lebopong. Di ile tša sepela bošego ka moka go fihlela di tšea ka tsela ye nngwe ye tshesane ya go di iša lewatleng. Ka nako yeo diphoofole di be di lapile kudu.

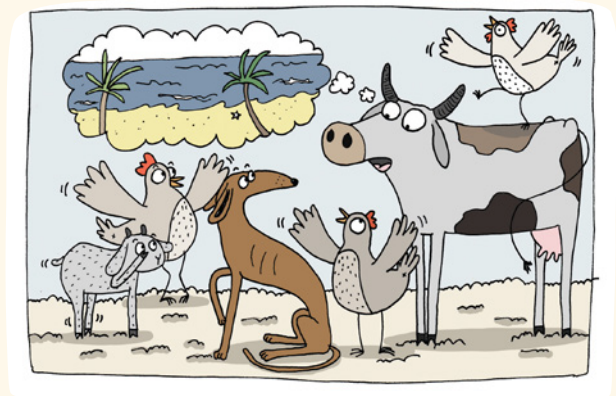
Ka pejane, diphoofole di ile tša kwa lešata gona moo leswiswing. Go be go kwala sello sa mosetsana. Kgogo ya fofela godimo ga dinaka tša Kgomo go bona gore go be go direga eng. Seo Kgogo e se bonego se be se tšhoša. "Kgogo e bone mokgalabje a goga mosetsana tseleng. O be a lla ebile a re, "Ntlogele. Ga ke nyake go ba mosadi wa gago." Efela mokgalabje o be a mmotša gore a homole ebile a tšwela pele go mo goga ka maatla.

Diphoofole di be di be di tšhogile. Re swanetše go mo thuša," gwa realo Mpša. Diphoofole tše dingwe di ile tša dumela. Dikgogo tša re. "Tla re mo tlaletšeng lešata gomme nna ke tla mo thobola hlogong." "Gomme nna ke tla mo hlaba ka dinaka tša ka tše kgolo," gwa realo Kgomo. "Gomme nna ke tla mo kgorometša ka hlogo ya ka", gwa realo Pudi. Nna ke tla mo loma ka meno a ka a bogale" gwa realo Mpša.

Monna o be a sa hlwe a bona selo ka gore e be e le leswiswi. Efela ka bonako o ile a kwa dikgato tša dinao le mašata a go se tlwaele. O ile a kwa dinaka tše bogale di mo hlaba ka lehlakoreng, selo se sengwe se be se mo loma leoto, se sengwe se mo hlaba hlogo, gomme se sengwe se mo kgorometša. O be a tšhogile. A tlogela mosetsana gomme a thoma go goeletša a nyaka thušo. "Jo! Jo! Go direga eng!? Sebata sa naga se a ntlhasela!"

O ile a tšhaba ka lebelo le legolo.

*Na o nagana gore go diragetše eng ka morago ga moo?
O tla bala kanegelo ka moka bosasa ka go PMM ya gago.*

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka ditaba dife goba dife tše o di kwelego goba lenaneo la Thelebišene leo o le bonego ka ga diphoofole.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana:** Barutwana ba se bakae ba abelana ditaba le phaphoši.

- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, ditiragalo tše bohlokwa bj.bj.)

- Hlaloša gore beke ye, tekolo ya Kotara 4 e tlo thoma gomme ya tšwela pele dibeke tše tharo.

DITLHAKA

Nyaka mantšu

LETL 113

10 mets

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

BEKE 6 • MOŠUPOLOGO • 113

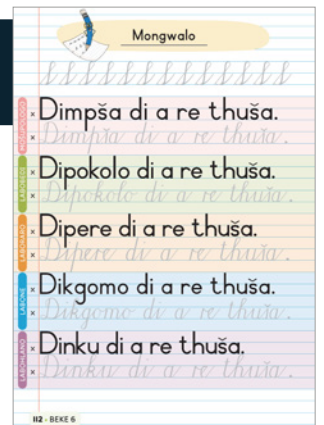
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 112

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.
- Go tloga beke ye, barutwana ba ka dira teko ka go šomiša dipene e sego diphentshele.

112 • BEKE 6

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM
LETL 87
15 mets

Pele ga go Bala

- Tsebagatša kanegelo: Re tlo kwa ka kanegelo ya diphoofole tša go ba le botho.
- Efa mohola wa go theeletša: Theeletša go kwa gore diphoofole di thušitše mosetsana bjang.

Balela barutwana sengwalwa

Ka morago ga go bala

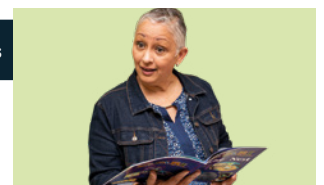
- Na o hlananetše go kwa gore go diregile eng ka morago?
- Na o nagana gore kanegelo e fedile bjang? (dumelela barutwana ba 2–3 feela go araba)

EFAL

15 mets

- Ruta thutwana go ya ka babadi ba ditlhaka.

TEKOLO 1 YA GO BALA LE GO ŠOMA O NNOŠI

Go bala o Nnoši (Sehlopha 1)

Go swaya:
Lebelela letl 142
Meputso: 10

- Beke ye ka nako ya GBHS o tlo lekola barutwana ba bala ba nnoši ka bomolomo.
- Biletša barutwana tafoleng ya gago ka o tee ka o tee gore ba go balele.
- Šomiša sengwalwa sa go balwa mmogo goba sengwalwa se sengwe le se sengwe sa go tlwaelega.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela sengwalwa godimo motsotso o tee.

Ela hloko: O se ke wa goboša morutwana ge a sa kgone go bala go ya ka legato la mphato. Ba emiše gomme o ba fe sengwalwa se bonolo (mafoko a GŠN). Ba thuše ka mantšu a mathata ge go hlokega. Se se ka se ame meputso yeo e beilwego.

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 114
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tsebagatša kgopolo

- Na go na le diphoofolo mo o dulago – ka gae goba kgauswi le ka gae?
- Na ke diphoofolo tša mohuta mang?

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka diphoofolo tša go thuša?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši.

Diphoofolo tša go thuša

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 115)

- Ngwala dikakanyo tšeo barutwana ba di filego mothaling wa 1 wa tšhate ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng mo bekeng ye? Ngwala se go mothalagi 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa mothaling o mongwe le o mongwe gomme ba se ngwalollela go ditšhate tša bona tša TNI.

LETL 115
30 mets

TEKOLO YA BOKGABO BJA GO BONWA

Swantšha kanegelo

30 mets

Kahlaahlo ka phaphoši

- Hlaloša gore ponagatšo ke seswantšho sa go laetša karolo ya kanegelo.
- Botšiša: Na o ka kgona go hwetša diswantšho dife goba dife ka go PMM? Na diswantšho di go thuša gore o kgone go kwešiša kanegelo bokaone?
- Sekaseka kanegelo yeo e badilwego ya Sebata sa Lusikisike. Ahlaahla gore e direga kae, baanegwa ke bomang, le gore go direga eng.

Peakanyo

- Botša barutwana gore ba tlo laetša temana go tšwa go kanegelo.
- Seswantšho sa bona se swanetše go ba le batho goba diphoofolo tše pedi.
- Ba swanetše go beakanya diswantšho gore dilo tša bokapele di be tše kgolo go feta tša bokamorago.
- Ba gopotše ka bogomaponono, ntlha ya go

nyamelela, ponego le tswalano ya dibopego.

Thala

- Barutwana ba thoma go thala goba go penta seswantšho.
- Bea seswantšho gabotse gore o tle o se feleletše bosasa.

Go swaya Lebelela letl 149
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Re badile ka kanegelo Kotara ya go feta. E be e le ka bakgekolo ba babedi. Na papadi e fapana bjang goba e swana bjang le kanegelo ye?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.

Na papadi ke eng?

- **Abelana:** Abelana ka tše dingwe tša go fapana/go swana (mohlala, ka moka ga tšona di na le baanegwa, papadi e na le mantšu a go bolelwa ke baanegwa ebile e kgona go diragatšwa, kanegelo e hlophilwe ka diripa gomme papadi e hlophilwe ka dikgaolo bjalo bjalo).
- Ngwala tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

15 mets

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 116

10 mets

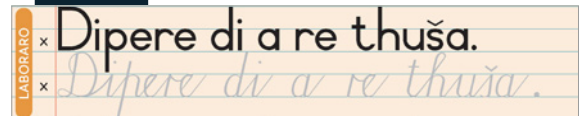
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 112

10 mets

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le kwešišo

Sa pele, o tlo bala tiragatšo ka moka, pele ga ge o ka šoma ka matlakala a bonoši. Ela hloko gore tiragatšo e tšwela pele letlakaleng le lengwe le le lengwe la bobedi.

Pele ga go Bala

- Bala o ahlahle ka bokopana ka hlogotaba le mohuta wa sengwalwa (papadi). Se tswalanye le kanegelo ya go balelwa godimo.

Go Bala Mmogo

- Balela barutwana sengwalwa ka moka.
- Bala diripa ka moka ka bowena mathomong.
- Ema o hlaloše mantšu a maswa goba dikgopolo.

Ka Morago ga go Bala

- Na se e be e le mafetšo a lethabo? Efa lebaka.
- Na e be e le seo o bego o se nagana mathomong?

LETL 100-110

15 mets

GO NGWALA

Tlotlontšu

Tsebagatša mantšu a tlotlontšu

- Bala dikaratamantšu. Mantšu ka moka a go letlakala 1 le 2 (Temana ya 1) ya papadi. (letlakala 100 le 102).

Go nyaka mantšu

- Bala gape matlakala a mathomo a mabedi a papadi. Bala dikarolo ka moka.
- Ge o bala, barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu

go sengwalwa ka go PMM. Ba a thalelela goba ba dira sediko go lentšu le lengwe le le lengwe le leswa. Mantšu a mangwe a tla tšwelela go feta gatee.

Ngwala

- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka go Dipukuntšu tša bona.

Bontšha dikaratamantšu tša tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

15 mets

**tshesane
botho lewatle
patlama ngwako
wa polaseng
Tsebagatša
mantšu a
tlotlontšu**

TEKOLO 1 YA GO BALA LE GO ŠOMA O NNOŠI

Go bala ka bonoši (Sehlopha 2)

- Tšwela pele go lekola barutwana ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 142
Meputso: 10

- Go Šoma o Nnoši:** *Rakgolo Jape o rata dinonyana*

LETL 117

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Mokgwa wo diphoofole di thušago ka gona

Ahlaahla

- Nagana ka maina a diphoofole tšeo di ka re thušago. Ngwala maina a tšona letlapeng.
- Hlopha magoro a mehuta ya go fapana yeo diphoofole di thušago ka gona, mohlala di re fa dijo, di re fa diaparo, di re fa ditirelo.

Bala o dire

- Bala PMM letlakala 118 le barutwana.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ba nnoši ka go dira mananeo a bona.

LETL 118

30 mets

TEKOLO YA BOKGABO BJA GO BONWA

Swantšha kanegelo (e tšwela pele)

Mošongwana

- Barutwana ba feleletša diswantšho tša bona ka go šomiša pente goba tše dingwe tša bokgabo.

Laetša

- Laetša mošongwana wa bokgabo.

30 mets

Go swaya:
Lebelela letl 149
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Lokiša

- Dirang papadi le bala ka dihlopha.
- Hlamang dihlopha tša barutwana ba 10–11 goba o be le dihlopha tše nnyane moo barutwana ba balago seripa sa go feta se tee.
- Moetapele wa sehlopha o bolela gore ke barutwana ba fe ba tlo balang seripa sefe.

Raloka Kgaolo 1 ya go Bala

Bala

- Bala Temana 1 ka go PMM letlakala 100 ka diripa. Barutwana ba bangwe ba bala Temana 2 le 3 feela.
- Šomiša puku ya gago go ngwala tšeo o di lemogilego.

LETL 100

15 mets

BAANEGWA

**molemi, mosadi
wa molemi, mpša,
kgomo, pudi, kgogo
(1–3), mosetsana,
monna, bana (2)**

DITLHAKA

Ngwala mafoko

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 119

10 mets

AC LETSATS'INGWEDE

Ngwalo mafoko

Ngwalo mafoko a mahlane a famila mantu a ka mapokisaneng. O ka somisa lentu le tee gaba go feta go lefoko. Ngwalo mafoko a o a somitšhego ka phentshele go mma.

rikgwete ntšhola ntšhola
tšhemo khabetše

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

BEKE 6 - LABORARO - 199

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 112

10 mets

LABORARO

x Dipere di a re thuša.

x *Dipere di a re thuša.*

GO BALA

Kwešišo: Diphoofolo di a kopana (1)

Bala

- Boeletša tlotlontšu ya beke ye ka go emiša dikaramantšu.
- Bala letlakala 100 gape (letlakala 1 la papadi) le barutwana.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go bewa gabotse go letlakala 102.
- Bala o be o hlaloše dipotšišo dife goba dife tšeo barutwana ba ka bago le bothata bja go di kwešiša.

LETL 100

15 mets

[illegible]

GO NGWALA

Kwešišo: Diphoofolo di a kopana (1)

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala wa ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Lebelela dikarabo gomme o di lekole le barutwana.
- Barutwana ba itshwaela goba ba fana dipuku gore ba swayelane.

LETL 101

15 mets

[illegible]

TEKOLO 1 YA GO BALA LE GO ŠOMA O NNOŠI

Go bala ka bonoši (Sehlopha 3)

- Tšwela pele go lekola barutwana ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 142
Meputso: 10

- Go Šoma o Nnoši:** *Magotlo!*

LETL 120
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Magotlo!

Nagana ka magotlo: Ngwala morutu a mabedi oo a tloga ka kgapeteng ya gogo mo.

Na o ngwadile 'batho'? Ge e le gare o ngwadile, o neile. Magotlo a kgama go nkelela gabotsabotsa. A kgama go hwetša dilo ka morago. Magotlo a kgama go tswa go dira dilo tsa go thuša batho.

A ka ikuha go hwetša ditshuphi. Seo se phatša maphelo a batho.

A ka ikuha go nkelela mawetši a mongwe mebeleng ya batho. Se se thusa dingaka go fa batho dikhale tsa mawetši.

A ka ikuha go hwetša dikabonisi tsa batho le di thlogo ka dipeteng tsa bona ka difofong. Magotlo a kgama go mekoti gomme a hwetša dilo ka go di nkelela.

Ngwala temana o hlalose ka mao magotlo a thulaga batho ka gona.

120 - BEKE 6 - LABORARO

TEKOLO 1 YA TSEBO YA GO THOMA

Nyakišiša ka phoofolo ya go thuša

Efa taelo

- Gopotša barutwana ka seo ba šetšego ba se tseba ka diphoofolo tša go thuša.
- Hlaloša gore ba tlo dira dinyakišišo tše kopana. Ba gopotše gore ba ka hwetša tshedimošo kae (*ka go diPMM, ka dipukung tša bokgobapuku, go botšiša batho ba bangwe goba*

inthanete, selefouno goba khomphuta).

- Bala dihlogo ka go dipoloko go PMM letlakala 121 le barutwana.

Ngwala

- Barutwana ba dira dinyakišišo gomme ba ngwala tseo ba di hweditšego ka go dipoloko.

Go Swaya:
Lebelela letl 148
Meputso: 15

LETL 121
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Nyakišiša ka phoofolo ya go thuša

Kgetha phoofolo yea o tla go nyakišiša ka gona. Tlaleletsa dipoloko.

Phoofolo ya go thuša

Leina la phoofolo:

Ma e hwetšagalago gona:

Ma e hwetšagalago gona (a):

☐ Dije

☐ Diapara

☐ Molomo

Seo e se dirago:

Dintlo tše dingwe tša go kgahliša:

Botšiša phaphoši ka phoofolo ya go thuša.

BEKE 6 - LABORARO - 121

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Itokiše

- Barutwana ba itšhikinyetša ka phapošing go ya ka mošito.
- Ba sepela ka mekgwa ya go fapana, mohlala ba gwanta bjalo ka mašole, ba sepela ba tiišitše matsogo le maoto, ba sepela ka mahlakore bjalo ka letlapakgerere.
- Ba ema ge mošito o ema.

Raloka papadi

- Botša barutwana go nagana ka kgwele ya boithamelolo- gore ke sebopego sa mohuta mang, ke ye boima bjang, bjalobjalo.
- Botšiša: Na o ka laetša kgwele bjang ka matsogo?

Dipapadi tša tiragatšo ya boithamelolo

30 mets

- Ka go šielana, barutwana ba dira o ka re ba lahlela kgwele ya boithamelolo go morutwana yo mongwe le yo mongwe yo a dirago o ka re o a e swara.
- Tšwela pele go fihla morutwana yo mongwe le yo mongwe a eba le sebaka.

Khutšang

- Barutwana ba robala ka mekokotlo, ba tiiša mešifa, go tloga go difahlego go ya menwaneng.
- Ke moka ba lokolla mešifa ya bona, ba dira mebele ya bona gore e be boima lebatong, bjalobjalo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Raloka Temana 2 ya go bala

Hlaloša

- Barutwana ba tšwela pele ka go bala papadi ka dihlopha tša go swana le maabane.

Bala

- Dihlopha di bala Temana 2 ya papadi ka go matlakala 104 le 106 ka go PMM gomme barutwana ba tšea diripa tša bona tša maabane.

Šomiša puku ya gago ya go ngwala tšeo o di lemogilego.

LETL
104 & 106
15 mets

DITLHAKA

Šomiša mantšu go feleletša mafoko

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 122
10 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

kolobjana tshela 6 nkgwete

Polokwane ntshana legogwa

1. Koko o loka legogwa.

2. Ke rata go bala kanegelo ya ya kgang.

3. Siya Kallisi ke ya papadi ya nakipi.

4. Ngwana o ngwala ka ya phentshele.

5. Lethabo Tshetla o na le mengwaga ye

6. Toropokgala ya Limpopo ke

122 - BEKE 6 - LABONE

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 112
10 mets

LABONE

x Dikgomo di a re thuša.

x Dikgomo di a re thuša.

TEKOLO 2 YA GO BALA

Kwešišo: Diphoofolo di a kopana (2)

Lokiša

- Hlaloša gore ye ke tekolo ya kwešišo go lekola gore barutwana ba kwešiša se ba se badilego.
- Barutwana ba bala letlakala 102 ka setu.

Ngwala

- Baraba dipotšišo ka go PMM letlakala 103.

LETL
102 & 103
15 mets

Temana 1 (e tšwela pele)
Diphoofolo di a kopana (2)

Kwešišo

Bala Diphoofolo di a kopana (2) (letlakala 102).

1. Ngwala medumo yeo diphoofolo di e diraga.

Mala	
Kigomo	
Dikgomo	
Pudi	

2. Na ke kgogolo ya mag yeo e boshitšwego?

Go swaya:
Lebelela letl 142
Meputso: 10

TEKOLO 1 YA GO BALA LE GO ŠOMA O NNOŠI

Go Bala o Nnoši (Sehlopha 4)

- Tšwela pele go lekola barutwana ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 142
Meputso: 10

- Go Šoma o Nnoši: Dimpša tša go phološa batho

LETL 123
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekaseko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 115)

- Thuša barutwana go feleletša mothlaladi wa mafelelo.

Mošongwana wa sehlopha

- Ka dihlopha tše nnyane barutwana ba fa dipego tša dinyakišišo tšeo ba di dirilego ka phoofolo ya go thuša.
- Sepelasepela magareng ga bona o ba thuše.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Ponagalo

30 mets

Itokiše

- Barutwana ba itšhikinyetša ka phaphošing go ya ka mošito.
- Ba laetša mehuta ya go fapafapana ya go itšhikinya, mohlala go itšhikinya ka boleta, go kgapha matsogo le go tshophaganya mmele.
- Ba ema ge mošito o ema.

Raloka papadi

- Anegela barutwana kanegelo ya *Sebata sa Lusikisiki* gape.
- Ge o bolela ka moanegwa, kgopela barutwaba go tswalela mahlo gomme ba nagane gore moanegwa o be a tla sepela bjang.
- Boeletša ka baanegwa ka moka.

Khutšang

- Barutwana ba robala ka mekokotlo, ba lokolla mešifa, ba hwidinya matsogo a bona le maoto ka boleta, ba šikinya hlogo, ba lokolla mešifa ya dimpa bjalo bjalo.

THUTO YA BOITŠIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša Thuto ya Boitšhidullo goletlakala 24 le 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Raloka Kgaolo 3 ya go bala

LETL 108

10 mets

Hlaloša: Re tlo bala Kgaolo 3 lehono.

Dihlopha: Hloma dihlopha tša go swana.

Bala: Dihlopha di bala Kgaolo 3 ya papadi ka go PMM letlakala 108 gomme barutwana ba tšea dikarolo tša go swana le tša maabane.

Šomiša puku ya gago ya go ngwala tšeo o di lemogilego.

DITLHAKA

Go bala mantšu ga go beelwa nako

LETL 124

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako go letlakala 8.

LETŠATŠIKGWEDE

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala motsato o tee.

akgeta	tshele	ntšaga	tšwana	tšwana
mpšhe	pšhele	tšwaneto	tšwaneto	akgeta
tšwanegile	tšhele	tshele	tšhele	tšwana
ntšhakola	ntšhama	ntšhama	ntšhama	ntšhama
khutšwana	dirigwete	ntšwana	kgomarela	sekhutšwana
lefose	khutšhe	menato	sefufane	ditšhele
tšhele	tšhele	dipšhara	khutšhele	khutšhama
sekhutšwana	tšhele	tšhele	sekhutšwana	tšhele
tšhele	manat	masa	sefufane	barutwana
tšhele	tšhele	tšhele	tšhele	tšhele

Maputso wa godimo, mantšu a:

124 - BEKE 6 - LABOHLANO

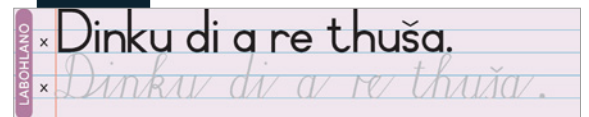
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 112

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA

Tshekaseko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša Go Šoma o Nnoši tša beke godimo. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- O lemogile eng ka dingwalwa ka moka? (*dilo ka moka ka diphoofolo tša go thuša*).
- Na o bile le tšeo di go makatšago? (*magotlo a go thuša? maeba a go romela mangwalo?*)

Go swaya

- Tšea o ngwale ditlhaka tša mathomo tša leina la gago goba o ngwale ditshwayotshwayo ka dikarabo tša barutwana.

GO NGWALWA O NNOŠI

Go akaretša papadi

15 mets

Hlaloša

- Ge o ngwala kakaretšo, ga go hlokege gore o gopole ditiragalo ka moka. Kakaretšo ke ye kopana ebile e na le dintlha tše bohlokwa fela. Ke mohlodi wa kanegelo ka bokopana. Ka bokopana lebelela foreimi ya go ngwala letlapeng, o ntšha mafoko a bolomo go barutwana.

Mošongwana

- Šomiša foreimi ya go ngwala letlapeng o bolela magato a bohlokwa a kanegelo.
- Lebelela:** Kwešišo ya kanegelo ka go papadi, kwešišo ya gore kakaretšo ke eng, mafoko a thutapolelo ya maleba ka tatelano ya maleba.

**Mathomo
Gare
Mafelelong**

TEKOLO 1 YA GO BALA LE GO ŠOMA O NNOŠI

Barutwana ba Bala ka Bonoši (Sehlopha 5)

- Tšwela pele o lekola barutwana ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 142
Meputso: 10

- Go Šoma o Nnoši: Go romela melaetša ka maebana

LETL 125
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya mošongwana wa DBE

Go lekola le dipelo

- Lebelelang mešongwana ya beke ya go feta ya Puku ya mošomo ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku 2 ya Mošongwana ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala 58: Diphoofolo tša go re thuša go letlakala 52 le 53.
- Puku ya mošongwana ya Leleme la Gae – letlakala 75.

30 mets

TEKOLO 1 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Papadi

25 mets

- Beakanya papadi ya sehlopha le melao ya go kgwagala, mohlala khirikhethe ye nnyane, kgwele ya maoto ye nnyane – go ya ka didirišwa tšeo di lego gona.
- Hlaloša melao ya papadi.
- Arola barutwana ka dihlopha tše pedi.
- Ralokang papadi. Lebelela o ngwale tšeo o di lemogago.

Go swaya:
Lebelela letl 151
Meputso: 5

TSHEKASEKO YA MORUTIŠI YA BEKE

Bekeng ye ke:

- tšere di PMM le dipuku tša go ngwalela.
- lekotše le go swaya mošomo ka ba ka lemoga mafelo ao a nyakago tlhokomelo goba barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo.
- lebeletše morago go Kakaretšo ya Beke ka lemoga thuto efe goba efe yeo ke sa kgonago go e fetša.
- lebeletše puku ya ka ka ba ka lemoga barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya nako ya o tee ka o tee goba ya go bala le nna bekeng yeo e tlogo.

Ke beetše dilo nako bekeng yeo e tlogo:

- go bona gore barutwana bat la kae, goba go ba fa dipelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a nnoši, mohlala, ge phaphoši e dira mešomo ye mengwe goba mesong.

Ke lebeletše tšeo di latelago bekeng yeo e tlogo go netefatša gore ke itokišitše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 7

Diphoofolo tša go thuša

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka mekgatlo ya go thuša bana le dimpša.
- Bapetša mešomo ya mekgatlo ye mebedi.
- Kwešiša kgopolo ya bokgabo bja sekgoba.
- Bala direto ka mehuta ya go fapafapana ya diphoofolo.
- Ngwala kakaretšo ka kanegelo ya phoofolo.
- Feleletša diteka-kwešišo tše pedi, tša go ba le polelo le tlotlontšu.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (Seisemane ka morago)

Litheresi	goga	kweša bohloko	kgotla	go šušumetša	hlaba
	<i>pulling</i>	<i>hurting</i>	<i>poking</i>	<i>pushing</i>	<i>stabbing</i>
Mabokgoni a Bophelo	dijo	diaparo	dinamelwa		
	<i>food</i>	<i>clothing</i>	<i>transport</i>		

DITLABAKELO

- Dipuku tša go ngwalela tša barutwana
- Dipene tša mongwalo
- Didirišwa tša bokgabo: matlakala dikhokhi/dikherayone
- Didirišwa tša go nyakega tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Mongwalo

Yeo e sego ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, Mešongwana ya Tsebo ya go Thoma

Mešongwana ya Semmušo

Mošupologo	Go Theeletša le go Bolela 1: Kwešišo ya go Theeletša	PMM letl 128	PM letl 100
Labobedi– Labohlano	TB: Mešongwana ya dihlopha: go šomiša mmele, tekanyetšo, mosepelo go ya ka dikwi	TIRAGATŠO	PM letl 03, 105, 107 le 109
Laboraro	Tsebo ya go Thoma 2: Bapetša mekgatlo	PMM letl 137	PM letl 105
Labone– Labohlano	Bokgabo bja go Diragatša: Theatere ya babadi	TIRAGATŠO	PM letl 105 le 107
Labobedi	Ditlhaka 1: Medumo		PM letl 102

Thutlwa le megole

Hlokomela: Kanegelo ye ya bo balelwa godimo e tla šomišwa bjalo ka tekolo ya go theeletša le go bolela.

Re be re ithuta ka moo diphoofolo di thušago batho ka gona. Efela go bohlokwa go tseba gore diphoofolo le tšona di a thušana. Ye ke kanegelo ya ka moo diphoofolo tše pedi di thušanego ka gona.

Kgalekgale mono Afrika, go ile gwa tsoga mollo o mogolo kudu. Mollo o ile wa keka ka lebelo ya ba hlaga ya go fiša kudu. Se se ile sa dira gore diphoofolo ka moka di tšhabe ka lebelo. Diphoofolo ka moka di ile tša tšhaba, ka ntle ga dinonyana tše pedi tša go bitšwa megole.

Megole e be e sa kgone go tlogela sehlagu sa yona ka gore e be e tletše ka mafotwana a go se kgone go fofa.

Batswadi ba mafotwana ba ile ba bona kgabo e batamela sehlagu gannyanegannyane gomme ba bona le diphoofolo tše dingwe ka moka di tšhaba. Megole e ile ya goeletša diphoofolo tše dingwe ya re: “Thušang! Thušang go phološa mafotwana a rena”. Efela diphoofolo di be di kitima ka lebelo kudu tša se fetole. Di be di tšhogile kudu gomme tša tšwela pele ka go kitima. Di be di tšhaba go fišwa ke mollo.

“Na re tlo dira eng?” gwa realo megole, “Mollo o a batamela” Ka pejane, Thutlwa e ile ya tšwelela e kitima e feta. E ile ya kwa sello ya ema go se swane le diphoofolo tše dingwe. “Ke ka lebaka la eng le sa fofe la tšhabela mollo?” gwa goeletša Thutlwa. “Re ka se tlogele mantswiana a rena,” gwa realo megole. Bjale Thutlwa ye botho ya tamolela molala wa yona o motelele ka gare ga mohlare gomme ya kuka mafotwana a megole ka le tee ka le tee ka molomo wa yona. E ile ya bepula mafotwana ka magetla a yona ka tlhokomelo.

“Itshwareletšeng le tiiše” Thutlwa e ile ya bolela bjalo e kitima ka lebelo e lebile ka nokeng. Megole e ile ya fofela gkauswi le Thutlwa go netefatša gore mafotwana a yona ga a wele fase.

“Re leboga ge o phološitše mafotwana a rena, Thutlwa,” gwa realo megole ge e tsena ka meetseng. “Na re ka go leboga bjang? Re ka go direla eng?”

“Go na le selo se tee seo le ka ntirelago sona. Ke na le dikgofa ka mokokotlong wa ka. Di a ntoma ebile di nkweša bohloko. Na le ka kgona go di tloša ka melomo ya lena?”

“Ee, re ka kgona,” gwa realo dinonyana. “Ebile re tshephiša go dira seo go ya go ile.” Gomme go tloga letšatši leo, megole ee ile ya tloša dikgofa go dithutlwa. Le lehono o ka kgona go di bona ge o ka ya lešokeng la diphoofolo.

MOŠUPOLOGO

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

ELA HLOKO: Tekolo ye e tlo nyaka **metsofso ye 30** ke ka moo Go Theeletša le go Bolela le Go Balela kanegelo godimo go hlakantšwego. Dithutwana tše dingwe tša litheresi di tlo ba le metsofso ye 5 ka morago ga nako ya mehleng.

Pele ga go Bala

- Botša barutwana gore ye ke tekolo ya mošongwana wa Kwešišo ya go Theeletša.

Balela barutwana sengwalwa**Ka morago ga go Bala**

- Laela barutwana gore ba bule letlakala 128 ka go PMM.
- Hlaloša tsela ya go araba dipotšišo tša nnete/maaka. Ge e le gore lefoko le nepagetše go ra gore ke nnete. Ge e le gore lefoko le fošagetše, go ra gore ke maaka.

- Go ya ka bokgoni bja barutwana o ka:
 - bala dipotšišo ka moka pele ga ge ba ka thoma go dikološetša mantšu a maleba.
 - bala dipotšišo ka e tee ka e tee gomme barutwana ba di arabe ka dipukung tša bona ge o bala.

LETL 128

30 mets

LETŠATŠIKWEDI

Kwešišo ya go theeletša

Thutlwa le megole

Dire sedika go Nnete goba Maaka.

- 1 Diphoofole di be di tšhaba mola.
Nnete Maaka
- 2 Diphoofole di be di tšimela go tšhidula mmela.
Nnete Maaka
- 3 Megole e be e dutle ka gore e be e na le mantšwana.
Nnete Maaka
- 4 Thutlwa e baloge letswana la megole ka mokotlo wa gona.
Nnete Maaka
- 5 Thutlwa e tšhabetše lewotleng.
Nnete Maaka
- 6 Megole e ile e tšhabe ka go swaya mola wa thutlwa.
Nnete Maaka
- 7 Dikagalo ga di lome diphoofole.
Nnete Maaka
- 8 Kanegelo ye e tšela ka moo diphoofole di thutlwa lefoko ka gona.
Nnete Maaka
- 9 Kanegelo ye e tšela ka moo diphoofole di thutlwa diphoofole tše dingwe ka gona.
Nnete Maaka

128 - BEKE 7 - MOŠUPOLOGO

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 5

DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 127

10 mets

LETŠATŠIKWEDI

Feleletša phasele ya mantšu.

PUTLA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

FASE

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

127 - BEKE 7 - MOŠUPOLOGO

MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 126

10 mets

Mongwalo

pppppppppppppp

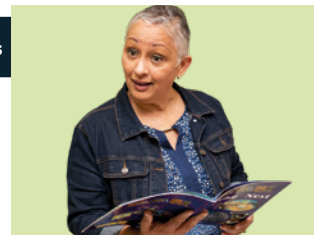
- Efa diphoofole meetse.
Efa diphoofole meetse.
- Efa diphoofole dijo.
Efa diphoofole dijo.
- Efa diphoofole lpolokego.
Efa diphoofole lpolokego.
- Eba le botho go diphoofole.
Eba le botho go diphoofole.
- Ke rata diphoofole.
Ke rata diphoofole.

126 - BEKE 7

EFAL

- Ruta thuto ya lenaneo la gago la EFAL.

15 mets

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

- Botšiša: Na Funda Nenja e ruta dimpša eng?

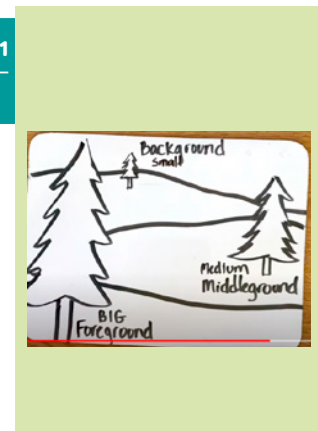
- Botšiša: Na o nagana gore seswantšho se lebelelega se le sa nnete qoba aowa?

- **Mošongwana: Go lekanyetša**
 - Ema ka leoto le tee gomme o bale go fihla ka 20. Boeletša ka leoto le lengwe.
 - Bea mokotlana godimo ga hlogo gomme o taboge lefelong le tee.
 - Ditiragatšo tša tšiminasitiki: ema ka letsogo, ka hlogo goba o dire moemo wa letlapakgerere ka go thušwa ke mogwera.
- **Khutšang: Go šomiša mosepelo go ya ka dikwi**
 - Barutwana ba bebelelana ka bobedi gomme ba dira ditiragatšo tša morithi.

Go swaya:
Lebelela letl 151

Meputso: 5

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Beke yeo e tlogo re tlo dira **tekolo ya go bolela**. Morutwana yo mongwe le yo mongwe o tla kgetha sereto se a tla go se reta ka phaphošing.

Laetša

- Laetša barutwana mokgwa wa go reta sereto.
 - Hlogo ya sereto sa ka Phefo.
 - Ke se kgethile ka gore ke rata matšatši a go ba le phefo.

Mokgwa wa go reta sereto

- Ke tlo le balela sona gonabjale.

- Bala sereto ka tlhagišo.

Bala mehlala ya direkto

- Copotša barutwana ka direkto tšeo ba di kwelego ngwaga wo.
- Bala direkto tše dingwe tša Beke 5 le 7 le barutwana.

Mošomo wa Gae

- Kgetha sereto seo o tlo go se reta.
- Nagana gore o rata eng ka sona.

15 mets

TEKOLO 1 YA DITLHAKA

- Latela tshepetšo ya Piletšo go letlakala 8.

Ngwala ditlhaka

- Bitša medumo e mehlano:
 - tšhw
 - tsh
 - mpšh
 - tš
 - tl
- Barutwana ba ngwala ditlhaka dikgobeng tša maleba ka go PMM.

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

Tlatša ka tlhaka ye e tlogetšwego

- Bitša matšu a:
 - tšhwene
 - tshela
 - mpšhe
 - seruthetši
 - ditlou
- Barutwana ba ngwala mantšu ka dipukung tša bona.

LETL 132

10 mets

Go swaya:
Lebelela letl 141
Meputso: 10

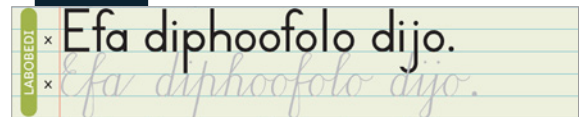
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 126

10 mets

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le go bala ka go thelela

Tlotlontšu

- Ka bokopana boeletša tlotlontšu ya beke ya go feta.
- Šomiša dikaratamantšu go tsebagatša mantšu a maswa a tlotlontšu.
- Mantšu a tšwa go matlakala 104 le 106 (Kgaolo 2) ya papadi.
- Na ke mohuta ofe wa polelo? (mantšu a go diragatša)
- Diragatša lentšu le tee gomme o nagane gore ke lefe.

Thelelo

- Barutwana ba bala letlakala 100, 102, 104 le 106 ka bobedi.

LETL 104 & 106

15 mets

GO NGWALA

Tlotlontšu

Go Nyaka mantšu

- Bala gape matlakala 104 le 106.
- Ge o bala, barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu go sengwalwa ka go PMM. Ba thalelela goba ba dikološetša lentšu le lengwe le le lengwe le leswa. Mantšu a mangwe a tlo tšwelela go feta gatee.

Ngwala

- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka go Dipukuntšu tša bona.

Bea mantšu a tlotlontšu go Leboto la mantšu.

LETL 104 & 106

15 mets

Goga
kweša bohloko
thula
kgorometša
hlaba

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Sereto sa mpša

LET L 133
30 mets

TSEBO YA GO THOMA Go balela dimpša

Bala o ahlaahle

- Sekaseka gore barutwana ba tseba eng ka fao dimpša di kgonago go thuša batho.
- Bala sengwalwa le barutwana.

Ngwala lefoko

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

LET L 134
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Mošongwana

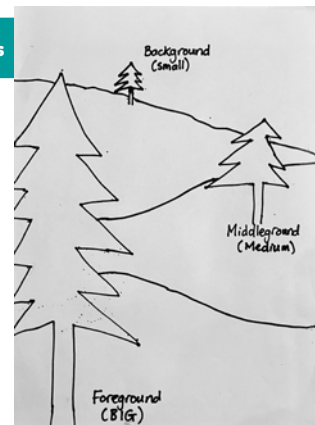
- Barutwana ba itlwaetša go thala mothaladi wa go bontšha bokapele, bogare le bokamorago.
 - Thala methaladi ye 3 ya go kobega gare ga letlakala (lebelela seswantšho).
 - Thala selo goba phoofolo go bokapele – e swanetše go tlala letlakala ka moka.
 - Thala selo goba phoofolo gare – bogolo bja magareng.

Thala seswantšho sa tebelelego ya naga

- Thala selo goba phoofolo go bokamorago – se sennyane goba ye nnyane.
- Methaladi e swanetše go ba ye meso goba ye mešweu-phentshele goba khokhi.
- Ela hloko: O tlo hweša dinthla ka botlalo mo: <https://www.youtube.com/watch?v=q75cDS-ZnbQ>

Bea go fihla beke yeo e tlogo go feleletša

30 mets

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.
- Lebelela Mošongwana 1.

25 mets

Go swaya:
Lebelela letl 152
Meputso: 5

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Hlaloša o laetše

- Botša barutwana mokgwa wa go reta sereto: bolela ka go kwagala, šomiša lentšu la gago (godimo, ka boleta, ka go nanya goba ka pela) šomiša mmele wa gago ka go lebelela godimo kgafetšakgafetša, o eme ka boitshepho le go iketla bjalo bjalo.

Mokgwa wa go reta sereto

Nagana-Bobedi

- **Nagana ka moo** o tlo go tsebagatša sereto (hlogo, kgwekgwe, le gore ke ka lebaka la eng o se rata)
- **Abelana** le mogwera wag ago matseno a sereto. šielanang.
- Balela mogwera wag ago sereto seo o se kgethilego. Šielanang.

Mošomo wa Gae

- Itlwaetše go tsebagatša le go bala sereto sa gago.

15 mets

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka morumokwano wa go swana

- Bapets'hang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 135

10 mets

LETŠATŠIKWEDI

Page 1 of 1

Fetolela mafoko ka mantšō a go felela ka modumo wa go swana. Kgetha mantšō ka lepkokisaneng.

gagela	nikela	rasa	pasa
serathana	marathana	bolela	gotakela

- 1 O se ke wa **rasa** ka kerekeng.
Na Mokgadi o tšwa go tšea _____ ?
- 2 Koko a **gagela** leswao le la bupi ka ntlong.
Mmago Lesego a nyaka go _____ rakagadi rako
ye botse kudu.
- 3 Laetša mabaga ye mebotse go o **bolela** le nna.
O se ke wa _____ ditakelo tša bana.
- 4 Ngwana go a ja gabotse, **ke serathana**.
Tšopa _____ a boratho mo tafeleng.

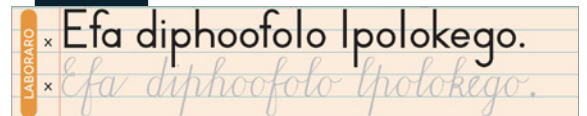
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 126

10 mets

GO BALA

Kwešišo: Tseleng ya go ya lewatle (1)

Bala

- Boeletša mantšu a tlotlontšu a beke ka go šomiša dikaratamantšu.
- Bala letlakala 104 le barutwana.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelelana le yona go letlakala 105.
- Bala gomme o hlaloše dipotšišo tšeo barutwana ba ka bago le bothata bja go di kwešiša.

LETL

15 mets

Tema 2

Tseleng ya go ya lewatle (I)

Lebaka: Pintlwanng wa baatlwanng wa go ya lebatla lelwatleng.

Ngaka: Ntso e ngaka kgamag go tshela? Haul Haul! Ha sepetele lebatla le lelatelane, ahlile ke leswatana gonalolela.

Mpho: Mphoo! Go se ke lape, Mpho ya bozho. A re tsweleng gae re go tsweleng.

Pudi: Ke lebatla le eng leo? Ke kwa moatlwaneng a ita, Masele!

Dikgale: E! Ke kafa e tsweleng go dinala ka kgamag! Go tse tse! (Joanane) Ke mabagatole e gaga kgatlamagane monemeng o a tse!

Kgarebana: Go ke nyalag go ba mosadi wa gaga! Hela! Hela!

Mabagatole: Hama! O tse ba mosadi waka!

Mpho: Haul Haul! Kgatlamag re nyalag thula! Haul Haul Haul! Mmona e mma gonalana.

104 • BEKE 6

GO NGWALA

Kwešišo: Tseleng go ya lewatle (1)

Ngwala

- Feleletša mošongwana ya go ngala ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Lebelela dikarabo.
- Barutwana ba a itshwaela goba ba fana dipuku.

LETL 105

15 mets

Kwêšlô

Bala Tseleng yone go ya leswatile (!) (Detikala 104).

1 Na Temoa 2 e diragala kae?

2 Thalelela maboko a mabedi a go Hlaloša gore ke ka tebako la eng kgomo e ka be e lapile.

- Ke kgole kgomo e futa bjong.
- Kgomo e nomaine futa.
- Kgomo e tšofelela.
- Kgomo e sepelele leeto la le telelo.
- Kgomo e neta go sala mpola morogo.

3 Na ke phofuša efe e domaga kgarebjona pele? Hlaloša gore ke ka tebako la eng.

4 Na ne tebako bjong gore kgarebjona e be e sa nyake go ba moadi wa mokgopula? Swenye kerabo go makaba.

- ☐ O a fla.
- ☐ O ne go a nyake go sepele la yena.
- ☐ O a grompa.
- ☐ O ma kgapela gore a ma tšigile.
- ☐ Dikaroba tša ka godimo ka meka.

Lekgetsi la
Lefatshe

BEKE 6 - 105

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Sereto ka Pere*

LETL 136
30 mets

TEKOLO 2 YA TSEBO YA GO THOMA

Bapetša mekgatlo

Bala o ahlaahle

- Sesaseka sengwalwa sa dimpša ka Mošupologo le Labobedi.
- Bala tafola le barutwana.

Ngwala

- Barutwana ba feleletša tafola ya go swantšha mekgatlo ye mebedi.

LETL 137
30 mets

Go swaya:
Lebelela letl 148
Meputso: 15

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Sefala babadi

Lokiša

- Hlaloša gore Theatere ya Babadi ke papadi ya go bala le go diragatša.
 - Baanegwa ba ka bala manšu a bona, ga ba gapeletšege go a tseba ka hlogo.
 - Baanegwa ba diragatša mesepelo ya bona le tlhagišo go dira gore papadi e kgahliše.
 - Ka nako ye nngwe baanegwa ba šomiša didirišwa tša go swana le dikefa, diphata bjalo bjalo.
 - Gopola gore ditaelo tša sefala di ngwalwa ka moseka, ka gona di swanetše go diragatšwa, e se go go balwa.

- Laetša go bala mothaladi o tee goba ye mebedi, ka go šomiša tlhagišo le mehuta ya go fapana ya mantšu.

Dihlopha

- Barutwana ba šoma ka dihlopha tše nnyane.
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se lokiša Kgaolo ya *Sebata sa Lusikisiki*.
- Ba ahlaahla ka ditiragatšo, mesepelo le didirišwa.
- Barutwana ba lokiša le go itlwaetša Kgaolo ya bona go tla go laetša phaphoši ka moka bosasa.

30 mets

Go swaya:
Lebelela letl 150
Meputso: 5

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.
- Lebelela mošongwana 1.

25 mets

Go swaya:
Lebelela letl 150
Meputso: 5

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go reta sereto

15 mets

Ka bobedi

- Hwetša sekgoba seo barutwana ba tla go retelana direto tša bona ka bobedi. Ba ka swanelwa ke go ya ka ntle.
- Retela mogwera wa gago sereto.

Mošomo wa Gae

- Tšwela pele go itlwaetša tekolo ya beke ya go latela.

DITLHAKA

Ngwala mafoko

LETL 138

10 mets

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

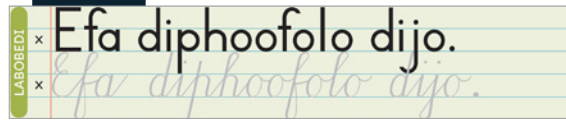
MONGWALO

LETL 126

10 mets

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA

Kwešišo: Tseleng ya go ya lewatle (2)

LETL 106 & 107

10 mets

Tshelela go Seisemane

- Šomiša dikaratamantšu go boeletša mantšu a tlotlontšu a beke ye.
- Fetoša dikaratamantšu gomme o tsebagatše mantšu a Seisemane.

Bala

- Bala letlakala 106 la PMM gape.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelelana le yona go PMM letlakala 107.
- Bala gomme o hlaloše dipotšišo dife goba dife tšeo o naganago gore barutwana ba ka swara bothata go di kwešiša.

GO NGWALO

Kwešišo: Tseleng ya go ya lewatle (2)

LETL 107

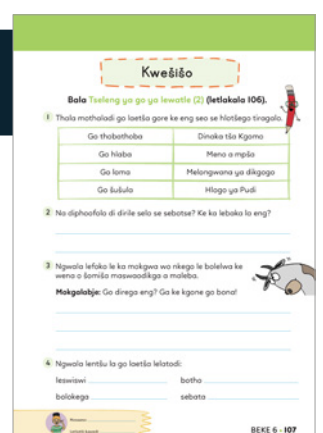
15 mets

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Lebelela dikarabo.
- Barutwana ba a itshwaela.

GO NGWALA MMOGO

Go beakanya kanegelo

Hlaloša

- Mo bekeng ye barutwana ba itokišetša go ngwala kanegelo yeo ba ithometšego yona ya diphoofolo bekeng yeo e tlogo

Ka bobedi

- Bolelang ka kanegelo ya phoofolo yeo le ka ratago go e ngwala (3 mets).

Go Ngwala Mmogo

- Dira mohlala wa kanegelo le phaphoši. Dira ditokišetšo tša kgopolo ya peleng, mohlala, ke nyaka go ngwala kanegelo ka mpša ya go thuša ngwana.

- Baanegwa ba ka ke ngwana le mpša. Na ke tla ba bitša bomang?
- Na lefelo la kanegelo ya ka e tla ba kae? (toropong, polaseng, lebopong)
- Na go swanetše go direga eng mathomong? (mošemane o sepela le mpša)
- Na go direga eng bjale? (o a timela, o a lla)
- E fela bjang? (mpša e mo iša gae)

15 mets

Go beakanya kanegelo

Baanegwa	
Lefelo	
Thulaganyo	
Mathomong	
Gare	
Mafelelong	

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Sereto ka Nku

LETL 139
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekaseko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 115)

- Thuša barutwana go tlaleletša go motholadi wa bobedi.

Kahlaahlo

- Ka bobedi barutwana ba bolela ka moo ba ikwago ka gona ka dimpša. Šomiša dipotšišo tše:
 - Na ba tšhaba dimpša goba ba a di rata?
 - Na ba nagana gore dimpša di bohlale? Efa mabaka.
 - Na ba ka rata go ruta mpša go dira eng?

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Theatere ya babadi (e tšwela pele)

Diragatša

- Sehlopha se sengwe le se sengwe se diragatša Theater ya Babadi go phaphoši.

Lekanyetša

- Hlohleletša ditshwayatshwao tša maleba ka morago ga tiragalo ye nngwe le ye nngwe.
- Efa ditshwayotshwayo ka tlhagišo ya sefahlego le mosepelo.

30 mets

Go swaya:

Lebelela letl 150

Meputso: 5

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.
- Lebelela Mošongwana 1.

25 mets

Go swaya:

Lebelela letl 151

Meputso: 5

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekaseko

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o itokišetše ditiragatšo tša bomolomo tša beke ya go latela? Na ke eng seo se bego se le boima ge o dira ditokišetšo? Na o ithutile eng ka wena?
- **Ka bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši..

TEKOLO YA DITLHAKA

Piletšo

LETL 140

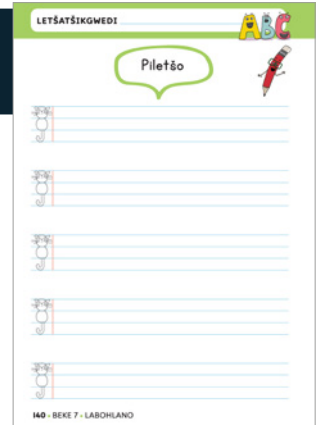
15 mets

- Latela tshepetšo ya Piletšo go letlakala 8.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Mantšu: **ntlwana** le **nthwalela**

Mafoko:

1. Na ntlwana ye ya go agwa ka dimonamonane ke ya mang?
2. Makgolo o rata go nthwalela mokotlana wa dipuku.
3. Tate, ke kgopela gore o ntšhelele teye hle.

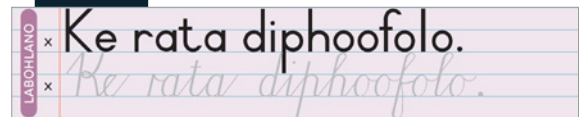
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 126

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto ya Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA

Tshekaseko ya Go šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa ka moka tša GŠN tša beke ye godimo go letlakala 133, 136, 139 le 141
- Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.

Ahlaahla dingwalwa

- Na o ratile sereto sa phoofolo efe kudu? Efa mabaka.

Go swaya

- Ngwala ditlhaka tša mathomo tša leina la gago feela. Hlokomela yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALWA KA BONOŠI

Go beakanya kanegelo

15 mets

Hlaloša

- Botša barutwana gore ba tlo itokišetša go ngwala kanegelo yeo ba ithometšego yona. Ba tla latela mohlala wo le o ngwadileng mmogo ka Labone.
- Kanegelo ya bona e ka ba ka diphoofolo goba e ka ba ka diphoofolo le batho efela ba swanetše go ithomela yona.

Go Ngwala ka Bonoši

- Barutwana ba kopolla foreimi gomme ba tlaleletša mothladi wa ka ntle ka bobona.
- Ba hlohleletše gore ba šomiše dikakanyo tša bona, e se go tša go ba go mehlala yeo e filwego.
- Lebelela: Go fetša foreimi ka mantšu goba dikafoko gore ba kgone go ngwala kanegelo ya bona beke ya go latela.

Go beakanya kanegelo

Baanegwa	
Lefelo	
Thulaganyo	
Mathomong	
Gare	
Mafelelong	

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Sereto ka dinose

LETL 141
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya mošongwana wa DBE

Go lekola le dipolelo

- Lebelelang mešongwana ya beke ya go feta ya Puku ya mošomo ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku 2 ya Mošongwana ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala 63 Diphoofole tša go re šomela: dimpša letlakala 62 le 63.
- Puku 1 ya mošongwana ya Leleme la Gae – letlakala 76.

30 mets

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.
- Lebelela Mošongwana 1.

25 mets

Go swaya:
Lebelela letl 151
Meputso: 5

TSHEKASEKO YA MORUTIŠI YA BEKE

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** le dipuku tša go ngwalela.
- **lekotše le go swaya mošomo** ka ba ka lemoga mafelo ao a nyakago tlhokomelo goba barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleleletšo.
- **lebeletše morago go Kakaretšo ya Beke** ka lemoga thuto efe goba efe yeo ke sa kgonago go e fetša.
- **lebeletše puku** ya ka ka ba ka lemoga barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya nako ya o tee ka o tee goba ya go bala le nna bekeng yeo e tlogo.

Ke beetše dilo nako bekeng yeo e tlogo:

- **go bona gore barutwana bat la kae**, goba go ba fa dipolelo tšeo di hlokegago.
- **go ruta morutwana a nnoši**, mohlala, ge phaphoši e dira mešomo ye mengwe goba mesong.

Ke **lebeletše tšeo di latelago bekeng yeo e tlogo** go netefatša gore ke itokišitše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 8

Diphoofolo tša go thuša

HLOKOMELA: O ka rata go tšweletša tiragatšo go batswadi ka moletlo wa mafelelong a ngwaga . Ge go le bjalo, itlwaetšeng tiragatšo bekeng ye. Lebelela dintlha ka go beakanya tiragatšo go letlakala 124.

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bala ka ga diširasefahlego le go dira diširasefahlego tša diphoofolo.
- Itlhamela kanegelo ka Tšabolane wa pokolo.
- Lemoga ditokelo tša diphoofolo.
- Sekaseka phousetara ka ditokelo tša diphoofolo.
- Dira phousetara ka go hlokomela diphoofolo.
- Feleletša ditekolo tša kwešišo.
- Reta direkto ka phaphošing.
- Tšea karolo ka go itlwaetša papadi (ge e le gona).

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (Seisemane ka morago)

Litheresi	ya meetlwa	diporampole	ngwang	maratha	diboko
	<i>thorny</i>	<i>brambles</i>	<i>weeds</i>	<i>scraps</i>	<i>worms</i>
Mabokgoni a Bophelo	dijo	diaparo	dinamelwa		
	<i>food</i>	<i>clothing</i>	<i>transport</i>		

DITLABAKELO

- Dipuku tša go ngwalela tša barutwana
- Dipene tša mongwalo (ka ntle le letšatši la tekolo)
- Ditlabakelo tša Bokgabo: letlakala, pente goba dikhokhi
- Didirišwa tša go dira diširasefahlego (ge go hlokega): dipoleiti tša pampiri, khatapokisi, dipente goba dikhokhi tša phousetara
- Didirišwa tšeo di nyakegago tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Mongwalo

Yeo e sego ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, Mešongwana ya TT

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo

Mošupologo– Labohlano	Go Theeletša le go Bolela: Reta sereto	BOMOLOMO	PM matl 112, 114, 116, 118 le 120
Mošupologo	Mongwalo: Mafoko a mothikitho	PMM letl 142	PM letl 112
Labone	Ditlhaka 2: Piletšo	PMM letl 152	PM letl 118
Labohlano	Go Ngwala 2: Kanegelo ya phoofolo	Pukwana ya go ngwalela	PM letl 120

Jabulani wa Pokolo

Ithute mantšu pele ga ge o ka bala kanegelo: tonkana kata ditlhako

Barutwana ba ka latela kanegelo ka go lebelela diswantšho ka go PMM letlakala 145 ge morutiši a bala.

Leina la ka ke Jabulani. Ke nna pokolo. Ke be ke tlwaetše go goga karikina. Karikina ke senamelwa se se gogwago ke dipokolo. Ge ke be ke sa le tonkana, ke be ke kitima kgauswi le mma ge a goga karikana. Mong wa rena o be a kota boya bja dinku. O be a phela a eya dipolaseng a kotela borapolasa boya bja dinku. O be a na le botho kudu. Ge re be re swanetše go goga karikana re eya kgole, o be a re dumelela gore re khutše. O be a re fa meetse a go nwa.

Bjale ge a tšofala, morwa wa gagwe a thoma go otlela karikana. Mošemane yo o be a re otle ka sefepi gore re kate ka karikana. O be a re sega ge re wela maswikeng. Ditlhako tša ka di ile tša robega ebile di le bohloko.

Ka letšatši le lengwe re ile ra tla polaseng moo go bego go dula mosadi yo botho. Mošemane o ile a re tlogela re bofeletšwe karikaneng nako ye telele. Mosadi yo botho, o ile a tla a re fa meetse ka emere. Re be re nyorilwe kudu. O ile a tlatša emere gantši gomme ra nwa meetse go fihla re kgolwa. O ile a lebelela ditlhako tša rena gomme a di phopholetša ka lerato. O be a bolela le rena ke lentšu le boleta.

Ka morago, ra kwa mosadi a bolela le mošemane. Mosadi o be a tladitše lešata. O be a šupašupa mošemane ka monwana sefahleng ge a bolela le yena. Go se gwa ya kae mošemane o ile a tla go rena a re bofolla gore re fule bjang.

Ka nako ya gore karikana e sepele, mosadi wa go loka a tla go rena gape. O ile a šupa ditlhako tša ka ebile a šikinya hlogo. O ile a fa mošemane tšhelete. Mošemane a ntemolla. Dipokolo tše dingwe di ile tša goga karikana gomme tša sepela.

Mosadi wa go loka o ile a nkiša ka lešakeng la dinku tša gagwe. A mpotša gore ke hlokomele dinku. Ke ile ka lebelela dinku, dinku le tšona tša ntebelela. Ka moka ga rena re ile ra fula bjang bjo bobosana kua madišong. Ke ile ka khutša gomme ka kwa ke tioletše ke na le maatla gape.

Bošegong bjo bongwe, dimpša tše dingwe tše kgolo di ile tša tla ge re le lešakeng. Dinku di ile tša tšhabela go nna. Dimpša di be di nyaka go loma dinku. Ke ile ka di raga ka ditlhako tša ka tša go kgwahla. Dimpša tša tšhaba.

Mesong ya letšatši leo le latelago, mosadi wa go loka o ile a tla lešakeng. A mphopholetša. O ile a mpotša gore ke nna pokolo ya go loka ya go hlokomela.

MOŠUPOLOGO

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Reta sereto

- Barutwana ba reta direto tša bona ka phaphošing ka o tee ka o tee.
- Leka go theeletša barutwana ba 10 ka letšatši. Se se ka ra gore o šomiše nako ye nngwe yeo e lego gona.
- Bolela selo sa maleba go morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a fetša.
- Leka gore baithaopi e be bona ba thomago pele. Theeletša barutwana ba dihlolong ka nako ya matena.

Go sawya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

DITLHAKA

Nyaka mantšu

LETL 143

10 mets

- Bapetšang šmedumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleetša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

BEKE 8 • MOŠUPOLOGO • 143

TEKOLO YA MONGWALO

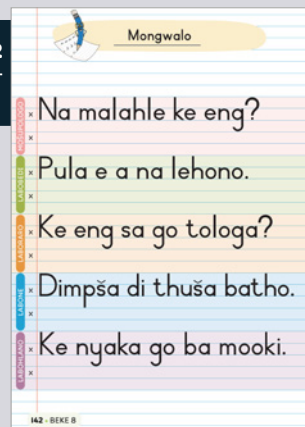
Mafoko a mothikitho

LETL 142

10 mets

- Hlaloša gore le ke letlakala la tekolo.
- Šomiša phentshele ka tekolo. Netefatša gore phentshele e betlilwe.
- Ngwala lefoko le lengwe le le lengwe ka mothikitho mothalading.
- Ngwala ka šedi le ka bothakga.
- Kgetha mafoko a gago a makaone o a swaye.
- Swaya kgauswi le ao o a kgethago.

Go sawya:
Lebelela letl 143
Meputso: 5

142 • BEKE 8

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM

LETL 111

15 mets

Pele ga go bala

- Re tlo kwa ka kanegelo ya motho yo a bego a na le botho go diphoofolo.
- Efa maikemišetšo a go theeletša: Theeletša go kwa ka moo mosadi a thušitšego phoofolo yeo e bego e tlaišwa.

Balela barutwana sengwalwa

Ka morago ga go bala

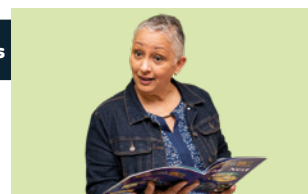
- Na o nagana gore mokgalabje o be a tla reng go morwa wa gagwe ge a be a ka mmona a otlala dipokolo ka sefepi?
- O nagana gore ke ka lebaka la eng mosadi wa botho a be a bolela le dipokolo ka lentšu le boleta, efela a bolela le mošemane a a tladitše lešata?

EFAL

- Ruta thuto ya lenaneo la gago la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 144
30 mets

LETŠATŠIKGWEDI

Bala mafoko

Kgokolela tonki yeo mo koteng e se ke ya tšhaba.

Matome o tšea karolo go mabelo a mokato wa dipere wa Julae ngwaga ka ngwaga.

Go bapala kgati go tiša mešifa e megolo ya mmele.

Makgalo wa rena o bjetše semela sa monawa ka mafuri.

Na bohlokwa tja go bapala kgati ke eng?

144 • BEKE 8 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Tšabolane wa Pokolo

Bala o ahlaahle

- Sekaseka kanegelo ya go Balelwa godimo: *Tšabolane wa pokolo.*
- Lebelela diswantšho ka go PMM.
- Botšiša: Na o nagana gore batho ba reng? Na pokolo yona e nagana eng?

Ngwala

- Tlaleletša dipudula tša polelo go PMM letlakala 145.

LETL 145
30 mets

LETŠATŠIKGWEDI

Pokolo Jabulani

Na o nagana gore batho ba ba reng? Ngwala mantšu a bona ka gare ga dipudula tša polelo.

1. [Illustration of a man on a horse] 2. [Illustration of a man on a horse] 3. [Illustration of a man on a horse] 4. [Illustration of a man on a horse] 5. [Illustration of a man on a horse] 6. [Illustration of a man on a horse]

BEKE 8 • MOŠUPOLOGO • 145

BOKGABO BJA GO BONWA

Go thala seswantšho sa tebelelego ya naga (e tšwela pele)

Ahlaahla

- Sekaseka seo barutwana ba ithutilego ka bokgabo bja sekgoba. Šomiša tlotlontšu: bokapele, bogare, bokamorago.
- Sekaseka seo barutwana ba se tsebaggo ka dipaterone le phopholetšego: ka mo go šomiša mehuta ya dipaterone (marontho, methaladi, difapano) o ka tlaleletša ka phopholetšego go seswantšho go se dira gore se lebelelege e le 3-D.
- Sekaseka seo barutwana ba se tsebaggo ka dinthla tše bohlokwa le mmala: ka moo tšhomišo ya mmala e ka nepago tebelelo ya leihlo go seripa seo se itšego sa seswantšho; ka moo mebala e bonagalago e phadima ebile o bonagala gabotse go bokapele.

Mošongwana

- Barutwana ba šomiša methalo ye mešweu le ye meso yeo ba e thadilego beke ya go feta.
- Tlaleletša ka methaladi gomme o e tlatše ka dipaterone tša go fapafapana, mohlala, maruntho, difapano, methaladi, le manyokanyoka ka mebala ya go fapafapana.

Di bee gabotse o tle o feleletše bosasa.

30 mets

THUTO YA BOITŠIDULLO

Matseno

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

30 mets

LABOBEDI

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Diragatša sereto (e tšwela pele)

- Barutwana ba reta direto tša bona ka phapošing ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 146

10 mets

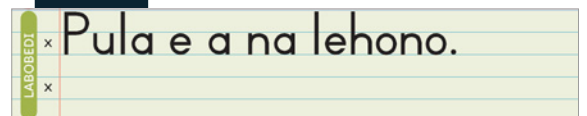
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Ngwala mafoko a mangwe le a afe goba afe a mabedi ka pukung ya gago ya go ngwalela.

LETL 142

10 mets

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le thelelo

Thelelo

- Ka bokopana boeletša tlotlontšu ya beke ya go feta.
- Šomiša dikaratamantšu go tsebagatša tlotlontšu ye mpsha ya papadi go letlakala 108 (Kgaolo 3).

Thelelo

- Barutwana ba kgetha letlakala la papadi go balela bagwera.

LETL 108 & 110

15 mets

GO NGWALA

Tlotlontšu

Tlotlontšu

- Balela barutwana matlakala 108 le 110 a papadi gape.
- Ge o bala, barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu go sengwalwa ka go PMM. Ba a thalelela goba ba dikološetša lentšu le lengwe le le lengwe le leswa. Mantšu a mangwe a tlo tšwelela go feta gatee.

Ngwala

- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka go Dipukuntšu tša bona.

LETL 108 & 110

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Diširasefahlego*

LETL 147
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ditokelo tša diphoofole

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka diphoofole tše di nyakago gore re di hlokomele.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago ka seo re ka se dirago go hlokomela diphoofole.
- Abelana le phaphoši.

Bala le ahlaahle

- Bala le barutwana sengwalwa seo se lego godimo ga phousetara go PMM letlakala 148.
- Botšiša: Na ke ka lebaka la eng re swanetše go hlokomela diphoofole?

Ngwala

- Araba dipotšišo ka go PMM letlakala 148.

LETL 148
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Thala seswantšho sa tebelelego ya naga (e tšwela pele)

Mošongwana

- Barutwana ba feletšša tebelelego ya bona ya naga.

Laetša o ahlaahle

30 mets

THUTO YA BOITŠIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABORARO

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Diragatša sereto (e tšwela pele)

- Barutwana ba diragatša direto tša bona ka phapošing ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

DITLHAKA Ngwalang mafoko

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 149

10 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Ngwala mafoko

Ngwala mafoko a mahlano a šonela mantšu a ka magagagang. O ka šonela mantšu a ka goba go feta go lefelo. Ngwala mantšu a o a šonela go phantšha go mma.

ntshwara ntsho ntshwarisa
motsapele ntshwarisa

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

BEKE 8 - LABORARO - 149

MONGWALO Mafoko a mothikitho

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 142

10 mets

LABORARO

x Ke eng sa go tologa?

x

GO BALA Kwešišo: Legae le leswa (1)

Bala

- Boeletša tlotlontšu ya beke ka go emišetša dikaratamantšu godimo.
- Bala letlakala 104 le barutwana.

LETL 108 & 109

10 mets

Temana 3
Legae le leswa (1)

Lefelo: Ke goba kgatšojane bane ba babeli ba banyane ba dudu kgauwe le mola ba a o ana ba o ana.

Motšamekane: Ke mang goba? Ke mang ya a tloga?

Motšamekane: Ke ana wa ana go moga. O a bane hahle!

Bane: (Ba tologa ka letšaba) O boile goe! O boile goe! O boile goe!

Motšamekane: Kgatšojane le ka letšaba le eng diphofu tše di na le wana?

Kgatšojane: Di mphaletšha go mogaletšha goba wa šonela go mogaletšha go mogaletšha. Dine le letšaba diphofu tše bane, go na le seto sa na le ka te faga some. Na na le letšaba kgatšojane ka goba le mogaletšha?

108 - BEKE 8

GO NGWALA Kwešišo: Legae le leswa (1)

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Lebelela dikarabo.
- Barutwana ba itshwaela goba ba fana dipuku.

LETL 109

15 mets

Kwešišo

Bala Legae le leswa (1) (letlakala 108).

1. Ngwala bane ba diphofu:

kgomo _____

puši _____

mpša _____

kgatšojane _____

2. Ngwala lefelo ka palato ye e begilego/ye e sa lebanyaga.

Motšamekane: Ke mang ya a tloga?

3. Na a kile wa letšaba mofa bjang ka mantšu, ditšo goba go ngwala?

4. Na bane ya tlogetšha ye e go bane eng ka mae papadi e faga faga le goba?

BEKE 8 - 109

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Dira seširasefahlego sa kgomo

LETL 150
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Go dira seširasefahlego sa kgomo

Diširwa
Poleiti e tee ya pampiri goba khatapaki ya kgale. Khatapaki ya kgale goba pampiri ya go dira nka le ditšabe. Pampiri goba dikhatapane, dikara, sekgomaretsi, theipi le lahloana.

Ditaelo

1. Pampiri mabalo ya mesa godimo ga poleiti. Ripa mabalo.
2. Ripa sedika sa mabalo o magori. Thala nka le mabalo ga yona.
3. Kgomaretsi sedika se sepeki ga poleiti.
4. Ripa dinaka tše pedi le ditšabe tše pedi. O kgomaretsi ga poleiti.
5. Kgomaretsi lahloana goba kgoti ya go swara.

Dira goba o thole seširasefahlego sa kgomo.

150 • BEKE 8 • LABORARO

TSEBO YA GO THOMA Dira phousetara

Bala o ahlaahle

- Bala ditaelo tša go beakanya le go dira phousetara le barutwana.

Ngwala

- Barutwana ba šoma ka peakanyo ka go PMM letlakala 150 le bagwera.

Thala

- Dira phousetara yeo le e beakantšego ka bobedi.
- Na le latetše peakanyo ya lena? Efa lebaka.

Laetša

- Laetša o be o fe ditshwayatshwao ka diphousetara.

LETL 151
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Dira phousetara

Dirang phousetara le mogwera ka go go hlakamela diphousetara.

Dirang lena le phousetara:

- Na le tšona ngwala le phousetara?
- Na hloga ya phousetara ya lena e tšona ba eng?
- Na phousetara yeo e ne thutla tšona?
- Ngwala mafaka a 4 goba a 5 ka mao ne ka hlakamela diphousetara.
- Ka diawantšho dfe tšona o tšona go di thutla? Kgetha diawantšho tše 3 goba tše 4.

Dira phousetara ya gaga:

Šomile seripa se segolo se letlakala le dikhatapane goba dikhatapi.

1. Ngwala hloga ya gaga godimo.
2. Šomile mabalo o mongwe wa dikhatapane goba dikhatapi.
3. Ngwala tšebelisano ya gaga fese ga letlakala.
4. Ngwala mafaka a gaga ka bathoaga.
5. Ntsefatsa gore di tšona letlakala la gaga ka moko.
6. Ngwala letlakala le tšona le le tšona le mabalo wa go fapana.
7. Thutla diawantšho tše gaga go sekgoba.
8. O se se wa di ngwala kgwara le kgwara kudu.
9. Šomile mabalo ya go tšona.
10. Ngwala mabalo a lena fese ga phousetara.

BEKE 8 • LABORARO • 151

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Lokiša

- Hlaloša gore temana ya košana ke mokgwa wa go reta sereto ka sehlopha. Methaladi ye mengwe e ka bolelwa ka bonoši dihlopheng. E mengwe e ka bolelwa ke sehlopha ka moka.
- Morero ke go dira seswantšho sa go kwagala sa go ba le mantšu ka go fetša lebelo (ka pela/ka go nanya), bolumo (godimo, ka boleta) kwagatšo (segalo), dika le segalo (godimo/fase). Re di bitša diphetogopphetogo tša molomo.

Dira

- Kgetha sereto se tee ka go PMM. Ahlaahla gore ke methaladi efe yeo e nyakago lentšu la go tiba goba la bofefo.

Temana ya koša

30 mets

- Arola barutwana ka dihlopha tše pedi. Sehlopha se tee se bala methaladi ya go tiba ka go šomiša lentšu la go tšenelela. Sehlopha se sengwe se bala methaladi ye bofefo ka lentšu la godimodimo.
- Itlwaetšeng go bala sereto bjalo ka phaphoši go fihlela le kgona go se bala ka thelelo.

Dihlopha

- Ka sehlopha sa barutwana bao ba tšhelelago go ya go ba seswai, barutwana ba kgetha sereto se sengwe gomme ba swaya methaladi gore e a tebile goba e bofefo. Ba itlwaetša sereto mmogo.

THUTO YA BOITŠIDULLO

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

Diteišene tša mešongwana

25 mets

LABONE

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Diragatša sereto (e tšwela pele)

- Barutwana ba reta direto tša bona ka phapošing ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA DITLHAKA

Šomiša mantšu go feleletša mafoko

- Latela tshepetšo ya ditlhaka go letlakala 8.

LETL 152
10 mets

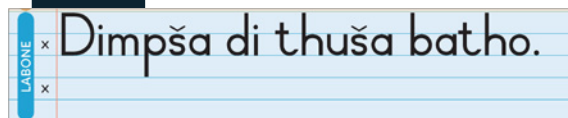
Go swaya:
Lebelela letl 141
Meputso: 5

MONGWALO Mafoko a mothikitho

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go matakala 8 le 9.

LETL 142
10 mets

GO BALA Kwešišo: Legae le leswa (2)

Tshelela go Seisemane

- Šomiša dikaratamantšu go ikgotpotše tlotlontšu ya beke ye.
- Phethola dikarata gomme o tsebagatše mantšu a Seisemane.

Bala

- Bala letlakala 110 gape.

Dipotšišo

- Lebelela kwešišo ya go sepelelana le yona go PMM letlakala 111.
- Bala gomme o hlaloše dipotšišo tšeo barutwana ba ka bago le bothata bja go di kwešiša.

LETL 110 & 111
15 mets

GO NGWALA Kwešišo: Legae le leswa (2)

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Lebelela dikarabo.
- Barutwana ba a itshwaela goba ba fana dipuku.

LETL 111
15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Dira seširasefahlego sa mpša goba sa kgogo

LETL 153
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekaseko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (letlakala 115)

- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Monwana wa mogogorupa godimo/ monwana wa mogogorupa fase

- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša dipolelo tše pedi tša lentšu le lengwe le le lengwe o botšiše dipotšišo.

dijo

1. diphoofolo tša polaseng feela di re fa dijo.
2. diphoofolo tše dingwe di a tsongwa gore di jewe.
3. batho ba ka ja digagabi le dikhunkhwane.

diaparo

1. re hwetša diaparo go dinose
2. re ka dira diaparo ka diboko tša siliki
3. wulu e šomišwa go dira diaparo

dinamelwa

1. ditlou di ka šomišwa bjalo ka dinamelwa
2. go lokile go otlala dipokolo le dipitsi ka sefepi gore di kgone go šoma
3. batho ba bangwe ba sa šomiša diphoofolo bjalo ka dinamelwa

Tshelela go Seisemane: Mabokgoni a Bophelo, dijo (food), diaparo (clothing), dinamelwa (transport)

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Temana ya koša (e tšwela pele)

30 mets

Diragatša

- Dihlopha di opela temana ya koša ka go fana sebaka.

Lekanyetša

- Hlohleletša tshwayatshwao ya maleba ka morago ga tiragatšo ye nngwe le ye nngwe.
- Efa ditshwayatshwao ka diphetogopphetogo tša lentšu (medumo ya go tiba le ye bofebo)

THUTO YA BOITŠIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

LABOHLANO

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Diragatša sereto (e tšwela pele)

- Barutwana ba reta direto tša bona ka phaphošing ka o tee ka o tee.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

DITLHAKA

Go hlopha mantšu

10 mets

- Kgetha mantšu a mangwe le a mangwe a mabedi go ikgotšša. Ngwala mantšu a 10–20 a go ba le modumo o tee goba o mongwe letlapeng. Le barutwana, thalelela medumo ya nepišo.
- Thala dikholomo tše pedi letlapeng. Ngwala gape mantšu a mabedi goba a mararo ka go dikholomo tša maleba.
- Barutwana ba thala dikholomo tše pedi ka dipukung tša bona gomme ba hlopha mantšu.

ph	ts

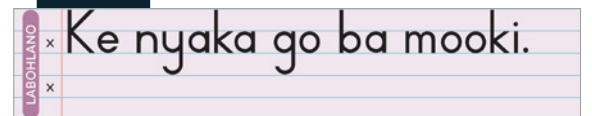
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

LETL 142

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo.

GO BALA

Tshekaseko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela direto tša beke godimo tša go Šoma o Nnoši go letlakala 144, 147, 150, 153 le 154. Barutwana ba latela ka dipuku tša bona.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sefe kudu? Ke ka lebaka la eng?
- Na o tlo dira seširasefahlego? Seife? Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu maswa?

Go swaya

- Ngwala ditlhaka tša mathomo tša leina la gago feela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

TEKOLO 2 YA GO NGWALA

Kanegelo ya phoofolo

15 mets

Mošongwana

- Ka go šomiša foreime bjalo ka tlhahlo, ngwala kanegelo ya gago ya phoofolo.
- Ngwala ka ditemana

Go swaya:
Lebelela letl 144
Meputso: 10

Hlogo
Mathomong
Gare
Mafelelong

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Dira seširasefahlego sa pudi

LETL 154

30 mets

LETŠATŠIKGWEDE

Go dira seširasefahlego sa pudi

Ditšitšwa
Puleti e tee go pampiri goba khatapokisi ya kgale.
Pente goba dikhenyane, dikara, sekgamarešiši le tšhikano.

Ditšelo

1. Ripa dipoleti ka go go tšitšwa, Ripa mahlo.
2. Penta paleti.
3. Ripa dinaka le ditšaba. Penta ditšaba.
4. Kgamarerešiši dinaka le ditšaba go paleti.

Dira goba o thole seširasefahlego sa pudi.

ISA - BEKE B - LABOHLANO

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le dipoelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo a DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba ba feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 2 Letlakala la mošomo 64 Diphoofolo tša go re šomela: ditonki letlakala 64 le 65.
- Puku ya mošomo ya Leleme la Gae 1 – letlakala 80.

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI
Puku ya 2
Katara ya 5 le 6

Mphato wa 3

SEPEDI LELEME LA GAE

Phaposi:

Leina:

Phaposi:

basic education
Department of Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THUTO YA BOITŠIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana tša TB go letlakala 24 le 25.

25 mets

TEKOLO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** le dipuku tša go ngwalela.
- **lekotše le go swaya mošomo** ka ba ka lemoga mafelo ao a nyakago tlhokomelo ya barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo.
- **lebeletše morago go Kakaretšo ya Beke** ka go lemoga thuto efe goba efe yeo ke sa kgonago go e fetša.
- **lebeletše puku** ya ka ka ba ka lemoga barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya nako ya o tee ka o tee goba nako ya go bala le nna bekeng yeo e tlogo.

Ke beetše dilo tše nako bekeng yeo e tlogo:

- **go bona gore barutwana ba tla kae**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- **go ruta morutwana a nnoši**, mohlala, ge phaphoši e dira mešomo ye mengwe goba mesong.

Ke lebeletše tšeo di latelago bekeng yeo e tlogo go netefatša gore ke itokišitše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 9

Phaphoši ya rena e na le talente

Ithuta ka lenaneo la thelebišene la go bitšwa Idols le bakgathatema ba baswa.

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bala kanegelo ya mabapi le mafelelong a kotara sekolong se sengwe.
- Bala ka mešongwana ya mafelelo a kotara ka bonoši.
- Itlwaetša go itokišetša khonsata ya sekolo.
- Lemoga dibopego tša resipi le lengwalo.
- Dira seširasefahlego sa 3D.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu (English on the back)

Leleme la Gae	moopedi wa go opela a nnoši	go swara ka hlogo	mohlahlhi wa khwaere	ponagalo	diteko
	<i>soloist</i>	<i>memorise</i>	<i>choir mistress</i>	<i>scenery</i>	<i>audition</i>
Mabokgoni a Bophelo	setšweletšwa	tshepetšo	teko		
	<i>product</i>	<i>process</i>	<i>experiment</i>		

Mafoko

Morutiši Leballo o be a na le semaka se sengwe gape. O be a lemogile ka mkgwa wo barutwana ba bego ba thušana ka gona gore papadi ya bona e atlege. Lebone o be a sa hlwe a ikgogomoša kudu matšatši a, ebile Pule yena o be a tlogetše go kgorometša barutwana ba bangwe. Tumelo o be a na le boitshepho kudu.

DIDIRIŠWA

- Dipuku tša go ngwalela tša Leleme la Gae, diphetolo tša go bala ka bonoši le mongwalo.
- Didirišwa tša bokgabo
- Go dira teko: mekotlana ya teye ye mebedi, dikomiki tše pedi tša go bontšha sa ka gare, ketlele ya go bediša meetse.
- Didirišwa tše di nyakegago tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Go Ngwala ka Bonoši, Tlotlontšu; Mafoko; Mongwalo (Labohlano); Diphetolo tša Go Šoma o Nnoši.

Yeo e sego ya semmušo: Go bala ga go beelwa nako.

Pontšho ya thelebišene ya go tuma

Sengwalwa se ke tsebagatšo ya kgwekgwe Mabokgoni a Bophelo. Morutiši o e bala ka Mošupologo (lebelela PM letlakala 123).

Idols SA ke pontšho ya thelebišene yeo batho ba go rata go opela ba phadišanago gona. Mothopasefoka wa pontšho ye o fiwa mpho ye kgolo go swana le kolo le tšhelete ye ntši kudu. Mothopasefoka o hwetša le konteraka (tumelelano) ya go gatiša dikoša tša gagwe le khamphani ya go gatiša gore di kgone go theeletšwa ke dimilione tša batho.

Idols SA ya mathomo mono Afrika Borwa e swerwe ngwageng wa 2002 gomme go bile le dihla tše ntši go tloga moo. Pontšho ye e theilwe go pontho ya Englane ya go bitšwa Pop Idols. Phadišano ya Idols e diragetše dinageng tše 46 gomme ya gašwa dinageng tša go feta tše 150 ka maleme a go fapanafapana.

Sehla se sengwe le se sengwe se na le motho o šele wa go tsebalega wa go sepetša lenaneo ebile go na le sehlopha sa baahlodi seo se tšeago sephetho sa gore seopedi se se kaonekaone ke mang. Yo mongwe wa baahlodi ba go tsebalega e be e le Randal Abrahams. Mogaši wa go tsebalega kudukudu e be e le ProVerb.

Ge phadišano e thoma, go ba le diketekete tša batho bao ba hutšago gore ba tla tšwelela. Beke ye nngwe le ye nngwe, baopedi ba bangwe ba ya gae gomme ba bangwe ba tšwela pele ka phadišano. Mafelelong go šala baopedi ba bararo feela gomme setšhaba se kgetha moopedi wa mamoratwa ya ba yena a thopago sefoka.

Lenaneo le le bile le diopedi tša dithakga mengwageng ya go feta. Tše dingwe tša diopedi tše di tsebalega kudu mono Afrika Borwa le mošwamawatlle ebile di opela mmimo o mokaonekaone wo batho ba ratago go o theeletša. Re tlo bala ka bathopasefoka ba bangwe bekeng ye.

Le diopedi tše di paletšwego ke go thopa sefoka di kgonne go dira dilo tše botse kudu bophelong, ebile di tumile. Yo mongwe wa diopedi tše ke Amanda Black, re tlo bala ka yena bekeng ye.

Idols SA ke pontšho ye botse ka gore e fa batho ba go rata go opela monyetla wa go laetša batho ka moka seo ba kgonago go se dira. Go bose kudu go bogela pontšho ye ebile batho ba bantši ba a e rata!

Dikhonasate tša sekolo

KE KA LEBAKA LA ENG RE E BA LE DIKHONSATE TŠA SEKOLO?

Sa mathomo, re dira dikhonsate go bontšha gore barutwana ba fihleletše eng. Dikhonsate ke menyetla ya batswadi, barutiši le setšhaba go bona seo go ithutilwego sona le gore barutwana ba ikgantšhe ka seo ba se dirilego.

Sa bobedi, dikhonsate ke menyetla ya barutwana ya go itlhagiša ka bokgabo. Khonsate efa barutwana sebaka sa go diragatša' le go phadimiša seo ba ithutilego sona. Se se godiša boitshepo le bokgoni.

Sa boraro, dikhonsate ke tsela ye botse ya go beakanya kgwekgwe, kotara, ngwaga mmogo ka go keteka seo go ithutilwego sona. Dikhonsate ke tsela ya go kgahliša ya go akaretša ba bangwe ba maloko a setšhaba sa sekolo.

TŠE O KA DI DIRAGO GOBA GO SE DI DIRE KA KHONSATE

Dira	O seke wa:
- Thoma go beakanya e sa le ka pela. Kgopela tumelelo go hlogo ya sekolo. Lebelela tšupadipaka ya kotara go bona se o ka se šomišago go tšeo o šetšego o di dira ka phapošing. Nagana ka dikoša le direkto tšeo wena le barutwana ba di tlwaetšego. Nagana ke yoo a ka go thušago, batswadi, EA goba morutiši yo mongwe. Ba kgopele e sa le nako. - Lenaneotekolo ke sethuši se bohlokwa ditokišetšong – lebelela mohlala o nyalantšhe le tsela ya gago.	tlogela dilo ka moka go di dira ka nako ya mafelelo. O tla belaela, le barutwana ba tla belaela le khonsate e ka se kgahliše. šomiša lenaneotekolo la gago.
- Boledišana le barutwana ba gago. Ba ka rata go kgathatema le go leka ka thata ge e le gore ke se ba ratago go se dira goba go ka se dira. - Naganang ka dikgopolo mmogo, efela kgonthiša gore ba kwešiša gore ga se dikgopolo ka moka tšeo di tla go šomišwa. Sephethe sa mafelelo ke sa gago.	kgetha dilo tšeo di lego bothata goba tšeo barutwana ba ka se di ratego. Dira ditšhišinyo le go se theeletše dikarabo tša bona pele o ka feleletša lenaneo la gago.
- Kopanya ditokišetšo tša khonsate ka go tšhupadipaka ya tšatši ka tšatši. - Kgetha dilo tšeo o di dirilego goba o šetšego o di dira ka phapošing. - Mohlala, Ge e le gore barutwana ba šetše ba dirile tiragatšo ya 'Sebata sa Lusikisiki', gape ba itlwaeditše go reta direkto tše dingwe goba ditemana ka go šomiša direkto tša ka go Puku ya Morutwana ya Mošomo gomme o phadimiše dilo tšeo go na le go thoma ka tše diswa tša go fapana. - Go tlaleletša, šomiša dithuto tše dingwe go ditokišetšo tša gago tše dingwe tša khonsate. - Dithuto tša Bokgabo bja go Bonwa di ka šomišwa go go beakanya didirišwa tša go swana le diširasefahlego le diphousetara tša go tsebagatša. - Dithuto tša Go Ngwala di ka šomišwa go dira ditaletšo, mananeo le dithikete. - Dithuto tša dipalo di ka šomišwa go bona gore go tla dula batho ba bakae mothalading o mongwe le o mongwe, dijo di tlo bitša bokae bj.bj.	- šomiša kotara ka moka go itlwaetša le go se hlokomele tšhupadipaka. - hloka go kwešiša gore khonsate ke karolo ya go ithuta ga tšatši ka tšatši e sego se sengwe seo se arotšwego.
- Dira gore karolo ye nngwe mo khonsateng e be ye kopana le go ba bonolo. Ga se ya swanela go ba e telele goba ya go se kwešišege gore e atlege. - Efa phapoši ye nngwe le ye nngwe goba sehlopha karolo e kopana gore ba šome ka yona, Se se ra gore o ka kopantšha khonsate ntle le go senya nako le go belaela.	kgetha tiragatšo ya go ba le ditiragalo tša bothata, dikhosetšhumo le lefelo. Dilo tše dikopana, tša go nyalelana di dira gore khonsate e kgahliše, akaretše batšeakarolo le go dira gore yo mongwe le yo mongwe a bonagale.

E ba le koša e tee goba tše pedi tšeo di ka opelwago ka nako e tee. Ga o hloke khwaere go opela dikoša tša bonolo le go kgahliša tše barutwana ba ka di thabelago.	- Le ge go ka ba go na le seopedi se se botse go barutiši goba khwaere e botse go mphato wa ka godingwana, o se e dumelele go tšea karolo e kgolo mo khonsateng. Khonsate ke ya barutwana ba bannyane. - E re yo mongwe wa barutiši goba khwaere ya ba bagolo ba opele koša e tee mafelelong a khonsate ge ba gapeletšega.
Dumelela yo mongwe le yo mongwe gore a tšee karolo. Ga se yo mongwe le yo mongwe yo a hlokago karolo ya go bolela, efela yo mongwe le yo mongwe a ka tsenela koša goba mmimo wa sehlopha.	kgetha fela barutwana ba bohlae go tšea karolo. Le barutwana ba go ba le dihlong goba dihlotlo tša maitshwara ba na le se ba ka se dirago
- Nagana ka lefelo la khonsate ge o thoma ditokišetšo. Ge e le gore o tlo diragatša ka holong ya sekolo itlwaetše ka moo makga a mmalwa pele ga khonsate gore barutwana ba tlwaele sekgoba se segolo. - Ge e le gore le tlo diragatša ka ntle, gopola gore modumo o ka se kwagale gabotse, bjale kgetha barutwana ba go ba le mantšu a godimo go dira dipoledišano o kgonthiše gore go na le baopedi ba go lekana go dira modumo wo mobotse.	- tshepa kudu go sekwagatša-modumo. Maekherofoune o ka no ba o le gona, efela dilo tše dintši di ka no se sepele gabotse. Go tima ga motlakase, maekherofoune wa go se šome gabotse, barutwana ba go swara ke dihlong ge ba bona maekherofoune la mathomo e ka no ba mathata a a ka bago gona. - Beakanya dilo tšeo di ka šomago gabotse ntle le maekherpoune goba sekwagatša modumo.
- Itlwaetše gantši gore barutwana ba kgone go ba le boitshepo gape ba sa ipshina ka se ba se dirago. - Dira gore tlwaetšo le yona e kgahliše. Dira dihlotlo tše nnyane tša go ithuta mantšu a sereto goba koša le meputso e mennyane. Mohlala, ge e le gore sehlopha sa gago se tseba mantšu ka moka ka Labohlano le ka ya ka ntle go yo raloka metsotso ye 5 pele ga nako.	Le se itlwaetše go fihla mo barutwana ba ka lapago gomme ba thoma go hloya kgopolo ya khonsate. O se 'sware ka hlogo' mantšu goba dikoša. Ge barutwana ba ka dira phošo ka letšatši la khonsate ga go yo a tla bago le taba.
Dira dikhosetšhumo le ditlabakelo go ba tše bonolo. Gopola gore se bohlokwa ke se barutwana ba ithutago sona ka go tšea karolo khonsateng, e sego gore e kgabišitšwe bjale. Šomiša mengatse, disekhafo le diširasefahlego go bontšha baanegwa ba go fapana go na le khosetšhumo ya go felela. E re barutwana ba apare diaparo tša bona. Adima ditlabakelo go batwadi le badirišanimmogo le wena. Efela gopola go bušetša ditlabakelo morago go beng ba tšona.	šomiša tšhelete ye ntši go diaparo goba ditlabakelo. Gopola gore batwadi ba bantši ga ba kgone go fana ka diaparo tša go theko ya godimo. Sekolo le sona ga se sa swanela go šomiša tšhelete ye ntši go selo seo se tla šomišwago nako ye nnyane fela.
Dula o lekola ge e le gore barutwana ga ba sware bothata ka dilo tše o di kgethilego. Ge di le bothata, mohlomongwe o swanetše go kaonafatša tiragalo. Ge dile bonolo kudu o oketše ka se sengwe.	gapeletša go latela lenaneo ge dilo di sa sepele gabotse. Lokologa go ka fetola dilo, tlaleletša ka dilo tše dingwe gomme o ntšhe tšeo di sa šomego gabotse.

Go feta dilo ka moka, kgonthiša gore khonsate e kgahle yo mongwe le yo mongwe. Batho ka moka, barutwana, barutiši, malapa ba swanetše go ipshina ka khonsate, go akaretša ditokišetšo ntle le go kwa okare ba tšea nako e telele goba ba belaela kudu.

MOHLALA WA LENANEOTEKOLO

Kgwedi pele ga khonsate

- ☐ Feleletša lenaneo (le hlogo ya sekolo, barutiši ba bangwe, barutwana)
- ☐ Netefatša lefelo
- ☐ Kgetha dikomiti tša dikhosetšhumo le ditlabakelo; dijo; kgobeketšo ya mašelang, go gatiša (ge go hlokega)
- ☐ Barutwana ba filwe dikarolo (yo mongwe le yo mongwe o swanetše go tšea karolo)
- ☐ Lenaneo la go itlwaetša
- ☐ Ditaletšo le lenaneo di ngwadilwe

Beke pele ga khonsate

- ☐ Ditaletšo di fothokhopilwe e bile di rometšwe gae
- ☐ Lenaneo le fothokhopilwe

Letšatši pele ga khonsate

- ☐ Lefelo le swietšwe e bile le hlwekile
- ☐ Ditulo di beilwe
- ☐ Ditemana di beilwe
- ☐ Tlwaetšo ya go apara dikhosetšhumo le go šomiša ditlabakelo

Letšatši la khonsate

- ☐ Barutwana ba fihla e sa le ka pela gomme ba aparela ka phapošing
- ☐ Sekwagatša-modumo le mmimo di a beakanywa (ge go hlokega)
- ☐ Ushers wait at entrance with programmes
- ☐ Komiti ya dijo e bea dijo
- ☐ Methaladi ya ka pele e beetšwe baeng ba go hlomphega

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

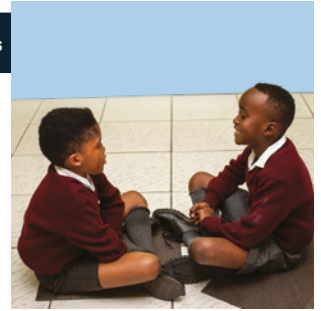
Ditaba le dikakanyo

Ditaba le dikakanyo

- **Nagana:** Na o bogetše eng thelebišene mafelelong a beke? Na o e ratile go fihla kae? Hlaloša.
- **Ka bobedi:** Botša mogwera tša gago.
- **Abelana:** Barutwana ba se bakae ba abelana le phaphoši.

Lokišetša barutwana mešongwana ya bona ya beke pele ga nako (ba tle le eng/ ditiragalo tše bohlokwa, bj.bj.)

15 mets

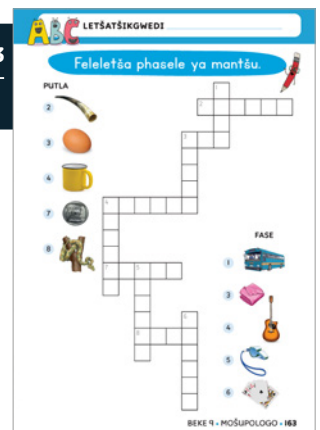
DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

- Bapetšang medumošye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 163

10 mets

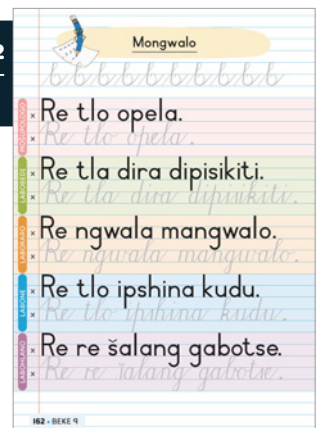
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 162

10 mets

GO BALA

Morutiši o balela godimo

Pele ga go Bala

Ahlaahlang ka go opela le le phapoši

- Na o rata go opela? Na o na le toro ya go ba seopedi sa go tuma ka letšatši le lengwe? Na o nagana gore go bjang go tuma?

Efa mohola wa go theeletša:

Theeletša go hwetša tše ntši ka phadišano ya go opela, Idols SA Afrika Borwa

- Balela barutwana sengwalwa.

Morago ga go bala

- Na Idols di thomile nageng efe?
- Na Idols SA di thomile ka ngwaga ofe?
- Na mothopasefoka o kgethwa bjang?
- Na diopedi di a tuma?

PM

LETL 123

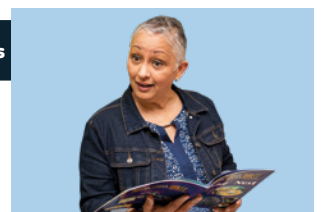
15 mets

EFAL

- Ruta thutwana go lenaneo la gago la EFAL.

15 mets

- **Go Bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

Tsebagatša tsepelelo ya Mabokgoni a Bophelo a beke ye

- Na ke mang yo a ilego a bogela Idols SA? Na o kile wa ipotšiša ka ga batho ba go ba le talente le ka moo ba ilego ba thopa difoka? Re tlo ithuta ka bakgathatema ba bararo bekeng ye gomme re leke go kwešiša gore ke **ka lebaka la eng** ba ile ba atlega.

Go ahlaahla ka sehlopha

- Bala faele ya dinnete ka go PMM letlakala 165.
- Kgopela dihlopha go ahlaahla potšišo ye nngwe le ye nngwe.

- Barutwana ba kgetha o tee sehlopheng sa bona go abelana dikarabo le phaphoši ka moka.
- Gopotša barutwana gore dipego di akaretša dintlha tše bohlokwa go tšwa go dikahlaahlo tša bona.

- Eba le dipego tša potšišo ka potšišo.
- Akaretša dipego tša go kgahliša goba ka dilo tša go swana.
- Leka go kgokaganya maitshwaro a mothopasefoka go maitshwaro a barutwana a go šoma kudu, go ba le maikemišetšo, bj.bj.

Lebelelela seswantšho go letlakala 166 la PMM

- Šomiša seswantšho go gopotša barutwana ka mehutahuta ya bokgabo bja go bonwa yeo ba ithutilego ka yona ngwaga wo.
- Ke seswantšho sa Paul Gaugin (se bitšwa Go-gan). Yena o phetše magareng ga mengwaga ya 1848 le 1903. Mengwageng ya bo1890 o ile a tloga nageng ya Fora a ya go dula sehlakahlakeng sa Tahiti. O be a hlohleletšwa ke mahlasedi

a letšatši le mebala ya go taga ya go aparwa ke batho ba sehlakahlakeng. Paul o ile a penta diswantšho tša lewatle le lebopo. Mo go seswantšho go bonagala basadi ba babedi ba iketlile lebopong.

- Ahlaahla dipotšišo ka bokapele, bogodimo, dinthla tše bohlokwa, le tswalano magareng ga batho.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka go PMM ka bobedi.

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boithidullo qo letlakala 24 le 25.

30 mets

LET164

30 mets

LETSATSIKGWEDI

Bala mafoko

Segwagwa se kgona go phela ka meatseng le ka ntle ga meete.

Hlapi ke sephedi sa ka meatseng feela.

Thutiwa ka phoafolo yeo e fulago dikolong tsa godimo mehlareng.

Tau ke phoafolo ya lešoka ya go tšhabagwa kudu.

Na ka ba labaka le eng thutiwa e kgona go futa dikolong tsa godimo mehlareng?

164 • BEKE 1 • MOŠUPOLOGO

[illegible]

LET16 166

30 mets

Paul o
lewatle
no go
i ba

pele,
lokwa,
batho.

LET'SATSIKWEDI

Maikhutšo a Selemo

"Seatsi ba Ntshali" (Seated Women) by Paul Seaphele

- 1 No go na le eng mo patselagale ga se-wontsho?
- 2 Na a Ntshali go bane bogopengwe tsa se-wontsho?
- 3 Na a mogopano gare tšile di lenkago mo se-wontshong se ke eng?

166 • BEKE 9 • MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go hlaloša dikakanyo le maitshwaro

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka motho yo a go kgahlago, mohlala, mo thelebišeneng, goba setšhabeng sa geno. Ke ka lebaka la eng a go kgahla? Na e ka ba ke ditumelo tša gagwe? Na o ka swana le yena bjang ge o le yo mogolo?
- **Ka bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana:** Dumelela barutwana ba bangwe go fa dipego.

15 mets

DITLHAKA

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu qabotse

- Dira temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swaveng mmogo.

LETL 167

10 mets

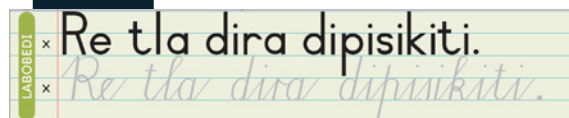
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 162

10 mets

GO BALA MMOGO

Kwešišo

Pele ga go bala

- Bala gomme le ahlaahle hlogo ka boripana.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo le barutwana.
- Bala mantšu a go ba le dikapolelo le tlhagišo.
- Šomiša diswantšho goba mahlalasetšagotee go hlaloša mantšu a maswa goba dikgopolo.

Ka morago ga go bala

- Dumelela morutwana o tee go araba potšišo mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe.
- Na barutwana ba bangwe fa fetogile bjang?

LETL

15 mets

GO NGWALA

Kwešišo

Dipotšišo

- Hlaloša gore sengwalwa ke kakaretšo ya kanegelo.
- Boeletša sebopego sa mafoko a qo tlaleletša sekgoba.

Ngwala

- Tlatša ka mantšu ao a tlogetšwego ka qo PMM letlakala 168.

Lekola o phošolle

- Go ka ba le fapafapana ga dikarabo. Se se lokile ge lentšu le kwagala.

LETL 168

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Taletšo le lenaneo*

LETL 169
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Faele ya dinnete:
Amanda Black

Go ahlaahla ka sehlopha

- Bala faele ya dinnete go PMM letlakala 170.
- Kgopela dihlopha go ahlaahla potšišo ye nngwe le ye nngwe, gomme ba kgethe o tee wa sehlopha go fa pego.
- Copotša barutwana gore pego akaretša dintlha tše bohlokwa tša dikahlaahlo tša bona.

Mošomo wa phaphoši

- Eba le pego ya potšišo ka potšišo.
- Akaretša pego ya go kgahliša goba ka dilo tša go swana.
- Leka go kgokaganya maitshwara a bathopasefoka le maitshwara a barutwana a go ba le maikemišetšo, go šoma kudu, go tseba setšo sa bona le go leka kgafetšakgafetša.

LETL 170
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Dira seširasefahlego

LETL 150,
155 & 154
30 mets

Matseno

- Gopotša barutwana ka melao ya go dira diširasefahlego yeo ba badilego ka yona ka Beke 8.

Mošongwana (pente le letlakala)

- Barutwana ba kgetha seširasefahlego se tee seo ba tlo go se dira. Ba latela melao le go feletša diširasefahlego tša bona.

Diširasefahlego di ka šomišwa ka Letšatši la khonsata.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša
mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go hlaloša ditoro le maitahwaro a go loka

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na ke maitshwaro a mohuta mang a bohlokwa ao a ka go thušago gore o kgone go atlega ka ditoro tša gago ka letšatši le lengwe? Nagana ka difaele tša dinnete tšeo o di badilego go fihla gonabjale.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana:** Dumelela barutwana ba bangwe go begela phaphoši.

15 mets

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka morumokwano wa go swana

- Bapetšang medumo ye mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 171

10 mets

LETŠATŠIKWEDI

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana. Kgetha mantšu ka lepkisaneng.

dikuku thala	dipuku bala	dijo lakala	sejo aralla
1. Naledi o etella letsago la gagwe la go ja. Lephodiso le le la _____ ditorisa tša ikela gae.			
2. Na Lesedi o fite kaka dijo lehono? Setempa le mohuta wa _____ wa ke sa o rotaga.			
3. Morwedi wa ka o bala mphoto wa pele. Matome ke mtho wa go kgona go _____ dipolane tša dintlo.			
4. Rangwane o kgona go paka dikuku tše bese. O se ke wa gagala _____ tšeo.			

BEKE 9 • LABORARO • 171

MONGWALO

Dikgwedi (mothikitho)

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo ka go letlakala 8 le 9.

LETL 162

10 mets

LABORARO

Re ngwala mangwalo.

Re ngwala mangwalo.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

Tlotlontšu

- Laetša mantšu a beke a tlotlontšu letlapeng goba go dikaratana:

Moopedi wa go opela a nnoši

go swara ka hlogo

mohlali wa khwaere

ponagalo

diteko tša go hlaola baopedi

Go nyaka mantšu

- Bala kanegelo gape le barutwana.
- Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu go sengwalwa ka go PMM. Ba thala mothaladi goba go dikološetša lentšu le lengwe le le lengwe le leswa. Mantšu a mangwe a tšwelela go feta ga tee

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu ka tatelano ya dialefabete.

LETL 156-161

15 mets

LETŠATŠIKWEDI

Tlotlontšu

diteko mothaladi	moopedi wa khwaere	gopela ponagalo
Tlotlontša tafola.		
Lentšu le tlotlontšu	Tlhaloso	
	Seapedi sa go opela se nnoši	
	Go ihuta seto le go gopela ka pelo	
	Motho wa go laola khwaere	
	Dinepe tša bokamanaga tja papadi	
	Go leka seto se sengwe	

Ngwala mantšu a tlotlontšu ka tatelano ya dialefabete.

172 • BEKE 9 • LABORARO

GO NGWALA

Tlotlontšu

Bomolomo

- Balela mošongwana godimo ka go PMM letlakala 172.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM.
- Lekola o phošolle.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka gare ga Dipukuntšu tša bona.

Bontšha dikaratamantšu a tlotlontšu go leboto la Mantšu.

LETL 172

15 mets

LETŠATŠIKWEDI

Tlotlontšu

diteko mothaladi	moopedi wa khwaere	gopela ponagalo
Tlotlontša tafola.		
Lentšu le tlotlontšu	Tlhaloso	
	Seapedi sa go opela se nnoši	
	Go ihuta seto le go gopela ka pelo	
	Motho wa go laola khwaere	
	Dinepe tša bokamanaga tja papadi	
	Go leka seto se sengwe	

Ngwala mantšu a tlotlontšu ka tatelano ya dialefabete.

172 • BEKE 9 • LABORARO

- **Go Bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Ke a leboga*

LETŠĀTSĪKMEDI

Ke a leboğa

Melnsnagspils Leiklulle ir a notspēģis.

*Ke leboğa ir a notspēģis notspēģis vā, cēls ke
ir leboğa ke notspēģis vā notspēģis ke notspēģis
ir leiklulle.*

*Ke gēlānka ke ir ke notspēģis leiklulle. Ke
leiklulle ir notspēģis ke notspēģis ke ke gēlānka
ir notspēģis ke gēlānka.*

*Notspēģis vā ke Jansēls v ke a spēlē
gēlānka leiklulle, cēls notspēģis v ke a spēlē ke leiklulle
notspēģis v spēlē. Ke a notspēģis v ke leiklulle
ir notspēģis ke notspēģis ke notspēģis.*

*Tāms v v ke a spēlē ke leiklulle ir leiklulle, cēls
ke leiklulle notspēģis ke leiklulle ke leiklulle.
Ke notspēģis ke leiklulle ke leiklulle notspēģis
ir notspēģis notspēģis ke notspēģis.*

Ke ir leiklulle notspēģis a notspēģis.

*Ke dāms ke a spēlē ke leiklulle notspēģis vā ke
ke notspēģis v spēlē.*

Ke leiklulle, leiklulle

Nogēlānka notspēģis vā gēlānka leiklulle ke gēlānka leiklulle.

BEKE 6 • LABORABO • 173

Go ahlaahla ka sehlopha

- ## Mošomo wa phaphoši

- [illegible]

Phaphoši

-

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na wena o kgona eng? Nagana kudu (*dithutong tše dingwe tša sekolo, go bala, go thala, mmino, go diragatša, go bolela, go ba le botho go batho ba bangwe, dipapadi, go hlokomela diphoofolo, go ithuta maleme bjalo bjalo*). Nagana gape ka se o ratago go se dira.
- **Ka bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.

Talente ya ka ya go kgethega

15 mets

- **Abelana:** Abelana le phaphoši.

Hlaloša

- Ngwana yo mongwe le yo mongwe o a itshwana a nnoši ebile o kgona go dira dilo tše dingwe gabotse go feta ba bangwe. Ge o lemoga se o se ratago goba o se kgonago, o ka itlwaetša kudu gore o kgone go kaonafala. Go kaone kudu go kgona go dira dilo tše dingwe gabotse.

DITLHAKA

Ngwala mafoko

- Dirang temogo ya mantšu a ka pela ya medumo yeo e šetšego e rutilwe.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swayeng mmogo.

LETL 175

10 mets

LETŠATŠIKGWEI

Ngwala mafoko

tshwarelo

mpshikolola

ntswakola

ntshwala

BEKE 9 • LABONE • 175

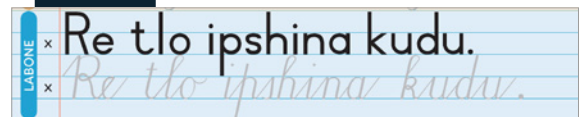
MONGWALO

Mafoko a mothikitho

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

LETL 162

10 mets

GO BALA MMOGO

Polelo

10 mets

Tsebagatša mafoko

- Bala mafoko letlapeng.
- Barutwana ba hwetša mafoko ka gare ga sengwalwa gomme ba a thalelela.

Šoma ka mafoko

- Nyaka o dikoloetše mainaina. (*Morutišigadi Leballo, Lebone, Pula, Tumelo*)
- Na go na le mašala? (*yena*)

- Na go na le makopanyi? (*ebile*)
- Na mafoko a a ngwadilwe ka lebaka le fe? (*le le fetilego*)
- Fetoša lefoko la mafelelo go ba ka lebaka leo le tlogo.

Boeletša maswaodikga

- Boeletša maswaodikga a kakaretšo le maswaodikga a polelo ya go lebanya.

Morutiši Leballo o be a na le semaka se sengwe gape. O be a lemogile ka moo barutwana ba bego ba thušana ka gona gore papadi ya bona e atlege. Lebone o be a sa hlwe a ikgogomoša kudu matšatši a ebile Pule yena o be a tlogetše go kgorometša barutwana ba bangwe. Tumelo o be a na le boitshepo kudu.

MONGWALO

Polelo

LETL 176

15 mets

Ngwala

- Barutwana ba feleletša letlakala 176 ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Lebelela dikarabo.
- Barutwana ba a itshwaela.

LETŠATŠIKGWEI

Polelo

Bala mafoko.

Morutišigadi Leballo o be a na le semaka se sengwe gape. O be a lemogile ka moo barutwana ba bego ba thušana ka gona gore papadi ya bona e atlege. Lebone o be a sa hlwe a ikgogomoša kudu matšatši a ebile Pule yena o be a tlogetše go kgorometša barutwana ba bangwe. Tumelo o be a na le boitshepo kudu.

1. Thalelela lefoko la go kopanya.

2. Thalelela go maina le mafoko. Khona maina le baithutadi.

3. Ngwala mafoko a ka lebaka leo le tlogo. Tumelo o be a itshwaela kudu.

4. Ngwala maswaodikga a mafoko a. Ka moka go lona le boma kudu ngwaga wa gona rala Mhumelegadi. Leballo le kgontšha ka go mongwe le go mongwe wa lona.

5. Kopanya mafoko a.

• Tumelo o be a itshwaela kudu. O be a rala le bona ba bangwe. (*ebile*)

6. Mhumelegadi Leballo o be a na le kikišiditše semaka. E be a le sepho. (*efela*)

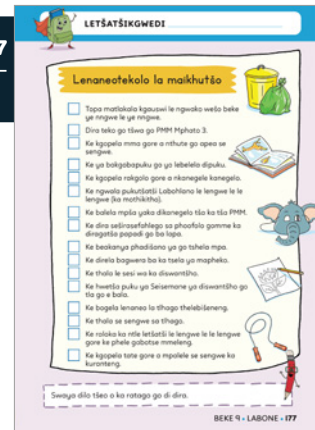
176 • BEKE 9 • LABONE

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Lenaneotekolo la Maikhutšo*

LETL 177
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekaseko ya kgopolo

Kahlaahlo

- Botšiša dipotšišo:
 - Na o kgahlilwe ke kgwekgwe efe mo kotareng?
 - Ke ka lebaka la eng e be e le kgwekgwe ya gago ya mamoratwa?
 - Na o ithutile eng?
- Barutwana ba ahlaahla dipotšišo ka dihlopha.

30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Ditokišetšo tša khonsata (e tšwela pele)

Phaphoši

- Šomiša nako ye go lokišetša khonsata ya mafelelong a ngwaga.
 - itlwaetše papadi "Serolorolo sa Lusikisiki"
 - itlwaetše goba dira bokgwari ka temana ya koša yeo barutwana ba ithutilego yona ka Beke 8.
 - itlwaetše koša goba mosepelo wo o tlo go o hlagiša

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepettšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekaseko ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Ke dilo mang tša go hlohleletša ka mokgwa wa maleba tše o ithutilego tšona beke ye? Na o tla leka go dira dilo ka go fapana bjang go tloga gonabjale?
- **Ka bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaphoši.

DITLHAKA Piletšo

- Latela tshepetšo ya Piletšo go letlakala 8.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Mantšu: **ntšhaba** le **ntlhorwaneng**

Mafoko:

1. Lesedi le Tumelo ke barutwana ba tlhompho kudu.
2. Afrika Borwa e thophile mogopo wa Lefase ka Mokibelo.
3. Mma o ntlhapiša mmele ge ke robala.

LETL 178

10 mets

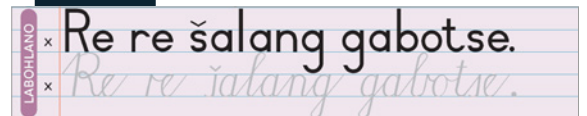

MONGWALO Dinomoro (mothikitho)

LETL 162

10 mets

- Latela tshepetšo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 8 le 9.

GO BALA Tshekaseko ya mošongwana wa bonoši

15 mets

Bala gomme o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša GŠN tša beke ye godimo go letlakala 164,169,173,177 le 179. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Hlaloša mehuta ya go fapana ya dingwalwa (*taletšo, lenaneo, resipi*).
- Hlohleletša barutwana ka moka go tlatša mananeo a bona a maikhutšo.
- Ka sengwalwa sa mafelelo, hlaloša gore ba ka leka go šomiša resipi e tee ka gae.

Go swaya

- Tšea mešongwana ya barutwana o e swaye goba o ngwale ditshwayatshwao go dikarabo tša bona.

GO NGWALA O NNOŠI

Go Ngwala ka Bonoši

- Barutwana ba tla ngwalela yo mongwe lengwalo la go leboga. Ba tlo šomiša dingwalwa tša Go Ngwalwa ka Bonoši go PMM letlakala 173 bjalo ka mohlala.
- Bolela gore ba ka rata go leboga mang (*hlogo ya sekolo, morutiši, mogwera, motswadi, mohlwekiši, bommane ba go apea sekolong bj.bj.*)

Lengwalo

15 mets

Lekola mongwalo wa bona

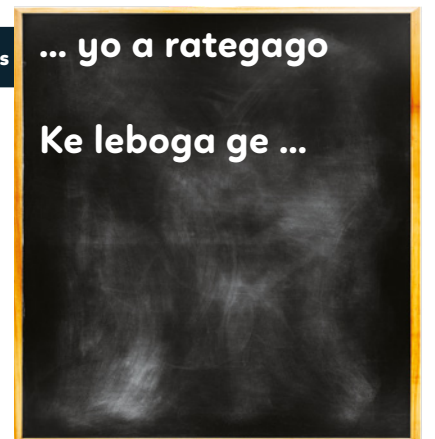
- Lebelelar:
 - sebopego sa maleba
 - kwešišo ya maikemišetšo a go ngwala lengwalo
 - tlhagišo ya maleba ya maikutlo.

Lebelela

- Kopolla lengwalo gabotse ka bokgwari go letlakala, le kgabiše gomme o le fe motho yo o nyakago go mo leboga.

... yo a rategago

Ke leboga ge ...

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha tše 2
- **Go Šoma o Nnoši:** *Dimonamonane tša mokete*

LETL 179
30 mets

LETŠATŠIKGWEI

Dimonamonane tša mokete

Aase ya khukhonate

Ditšwaki
Phokete e 1 ya swikiri ga aasing (500 g)
Tshikwano e 1 ya maswi a kantantše (200 g)
Makotla ye 2 ya khukhonate (200 g ka o tse)

Makgwa
Hakanya maswi a kantantše le 1/2 ya swikiri ga aasing
Hutusa khukhonate
E phapathetse gore a ba go ga ikala
E bee ka go setšidifatsi matsoho ye 30.
E nngangwe ka dila.

Dipakiti tša diforoko

Ditšwaki
Setemo se 1 sa potamo (500 g)
Pakama e 1 ya fofuwa ye go tswakanywa (1 kg)
1/2 sa swikiri (250 g)

Makgwa
Buthela onto gore e fike go 100 ga 100 °C
Lutisa diforoko tše go pakama hakanya potamo le swikiri ka letlapa la koto. Tshela 1/2 ya fofuwa e e hakanya ka lehwana. Spole e duba ka morago. Ga e le gore e batata buki, dithela fofuwa.
Tseo hama ka lehwana la tse. Kgotika hama ka dithakolwana.
Bee dithakolwana tša hama go thoma ye go pakama.
Tsungu fofuwa ka matšing o go tšing gomme o e gotelele go pakiti ye nngwe le ye nngwe. Paki matšatše ye 12-15.

BEKE 9 • LABOHLANO • 179

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya mošongwana wa DBE

Go lekola le dipoelo

- Lebelelang mešongwana ya beke ya go feta ya Puku ya mošomo ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba ba a feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku 2 ya Mošongwana ya Mabokgoni a Bophelo, Letlakala 48: Matšatši a go kgethega letlakala 32 le 33.
- Puku ya mošongwana ya Leleme la Gae – letlakala 88.

30 mets

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI
Puku ya 2
Kotara ya 3, 4, 6

SEPEDI LELEME LA GAE

Phapoši:

Leina:

Phapoši:

Puku ya 2 Kotara ya 3, 4, 6

basic education
Department of Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepetšo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24 le 25.

25 mets

TEKOLO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** le dipukwana tša go ngwalela
- **lekotše le go swaya mošongwana** ka ba ka lemoga mafelo ao a nyakago tlhokomelo goba barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo. Ye nngwe ya tshedimošo ye e ka fetišetšwa go barutiši ba Mphato 4.

- **Ge dipuku di lekotšwe** di ka boetšwa morago go barutwana gore ba ye le tšona gae.

Ke lebeletše tšeo di latelago bekeng yeo e tlogo go netefatša gore ke itokišeditše le go ba le tšohle tšeo ke tla di hlokago go beke ya mafelelo a kotara.

Tiišetšo le Poeletšo

Ye ke beke ya poeletšo ka fao ga go na le lenaneo leo le latelwago la ka mehla. O tla hwetša mehlala ya mešongwana ya dipoeletšo tšeo di ka dirwago nako e nngwe le e nngwe mo bekeng

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

- E re barutwana ba kgethe kanegelo yeo ba ka ratago go e bala gape.
- Ka bobedi: Anegeta mogwera kanegelo ya gago yeo o e ratago.
- Ka bobedi: Diragatša poledišano magareng ga diphoofole tše pedi.
- Dihlopha: Ithuteng le be le diragaletše tiragatšo ya *Sebata sa Lusikisiki*.
- Botša mogwera wa gago ka sengwalwa sa go kgahliša sa go šoma o nnoši seo o se badilego kotareng ye.

GO BALA

- Bala dikanegelo tša ka go PMM gape tšeo barutwana ba ipshinnego ka tšona mo kotareng ye.
- Ka bobedi: Kgetha gomme mongwe le mongwe a bale sengwalwa sa go ba le mošomo wa go dirwa o Nnoši wo ba e ipshinnego ka ona.
- Ka bonoši: Bala dipuku tša sekhutlong sa go bala goba bokgobapuku.

DITLHAKA

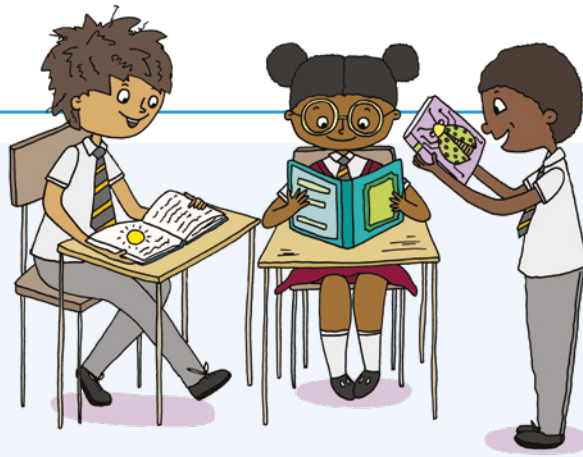
- Ka bobedi barutwana ba bala mantšu matlakaleng a ditlhaka.
- Phadišano ya dihlopha go bala dikaratamantšu ka tsela ya maleba.
- Bušetša mantšu a go balwa ka go beelwa nako le mešongwana ya piletšo o leke go kaonafatšo moputso wa gago.
- Netefatša gore matlakala ka moka a ditlhaka a tladitšwe ka go PMM. Lekola gore a dirilwe gabotse.
- Mešongwana ya ditlhaka tša puku ya mešomo ya DBE.

GO NGWALA

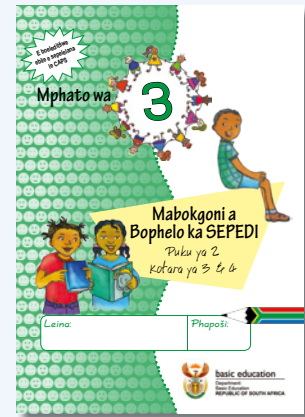
- Barutwana ba ka ngwala resipi goba sengwalwa sa kurunta.
- Hloholetša barutwana go dira puku ya go ya sekhutlong sa dipuku ka lenaneo la bona la mamoratwa la Thelebišene.
- Barutwana ba ngwala lenaneotekolo la go itokišetša masetlapelo
- Barutwana ba ngwala pego ka go fetola go seela go ya go lekwate (meetse go ya go aese)
- Barutwana ba ngwala tshekaseko ya kanegelo ka ga kanegelo yeo ba e kwelego mo kotareng ye.

TSEBO YA GO THOMA/BLTP

- Dira mothalonako wa gago o laetša dilo tšeo o di ratilego mo ngwageng.
- Ka bobedi, hlalošang gore le ka dira eng ka phetogo ya tlelaemete.
- Barutwana ba dira boitekelo bja go tšwa go Go šoma o Nnoši.
- Barutwana ba ka feleletša matlakala ao a sego a fela ka go puku ya mešomo ya Mabokgoni a Bophelo ya DBE. Mešongwana e mengwe ga e nyake phentshele le pampiri fela, e akaretša go thala, go diragatša, go hlama le go ahlahlala.

BOKGABO BJA BONWA

- Efa barutwana didirišwa tša go swana le dikherayone, dikhokhi, dipampiri tša bogolo le mebala ya go fapafapana.
- Dumelela barutwana go kgetha seo ba ka ratago go se thala.
- E re barutwana ba kgethe le go dira maseke o mongwe (ka go Go šoma o Nnoši).
- Barutwana ba thala seruiwaratwa sa bona goba phoofolo ya bona ya mamoratwa.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

- Ka dihlopha, barutwana ba opela koša ya Idol SA.
- Ebang le pontšho ya phapoši ya ditalente.
- Barutwana ba šomiša maseke o mongwe le o mongwe wo ba o dirilego go poledišano.
- Ba diragatša ka tsela yeo diphoofolo di hlasetšego *Sebata sa Lusikisiki*.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

- Raloka dipapadi tša sehlopha
- Ebang le letšatši la dipapadi moo barutwana ba phadišanago ka bo bona. Dira mešongwana ya kotara.

DITEKOLO

GO BEAKANYETŠA TEKOLLO YA GO SE BE YA SEMMUŠO LE TEKOLLO YA 4

- **Dikgokaganyo tša Kharikhulamo** tša beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go taga.
- **Mešomo ya tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go tiba.

GO THEELETŠA LE GO BOLELA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O kwešiša le go šomiša polelo ya dithuto tša go fapana (dithuto ka moka)											KAKARETŠO
2	Ahlaahla ditharollo tša mathata o šomiša bokgoni bja godimo bja go nagana (dithuto ka moka)											
3	Tšweletša maikutlo le dikgopolo ka ga sengwalwa le go fa mabaka											
4	O anega kanegelo ka go šomiša polelo ya go hlatholla, diswantšho, ditaetšo, le tatelano ya ditiragalo											
5	O šomiša polelo ka boitlhamelo, o hlama metlae le go bolela dithai a šomiša bolumo le segalo sa maleba sa lentšu											
6	O tsenela dipoledišago bjalo ka bokgoni bja tša leago, o amogela le go hlompha ka tsela yeo batho ba bangwe ba bolelago ka gona											
7	O bolela ka ditaba tša gagwe le ditaba ka kakaretšo (ditaba tša beke/ dithuto tše itšego)											
8	O theeletša le go araba dipotšišo tša boikgopolelo (dipotšišo tša go balelwa godimo, go theeletša kwešišo, le kahlaahlo)											
9	Go beakanya le go diragatša tiragatšo ya bomolomo, mohlala, go anega ditaba tša gago, go hlaloša selo seo se go diragaletšego, go anega tiragalo, go bala sereto											
DITLHAKA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O ithuta medumo ya ditlhaka											KAKARETŠO
2	O bopa mantšu ka go šomiša ditlhaka tšeo di rutilwego											
3	O peleta mantšu ka tsela ya maleba											
4	O ithuta go peleta mantšu a 10 ka beke											
5	O ngwala mafoko a mararo ao ba a biletšwago ke morutiši											
GO BALA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Go bala mmogo O bala dingwalwa tša go swana le tša boitlhamelo, tša dikanegelo tša nnete, dingwalwa tša kuranta, dipoledišano le dingwalo tša elektroniki bjalo ka phaphoši ka moka le morutiši											KAKARETŠO
2	O bala dingwalwa le go ahlaahla baanegwa, bothata ka gare ga kanegelo, sehloa le dithuto ka gare ga dingwalwa (tša kwešišo).											
3	O šomiša mehlala ya go bonwa go bala sengwalwa sa diswantšho gomme a thoma go ahlaahla dikgopolo tša sengwalwa le go fa dikakanyo (ka dikwešišo)											
4	O araba mehuta ya dipotšišo tša godimo tša go ba ka sengwalwa (kwešišo) seo se badilwego											

[illegible]

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

GO THEELETŠA LE GO BOLELA Tekolo 1: Kwešišo ya go theeletša (Thutlwa le megole) (BEKE 7 Mošupologo)

PMM letlakala 128, PM letlakala 100

5 meputso

Meputso ye 1/2 go karabo ya maleba

1. Diphoofolo di be di tšhaba mollo. **Nnete**
2. Diphoofolo di be di tšhaba go itšhudulla. **Maaka**
3. Megole e šetše ka gore e be e na le bana. **Nnete**
4. Diphoofolo ga se tša ema go thuša ka gore di be di tšhaba go ema. **Nnete**
5. Thutlwa e ile ya bea ngwana wa mogole ka mokokotlong. **Nnete**
6. Thutlwa e ile ya tšhabela lewatleng. **Maaka**
7. Megole e ile ya leboga ka go tumola dikgofa go dithutlwa. **Nnete**
8. Dikgofa ga di lome diphoofolo. **Maaka**
9. Kanegelo e laetša ka moo diphoofolo di thušago batho. **Maaka**
10. Kanegelo e laetša ka tsela yeo diphoofolo di thušago diphooolo tše dingwe. **Nnete**

GO THEELETŠA LE GO BOLELA Tekolo 2: Go Dira tiragatšo ya bomolomo (Go reta sereto) (Beke 8 Mošupologo–Labohlano)

PM matlakala 112, 114, 116, 118 & 120

10 meputso

Meputso ye 2 go kheraetheria ya maleba

1. O **diragatša** ka boitshepho (o ema gabotse, o lebanya mahlo, ka lentšu la go kwagala)
2. Matseno a mabotse (Ke tla bala sereto ka ga ...)
3. **Kgetho** ya sereto ya maleba le go hlaloša lebaka la kgetho yeo
4. O bala sereto ka **ditiro** le ka morethetho a fela a lebelela batheeletši.
5. O **kwagatša** mantšu gabotse

O kgotsofatša
kheraetheria e 1O kgotsofatša
dikheraetheria tše 2O kgotsofatša
dikheraetheria tše 3O kgotsofatša
dikheraetheria tše 4O kgotsofatša
dikheraetheria tše 5**GO THEELETŠA LE GO BOLELA Tekolo 3: Temogo ya phaphoši (Dibeke 1–8)**

5 meputso

Morutwana o:

1. O a theeletša le go šomiša **polelo ya maleba** go dithuto ka moka
2. O ahlaahla **ditharollo tša mathata** a šomiša go nagana ga maemo a godimo go dithuto ka moka
3. O tšweletša **maikutlo le dikgopolo** go dithuto ka moka
4. O tsenela **dipoledišano** bjalo ka mabokgoni a tša leago (nako ya go ithuta le go kgokagana)
5. O bolela ka **ditaba tša gagwe le tša kakaretšo**

O kgotsofatša
kheraetheria e 1O kgotsofatša
dikheraetheria tše 2O kgotsofatša
dikheraetheria tše 3O kgotsofatša
dikheraetheria tše 4O kgotsofatša
dikheraetheria tše 5

Palomoka

20 meputso

DITLHAKA**Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo****DITLHAKA Tekolo 1: Ngwala medumo
(Beke 7 Labobedi)**

PMM letlakala 146, PM letlakala 102

10 meputso**Ngwala medumo** (moputso o 1 go modumo o mongwe le o mongwe wa maleba = 5 meputso)

Ditlhaka: 1. tšhw 2. tsh 3. mpšh 4. tš 5. tl

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego (moputso o 1 go lentšu le lengwe le le lengwe leo le nepagetšego= 5 meputso)

1. tšhwene 2. tshela 3. mpšhe 4. seruthetši 5. ditlou

**DITLHAKA Tekolo 2: Piletšo
(Beke 8 Labone)**

PMM letlakala 152, PM letlakala 118

5 meputso**Moputso o 1 go kheraetheria
yeo e kgotsofaditšwego**

Morutwana o:

- Ngwala mantšu a piletšo ka tatelano ya maleba
- Ka mopeleto wa mantšu wa maleba
- Ka maswaodikga a maleba

1O dira diphoso
tše 4 goba go feta
tša mopeleto/
maswaodikga**2**O dira diphoso tše
3 tša mopeleto/
maswaodikga**3**O dira diphoso tše
2 tša mopeleto/
maswaodikga**4**O dira phoso e
tee ya mopeleto/
maswaodikga**5**Mantšu ka moka a
peletlwe gabotse
le maswaodikga a
nepagetše**DITLHAKA Tekolo 3: Temogo ya phaphoši
(Beke 1-9)****5 meputso**

Morutwana o:

1. **Go Tikhouta:** O kgona go kgomaganya le go ripaganya mantšu ge a bala le go ngwala
2. **Thelelo ya go bala lentšu:** O laetša go ba le tšwelopele
3. **Tihalošo:** O ngwala mafoko a gagwe a go kwešišagala a šomiša mantšu ao a filwego (Labone le lengwe le le lengwe la bobedi)
4. **Go kgatha tema:** O abelana mantšu le go kgatha tema go mošomo wa go šongwa ka bobedi wa Mošupologo le Laboraro wa ditlhaka
5. **Go feleletša:** O phela a feleletša mešongwana ya ditlhaka ya letšatši ka go PMM

1O kgotsofatša
kheraetheria e 1**2**O kgotsofatša
dikheraetheria tše 2**3**O kgotsofatša
dikheraetheria tše 3**4**O kgotsofatša
dikheraetheria tše 4**5**O kgotsofatša
dikheraetheria tše 5**Palomoka****20 meputso**

DITEKOLO

GO BALA LE KWEŠIŠO

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

GO BALA Tekolo 1: Go Balela Godimo
(Beke 6 Mošopologo go fihla Labohlano)

PM matlakala 89, 91, 93, 95 & 97

10 meputso

Meputso ye 2 go kheraetheria yeo e
kgotsofaditšwego

Morutwana o:

1. O kgona go **balela godimo** ka lebelo la maleba ka motsotso o 1
2. O šomiša **bokgoni bja go tikhouta** go bala mantšu ao a sa a tsebego
3. O a itekola le go **iphošolla** moo go hlokegago
4. O lemoga **maswaodikga**
5. O bala ka **thelelo** le ka tlhagišo

2

O kgotsofatša
kheraetheria e 1

4

O kgotsofatša
dikheraetheria tše 2

6

O kgotsofatša
dikheraetheria tše 3

8

O kgotsofatša
dikheraetheria tše 4

10

O kgotsofatša
dikheraetheria tše 5GO BALA Tekolo 2: Kwešišo (Diphoofolo di a kopana)
(Beke 6 LABONE)

PMM letlakala 102 & 103, PM letlakala 94

10 meputso

1. mpša – Hau (1)
kgomo – Mooo (1)
dikgogo – Kwenkwelele (1)
pudi – Meee (1)
2. Na go laeditšwe kgopolo ya mang? diphoofolo (1)
3. Na diphoofolo di ikwa bjang? Nyamile, befetšwe/ tšhogile (1)
Ke ka lebaka la eng? Ke ka lebaka la gore molemi o nyaka go di ja/ go di iša mmarakeng. (1)
4. Na o nagana gore *Diphoofolo di a kopana* ke hlogo ye botse? Hlaloša. Ee, diphoofolo di be di logile leano la go tšhaba mmogo. (1)
5. Ke ka lebaka la eng di tlogile ka nako yona yeo? Thalelela karabo ya maleba.
Ke ka lebaka la gore balemi ba be ba enwa, ka fao ba ka se di kwe (1)
6. Na ke ka lebaka la eng o ka rata go dula kgauswi le lewatle? Ke ka lebaka la eng o rata goba o sa rate?
Karabo ye nngwe le ye nngwe ya go kwgala (1)

DITLHAKA Tekolo 3: Temogo ya phaphoši
(Dibeke 1–8)

5 meputso

Morutwana o:

- Go kgatha tema **go bala mmogo**
- O feleletša **mešongwana** ya beke ka beke ya **kwešišo**
- O feleletša **mešongwana ya tlotlontšu**
- O feleletša **mešongwana ya thutapolelo**
- O laetša koketšego ya lebelo **go itlwaetša thelelo**

1

O kgotsofatša
kheraetheria e 1

2

O kgotsofatša
dikheraetheria
tše 2

3

O kgotsofatša
dikheraetheria
tše 3

4

O kgotsofatša
dikheraetheria
tše 4

5

O kgotsofatša
dikheraetheria
tše 5

Palomoka

25 meputso

MONGWALO

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

MONGWALO Tekolo 1: Mafoko a mothikitho (Beke 8 Labohlano)

PMM letlakala 142, PM letlakal 112

5 meputso

	1	2	3	4	5
Morutwana o ngwala ka mongwalo wa mothikitho ka nepagalo go : • tlhamo ya ditlhaka • go bea mothlaladi mo go swanetšego • go kopanya • sekgoba magareng ga mantšu • go bonagala • go hlweka	O hloka thekgo gape go ngwala ka go bonagala le go hlweka	O leka ka maatla efela go na le ditlhaka tše ntši tša go fošagala go di kopanya, le go se bee ka methalading	O ngwala mantšu a mantši ka tsela ya maleba efela go na le diphošwana ebile o bonagala a sa nyaka go hlweka bokaone	O nyakile go hlama mantšu ka moka ka tsela ya maleba. Go fela go eba le diphošwana efela a bonagala le go hlweka	O ngwala mantšu ka moka ka tsela ya maleba. A a bonagala ebile a hlwekile le sekgoba magareng ga mantšu ke sa maleba

MONGWALO Tekolo 2: Temogo ya phaphoši (Dibeke 1–8)

5 meputso

	1	2	3	4	5
Morutwana o: 1. O swara phentshele / pene gabotse 2. O ngwala mantšu a mothikitho a go bonagala le a go hlweka 3. O ngwala mothikitho ka lebelo la maleba 4. O šomiša mothikitho go mešomo ka moka ya phaphoši 5. O ithuta go šomiša pene	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					10 meputso

DITEKOLO

GO NGWALA

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

MONGWALO Ditekolo 1 le 2: Sengwalwa sa kuranta le kanegelo ya diphoofolo
(Labohlano Dibeke 5 le 8)

PM matlakala 84 le 120

10 meputso go ye ngwe le ye nngwe

DITENG: Sengwalwa sa kuranta	1	2	3	4	5
Moputso o 1 go kheraetheria yeo e kgotsofaditšwego 1. Go šomiša mmepe wa monagano go beakanya sengwalwa (Beke 4) 2. Go šomiša hlogotaba le ditemana tša go ya le mohuta wa sengwalwa 3. Go latelanya tshedimošo ka tsela ya maleba 4. Go ngwala ga go kwešišega (e sego dikgopolo feela) 5. Hlogotaba e laetša gore o naganne	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
DITENG: Kanegelo	1	2	3	4	5
Moputso o 1 go kheraetheria yeo e kgotsofaditšwego 1. O dirile sethalwana sa kanegelo (Beke 7) 2. O ngwadile kanegelo ya mafoko a 12 goba go feta 3. Kanegelo e na le mathomo, bogare le mafetšo 4. O šomišitše tlotlontšu ya go naba ya go nona. 5. Dikgopolo tša boitlhamelo goba tše mpsha (di fapana le mehlala)	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
POLELO: Sengwalwa sa kuranta le kanegelo	1	2	3	4	5
1. O ngwala ka mafoko a go felela le thutapolelo ya maleba 2. O ngwala ka go šomiša mabaka a maleba 3. O šomiša maswaodikga ka tsela ya maleba (difegelwana, khutlo, maswao a go makala, ditsebjana) 4. O ngwala mantšu a go šomišwa gantši ka mopeleto wa maleba 5. O šomišitše le ka le lefokontši le tee.	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
GO NGWALA Tekolo 3: Temogo ya phaphoši (Dibeke 2–8)					5 meputso
1	2	3	4	5	
O feditše mešomo ya go ngwala ka moka (o ngwadile dingwalwa tše kopana tša meholo ya go fapana)	Go go ngwala mmogo o tšea karolo le go ahlahlala tšeo a di ngwadilego le tša ba bangwe	O ngwadile teko , a šomiša sebopego sa maleba sa go ngwala tshedimošo (Beke 2)	O fa kgopolo ya gagwe yeo e thekgilwego ge a ngwala ka sengwalwa sa kuranta sa go kgahliša (Beke 3)	O ngwala kakaretšo ya go kwagala ya terama (Beke 6)	
Palomoka					25 meputso

LETLAKALA LA MEPUTSO LA KOTARA 4 LA LELEME LA GAE

(la go fothokhopiwa)

		20%			20%			25%			10%			25%		
		PMM letl 128, PM letl 100		1. Kwešišo ya go theeletša:Thutiwa le megole	PMM letl 132 PM letl 102		1. Medumo	PMM matl 89, 91, 93, 95 & 97		1. Go balela godimo	PMM letl 142 PM letl 112		1. Mafoko a mothikitho	PMM letl 84		1. Sengwalwa sa kuranta
		PM matl 112, 114, 116, 118 & 120		2. Tiragatšo ya Bomolomo: Go diragatša sereto	PMM letl 152 PM letl 118		2. Piletšo	PMM matl 102 & 103 PM letl 94		2. Kwešišo ya go bala: Diphoofolo di a kopana (2)	Dibeke 1-8		2. Temogo ya phaphoš: Mothikitho go maemo ka moka	PM letl 120		2. Kanegelo – Kanegelo ya diphoofolo
		Dibeke 1-9		3. Temogo ya phaphoši	Dibeke 1-8		3. Temogo ya phaphoši	Dibeke 1-8		3. Temogo ya phaphoši ka dithuto ka moka tša go bala				Dibeke 1-8		3. Temogo ya phaphoši: Go Ngwala Mmogo le ka Bonoši
				Go Theeletša le go Bolela (Boima 20%)			Ditlhaka (Boima 20%)			Go Bala le Kwešišo (Boima 25%)			Mongwalo (Boima 10%)			Go Ngwala (Boima 25%)
LEINA		5			10			10			5	5	10	10	5	25

DITEKOLO

MABOKGONI A BOPHELO: GO BEAKANYETŠA TEKOLLO YA SEMMUŠO LE YA GO TŠWELA PELE KOTARA 4

- **Dikgokaganyo tša Kharikhulamo** ya beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go taga
- **Mešomo ya tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go tiba.

TSEBO YA GO THOMA LE BLTP										1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ditlwaello																			
1	Ahlaahla dikgopolo le maikutlo a gagwe ka ga kgwekgwe ya taba																		
Dihlogotaba																			
	Ditšweletšwa le ditshepetšo																		
	Masetlapelo																		
	Diphoofolo tša go re thuša																		
	Mekete le matšatši a go ikgetha (bjalo ka ge a ketekwa setšhabeng)																		
Dikgopolo tše bohlokwa le mabokgoni																			
1	Dikgopolo tša thuto ya tša Leago: go boloka (beke 3–5), ditiro le ditlamorago (beke 3–5, 6–8), go tlwaela (beke, 1, 2, 6–8) lefelo (beke 5–6), ditswalano le go ikema (beke 6–8, 9) phapano le boswananoši (beke 6–8), phetogo (beke 1–2, 3–5)																		
2	Dikgopolo tša thuto ya tša Mahlale a Tlhago: bophelo le go phela (beke 3–5, 6–8), enetši le phetogo (beke 3–5), pholanete ya lefase le go feta (beke 6–8)																		
3	Mabokgoni a tshepetšo ya mahlale: tsela ya go nyaka go tseba, yeo e akaretšago go lebelela (beke 1–2), go bapetša (beke 7), go hlaola (beke 1–2, 3–5, 6–8), go lekanyetša, teko le go bolela (beke 2)																		
4	Mabokgoni a tshepetšo ya Thekenolotši: nyakišiša, hlama (beke 5), dira (beke 8), go lekanyetša (beke 8), go bolela (beke 8)																		
BLTP																			
1	Go phela gabotse moyeng le go leago																		
2	Tswalano le batho ba bangwe																		
3	Tswalano le tikologo																		
4	Ditumelo le maitshwaro																		
BOKGABO BJA GO BONWA										1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Go hlama 2D																			
1	Go thala le go penta: go ithuta mehuta ya go fapana ya dikgatišo																		
2	O thala dilo tša go kopana, go šikinyega ga mmele, go dira batho ba go feta o tee																		
3	Ditlabakelo tša bokgabo: laetša, o fe maina a dilo ša bokgabo ka moka																		
4	Molao wa go hlama: šomiša phapanyo, kgatelelo le tekanyetšo																		
5	Dipotšišo tša go tseneletša temogo ya melawana ya go hlama																		
Go hlama 3D																			
6	Ruta mekgwa ya go bopa sebjana sa pampiri, dira didirišwa ka go kgomaretša, go ripa go kgeila le go redimoša																		
7	Ditlabakelo tša bokgabo: phopholetšego, sebopego/tlhamo																		
8	Temogo: go ba le temogo ya go šoma go sekgoba																		
BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA										1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dipapadi tša boithlamelo le mabokgoni																			
1	Go itokiša mmeleng: šetša go telefatša lerapo la mokokotlo																		
2	Dipapadi tša terama tša boithlamelo: tšweletša tsepelelo le go nagana ka diswantšho, mohlala go ‘foša’ kgwele ya go inaganela o šeditše bogolo, sebopego le boima bja yona.																		
3	Go araba sematlafatši go swana le dipapadi, diswantšhi, diema, dipapadi tša terama, direto, dikošana tša go ithuta ditho tša mmele, ditiro, le dika tša sefahlego																		

4	Mosepelo: laetša taolo le mokokotlo wa go tia, sepela ka boikgantšho, gwanta bjalo ka lešole, bj.bj.										
5	Go khutšiša mmele le go iketla:kwaela ka mokokotlo o tliša mešifa, huna letswela la go tia, thatafiša magetla.										
Loga maano o hlatholle											
6	Theeletša mmino wa Afrika Borwa: ela šedi go morethetho, diphetogophetogo, seletšo sa go lla ka modumo wa moswananoši										
7	Theeletša o be o lemoge diletšo tša Afrika Borwa, ithute dilo tša moswananoši ka diletšo										
8	Go hlola moya wo o fokago: šomiša phetogophetogo ya mantšu, medumo ya tlhagišo le boitšhikinyo, šomiša sereto, seswantšho goba koša.										
9	Go dira boitšhikinyo go ya ka diswantšho, mafoko a boitšhikinyo (tatelano), o laetša mathomo, bogare le mafetšo										
THUTO YA BOITŠHIDULLO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Mosepelo • Latela ditaelo tša go bonwa (diatla/mmele/ditšhupetšo, diswantšho) go sepela, kitima, taboga, tlola, namela bj.bj. Barutwana ba sepela ka sediko ba swarane ka diatla. Ba fapanya bogolo bja didiko le nomoro ya didiko le phetogo ya boitšhikinyo bja sediko, ba sepela ka go dikologana le go phatšana ka bogare.										
2	Tekanyetšo • Go tokaetša selo ka leoto le tee goba a mabedi le go tokaetša mekotlana ya dinawa le dilo tše dingwe hlogong goba ka diatla. • Tšiminasetiki: Go ema ka hlogo, go ema ka diatla, le go sepela bjalo ka letlapakgerere.										
3	Mosepelo go ya ka dikwi • Go ekišetša merithi: morutwana o tee ke morithi wa morutwana o mongwe gomme ba ekiša boitšhikinyo. • Thenisi: ka phatla, bokantle bja seatla, le bolei. • Khirikhethe: go peta, go paola, go kitima lepatlelong le go kgapha diwikhete.										
4	Morethetho • Tatelano ya morethetho go na le diletšo le ge di se gona.										
5	Tirišano • Tšiminasetiki: go tokologela pele le morago • Go rutha: go thelela, go phaphamala, go ragaraga, go kgapha meetse le go hwidinya matsogo.										
6	Go itlwaetša sekgoba • Papadi ya ditšhitišo • Boitšhidullo bja go rutha ka boitshepho go fenya letšhogo la meetse bjalo ka go lokela mahlo le ditsebe ka meetseng, boitšhidullo bja go hema										
7	Mhlakore • Go Rutha: go ragaraga ka maoto ka moka, ditiro tša matsogo ka moka										
8	Dipapadi le dithaloko • Dithaloko tša meetse: go tšea dikgato tše kgolo, mabelo, bj.bj. • Dithaloko tša maoto a mararo • Swara mosela wa terakone • Thenise • Khirikhe ye nnyane										

POELETŠO

POELETŠO

TSEBO YA GO THOMA & BLTP

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

TSEBO YA GO THOMA Tekolo 1: Ithute ka diphoofolo tša go thuša (Beke 6 Laboraro)

PMM letlakala 121, PM letlakala 93

15 meputso

Dinyakišišo – dintlha tša go nepagala di ngwadilwe tšhateng (**Meputso: 10**)

- Efa leina la phoofolo – e swanetše go ba phoofolo yeo e thutšago (ya ka gae goba ya nageng (1)
- Moo e hwetšwago gona: Efa tshedimošo ya go swana le, polaseng, nageng, ka gae, bj.bj. goba leina la toropo/ naga/ mokgatlo (2)
- E thuša bjang – swaya legoro le tee (1)
- E dira eng ge e thuša: Dintlha tša go ka ba 3 ka moo e thušago goba gore e thuša mang
- Mafoko o go ngwalwa gabotse (4)
- Dintlha tše dingwe tša go kgahliša: Ntlha e tee e ngwadilwe gabotse (2)

Efa pego ka nyakišišo ya gago go barutwana ba bangwe goba mogwera (Meputso: 5)

- Barutwana ba šomiša moo ba ngwadilego gona go fa pego (1)
- Barutwana ba ngwala dintlha ka moka tšhateng (3)
- Barutwana ba bolela ka go kwagala le ka mafolofolo (1)

TSEBO YA GO THOMA Tekolo 2: Bapetša diphoofolo le mekgatlo (Beke 7 Laboraro)

PMM letlakala 137, PM letlakala 105

15 meputso

1. Na e dira eng?
 - Funda Nenja – Tlhahlo ya diphoofolo le bana (1)
 - Angel Paws – dimpša tša therapi, bana ba balela dimpša (1)
2. Kae?
 - Funda Nenja: sekolong goba Mphophomeni, KZN (1)
 - Angel Paws: Dikolong (1)
3. Ntlha ya go kgahliša kudu – dikarabo di tlo fapana. Meputso ye 2 go karabo ya maleba go tšwa go dingwalwa ka moka (2 × 2)
4. Go swana: E šoma ka bana le diphoofolo (2)
5. Phapano: Funda Nenja: Bana ba go hlahlle dimpša, Angel Paws: dimpša di thuša bana go bala (2)
6. Na o ka kgetha eng? Dikarabo di tlo fapana. meputso o 1 wa karabo. meputso ye 2 ya mabaka (3)

TSEBO YA GO THOMA Tekolo 3: Temogo ya phaphoši: BLTP LE TB (Beke 1–9)

10 meputso

TEMOGO YA PHAPHOŠI: BLTP (Beke 1–9)

5 meputso

Morutwana o:	1	2	3	4	5
1. O tšea karolo go mešomo ya Nagana-Bobedi-Abelana	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
2. O tšea karolo go dikahlaahlo tša phaphoši					
3. O fa ba bangwe sebaka ebile o a abelana					
4. O ahlaahla maikutlo a gagwe le dikgopolo					
5. O naganela barutwana ba bangwe					

TEMOGO YA PHAPHOŠI: TP (Beke 1–9)

5 meputso

Morutwana o:	1	2	3	4	5
1. O abelana ka dikgopolo tša gagwe go dikahlaahlo	O phetha-gatša kheraetheria e 1	O phetha-gatša dikheraetheria tše 2	O phetha-gatša dikheraetheria tše 3	O phetha-gatša dikheraetheria tše 4	O phetha-gatša dikheraetheria tše 5
2. O šomišana gabotse ka bobedi le ka sehlopha					
3. O fa dikgopolo tša gagwe go dihlogotaba tša kgwekgwe					
4. O feleletša matlakala a PMM ka go kgotsofatša					
5. O feleletša matlakala a DBE ka go kgotsofatša					

Palomoka

40 meputso

BOKGABO BJA GO BONWA**Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo****BOKGABO BJA GO BONWA Tekolo 1: Swantšha kanegelo (Beke 6 Mošupologo le Labobedi)**

PMM letlakala 89, 91

5 meputso

Morutwana o:	1	2	3	4	5
1. O pentile goba o thadile seswanšho go swantšha kanegelo 2. O thadile dibopego tše pedi goba go feta tša go nyalelana 3. O laeditše bohlatse bja tekatekano le tekanyetšo 4. O šomišitše mebala ya go swanela go dira seswantšho gore se kgahliše 5. O kgonne go hlathollela ba bangwe seswantšho sa gagwe	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofagatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5

BOKGABO BJA GO BONWA Tekolo 2: Temogo ya phaphoši (Beke 1–9)**10 meputso**

Morutwana o:	2	4	6	8	10
1. O feleletša mešomo ka moka ya ka go PMM 2. O šomiša tlotlontšu yeo e rutilwego ge a ahlaahla mošomo wa bokgabo le dielemente tša bokgabo 3. O šomiša ditlabakelo ka katlego, dikero, diporatšhe tša go penta, dikherayone, dikhokhi, sekgomaretši, pampiri ya go dubja le tše dingwe 4. O latela ditaelo 5. O laetša go ipshina le go kgona go ithomela.	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5

Palomoka**15 meputso**

DITEKOLO

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA Tekolo 1: Theatara ya mmadi (Beke 7 Labone le Labohlano)					
PM letlakala 105 le107					5 meputso
Morutwana o:	1	2	3	4	5
Moputso o 1 go kheraetheria ye nngwe le ye nngwe yeo e kgotsofaditšwego 1. O šoma gabotse le sehlopha 2. O bala mantšu a terama ka go kwagala gabotse 3. O latela ditaelo tša sefala (o namela a fologa) 4. O šomiša mmele gabotse ka boitshepho ge a diragatša 5. O lebelela babogedi le go ba araba	O kgotsofatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA Tekolo 2: Temogo ya phaphoši (Beke 2-8)					
Morutwana o:	2	4	6	8	10
1. O tšea karolo ka go botlalo go dithuto ka moka tša Bokgabo bja go Diragatša 2. O šoma gabotse ka bobedi goba ka sehlopha, a efa ba bangwe sebaka, a abelana dikgopolo bj.bj. 3. O kgona go bolela ka diletšo tša mmimo wa Afrika Borwa 4. O kgona go araba diswanšho, direto, terama, bj. bj. ka molomo le ka boitšhikinyo 5. O kgona go tšea karolo go dipapadi tša boitlhamelo le diphetogopphetogo tša polelo/molomo	O kgotsofaatša kheraetheria e 1	O kgotsofatša dikheraetheria tše 2	O kgotsofatša dikheraetheria tše 3	O kgotsofatša dikheraetheria tše 4	O kgotsofatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					15 meputso

THUTO YA MMELE

Dirubriki tša Kelo le Mananeo a go Hlahloba

THUTO YA BOITŠHIDULLO Tekolo 1: Dipapadi (Beke 6 Labohlano)

PM letlakala 97

5 meputso

	1	2	3	4	5
Morutwana o: - O latela ditaello - O kwešiša melawana ya papadi - O tšea karolo dipapading ka mafolofolo - O šomišana gabotse le barutwana ba bangwe.	Ga a kgone go latela ditaello. Ga a kwešiša melawana goba go tšea karolo papading. Ga a kgone go šoma gabotse le ba bangwe.	O latela ditaello tše dingwe a leka le go latela melawana le go tšea karolo papading. O hloka go hlokomela le go šomišana le barutwana ba bangwe.	O latela ditaello tše ntši. O tseba melawana ye mentši le go tšea karolo papading. O kgona go šomišana le barutwana ba bangwe.	O latela ditaello ka moka. O tseba melawana le go tšea karolo papading. O kgona go šomišana le barutwana ba bangwe ka mo go lekanego.	O latela ditaello ka moka gabotsebotse. O tseba melawana le go tšea karolo ka botlalo papading. O šomišana gabotse kudu le barutwana ba bangwe.

THUTO YA BOITŠHIDULLO Tekolo 2: Go sepetša mmele, Tekanyetšo, tshepetšo go ya ka dikwi (Beke 7 Labobedi go fihla Labohlano)

PM letlakala 103, 105, 107 & 109

5 meputso

	1	2	3	4	5
Morutwana o: - O sepela ka go dikologa, a boela morago ge a laelwa bjalo - O tokaetša ka leoto le tee a balela go fihla ka 20 - O tokaetša mokotlana wa dinawa hlogong gomme a tshelatshele felo gotee - Ditiro tša tšiminasetiki: Go ema ka diatla, go ema ka hlogo, goba bjalo ka letlapakgerere ka thušo ya mogwera - Go šomišana mmogo le barutwana ba bangwe.	Ga a kgone go latela ditaello tša go fetola boemo. Ga a kgone go tokateša ka leoto le tee goba go tokaetša mokotlana wa dinawa. Ga a kgone go ema ka hlogo goba ka diatla goba bjalo ka letlapakgerere ka thušo ya mogwera. O tšwafišega le go leka.	Ka nako ye nngwe o kgona go latela taelo ya go fetola boemo. O kgona go tokaeša ka leoto le tee nakonyana. Ga a kgone go tokaetša mokotlana wa dinawa ka hlogo. Ga a kgone go ema ka hlogo ka diatla goba bjalo ka letlapakgerere Le ge a thušwa. O ikemišeditše go leka.	O kgona go latela ditaello tša go fetola boemo. O kgona go tokaetša ka leoto le tee tekano ya metsotswana ye 20, feela ga a kgone go tokaetša ka leoto le lengwe. O kgona go tokaetša mokotlana wa dinawa hlogong a sa tshelatshele. O leka go ema ka hlogo, ka diatla goba bjalo ka letlapakgerere ka thušo ye ntši.	O kgona go latela ditaello tša go fetola boemo. O kgona go tokaetša ka leoto le tee la ngele le nnoši le la go ja le nnoši tekano ya metsotswana ye 20. O kgona go tokaetša mokotlana wa dinawa hlogong a tshelatshele. O hloka thušo go ema ka hlogo, ka diatla goba bjalo ka letlapakgerere.	O kgona go latela ditaello tša go fetola boemo gabotse. O kgona go tokaetša ka leoto le tee tekano ya go feta metsotswana ye 20 le go tokaetša mokotlana wa dinawa hlogong a tshelatshele. O kgona go ema ka hlogo, ka diatla le go ema bjalo ka letlapakgerere ka thušo. O kgona go dira e tee ka ntle ga thušo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO Tekolo 3: Temogo ya phaphoši (Beke 1-9)

20 meputso

1 moputso = 1 kheraetheria

- O latela ditaello tša go bonwa
- O a šielana
- O šoma ka sehlopha
- O šoma le mogwera
- O a itokiša ebile o a khutša
- O lekanyetša leoto le tee goba a mabedi go didirišwa.
- O tokaetša mokotlana wa dinawa, goba dilo tše dingwe ka hlogo, diatla, le maoto
- Ditšiminasetiki: o ema ka hlogo/ ka letsogo goba bjalo ka letlapakgerere,
- Tšiminasetiki: o tokologela pele le morago
- O kitima goba go sepela ka go dikologa, go fetola boemo.
- O raloka papadi ya mahlakore ka moka a šomiša letsogo le leoto la ngele le la go ja ka go šielana
- Tatelano ya morethetho e gona le diletšo goba di se gona

- O tšea karolo go papadi ya ditšhitišo ya go se be bonolo
- Go betha kgwele ya thenisi ka phatla, bokantle bja seatla le boilei.
- Raloka khirikhetse ye nnyane- go peta, go paola, go kitima lepatlelong le go peta.
- Latela melawana go dipapadi tša semmušo le tšeo e sego tša semmušo.
- Tšea karolo go mabelo a go se be bonolo a go šielana: go nyokanyoka go tshela dilo goba lebelo la dikotana.
- Boitšhidullo bja go rutha ka boitshepho go fenya letšhogo la meetse bjalo ka go lokela mahlo le ditsebe ka meetseng, boitšhidullo bja go hema
- O fetola ka pela go ditaello tša ditemošo tšeo di itšego.
- Tšea karolo go dipapadi tša kgwele ya maoto, thenisi, papadi ya maoto a mararo, dipapadi tša meetse

Palomoka

30 meputso

(la go
fothokhopiwa)

152

Funda Wande

Reading for Meaning